

గృహలక్ష్మి

VOL. 20.

NO. 3.

MARCH 1951.

AS.
6

GRIHA LAKSHMI

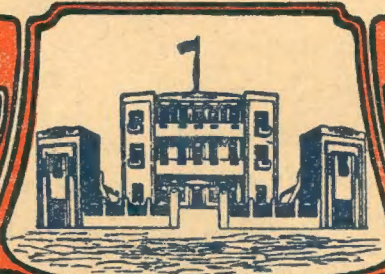
LADIES' HOME JOURNAL

గృహలక్ష్మి

స్త్రీల నచిత్ర మాసపత్రిక

GRIHALAKSHMI
LADIES' TELUGU MONTHLY

'GRIHALAKSHMI' GRIHA

సంపాదకుడు

డాక్టరు కె. యన్. కేశరి

సంపుటము ౨౦.

మార్చి 1951

సంచిక ౩.

సాలుచందా మొదలగునవి

ఈ సచితమాసపత్రిక సాలుచందా రు.4-8-0. అర్థసంవత్సరపు చందా రు.2-8-0. అంతకు తక్కువ కాలపరిమితి చందా వద్దతిలేదు. విడికాపి ఆరు అణాలు. చందాదారులు ఏమాసమునుండియైనా ప్రారంభము చేయవచ్చును. విడికాపీలు వలయు వారు వాని విలువమేరకు తపాలాబిల్లులు పంపవలయును. వీ. పీ. వద్దతి వ్యయముల కము. బర్మాకు రేట్లు ప్రత్యేకము.

ప్రకటనలు

ముఖ్యముగా స్త్రీలకందీయనలసిన వస్తువులనుగూర్చి ప్రకటించుటకీపత్రిక ఎంతయు అనువైనది. ప్రకటన చార్జీలు ప్రతిమాసము ముందుగానే చెల్లింపవలయును. కాలుపుటకు తక్కువయైన ప్రకటనలు చేకొనజాలము. రేట్లకొరకు వ్రాయునది.

వ్యాసములు వ్రాయవారికి

వ్యాసముల ముఖ్యాశయము స్త్రీజనాభ్యుదయమైయుండవలెను. అవి సంగ్రహముగ నున్న శీఘ్ర ప్రచురణకు వీలగును. ఒకేప్రక్క సిరాతో స్పష్టముగ తప్పులులేక వ్రాయవలెను. భాష గ్రాంథికముగాని, వ్యావహారికముగాని కావచ్చును; రెండును కలిపి వ్రాసిన అంగీకరింపబడవు. వ్యాసముల ప్రకటించుటలో సంపాదకులకు సర్వ హక్కులు గలవు. ప్రకటింప సంగీకరింప

బడినపుడు మాత్రము రచయితల కట్లు తెలుపబడును. విమర్శనార్థము వంపు గ్రంథములు రెండుపత్రులు పంపవలెను. రిప్లైకార్డు వ్రాసిననే బదులివ్వబడును.

సంచికలు చేరనిచో

సంచికలుచేరనిచో ఆయామాసములందు వెంటనే మాకు తెలుపవలయును. చిరునామామార్పును తెలుపకుండుటచే కాపీలు చేరనివారికి తిరుగ పంపజాలము. సంచికలు చేరనివారు తమతమ పోస్టాఫీసులలో కంప్లైంట్సు చేయునది.

చిరునామా మార్పు

చిరునామాయందు మార్పుఉండుచో ముందుగానే తెలుపవలయును. ఇట్లు తెలుపనిచో కాపీలు తిరుగ పంపజాలము.

ముఖ్యమైన గమనింపు

చందాదారులుగ చేర్చుకొనుమని వ్రాయు ఉత్తరములు, ఇతరమైన ఉత్తరములు మానేజరు, గృహలక్ష్మి, రాయపేట, మదరాసు అను చిరునామాకే వ్రాయవలయును. చెక్కులు, మనియార్డర్లు, పోస్టలు ఆర్డర్లు 'కేసరికుటీరం లిమిటెడ్' పేర పంపవలెను.

చెక్కులు మద్రాసు బ్యాంకులపైననే పంపవలెను.

తిగ్విజయముగా

అంధ దేశముంటూ
నడుచుచున్నది!

శోభనాచల వారి

తిలక్తమ

అంజనేయ...నాగేశ్వరరావు

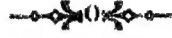
సూర్యప్రభ సటించినది.....

మహాజ్వలముగా నిర్మించబడిన ప్రహ్లాదశైలం
జానపద చిత్రము...

డైరెక్టర్....మీర్జాపురం రాజాసాహెబ్ వారు

244

విషయ సూచిక

ప్రధానవ్యాసం :	ఇంటిపనులలో మెళుకువలు	159
గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవము	గృహవైద్యము	160
“లేఖదూతల” గి. పెం. రామమూర్తిగారిప్రశ్న	నీలాజితేవు : ఎ. పద్మావతిదేవిగారు	161
గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి ఉపన్యాసము	అమ్మ : (ప) అబ్బిరాజు రంగారావుగారు	163
“లేఖదూతల” భర్తగారి ప్రశ్నకు లక్ష్మీకాంతమ్మ	భాగ్యదేవతా, నిర్భాగ్యదేవతా ? :	
గారి ప్రత్యుత్తరము	లక్కరాజు శుద్ధుగారు	164
అన్నాప్రగడ చన్నఘంటమ్మ ఎం. ఏ. ఎల్. టి	స్త్రీ హృదయం : వి. సరోజినీదేవిగారు	166
గారి ఉపన్యాసము	అనుభూతి : శకుంతలగారు	170
గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవానికి	మల్లిక : (ప) వంగల పార్థసారథి ఆచార్యులుగారు	172
కవయిత్రులు, కవిమూర్తులు అంపిన	భారతీయప్రతిభ : కొత్తపల్లి లలితగారు	174
పద్యరత్నములు	నాచెలి : వి. రాధాకృష్ణమూర్తిగారు బి. ఎస్. సి	176
చన్నఘంటమ్మగారి జీవితచరిత్ర :	దివంగతుడు రామలింగారెడ్డి	181
గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి జీవితచరిత్ర	స్వర్ణకంకణ మహోత్సవ సభాచిత్తము	182
లక్ష్మీకాంతమ్మగారు ఆమె సంతానం: పటము	వరిఅన్నం గుండెజబ్బులకు మందట !	190
గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవము :	సంపాదకీయములు	191
పాకకళ	పంచాంగం	192
బ్రతుకుతెరువు		

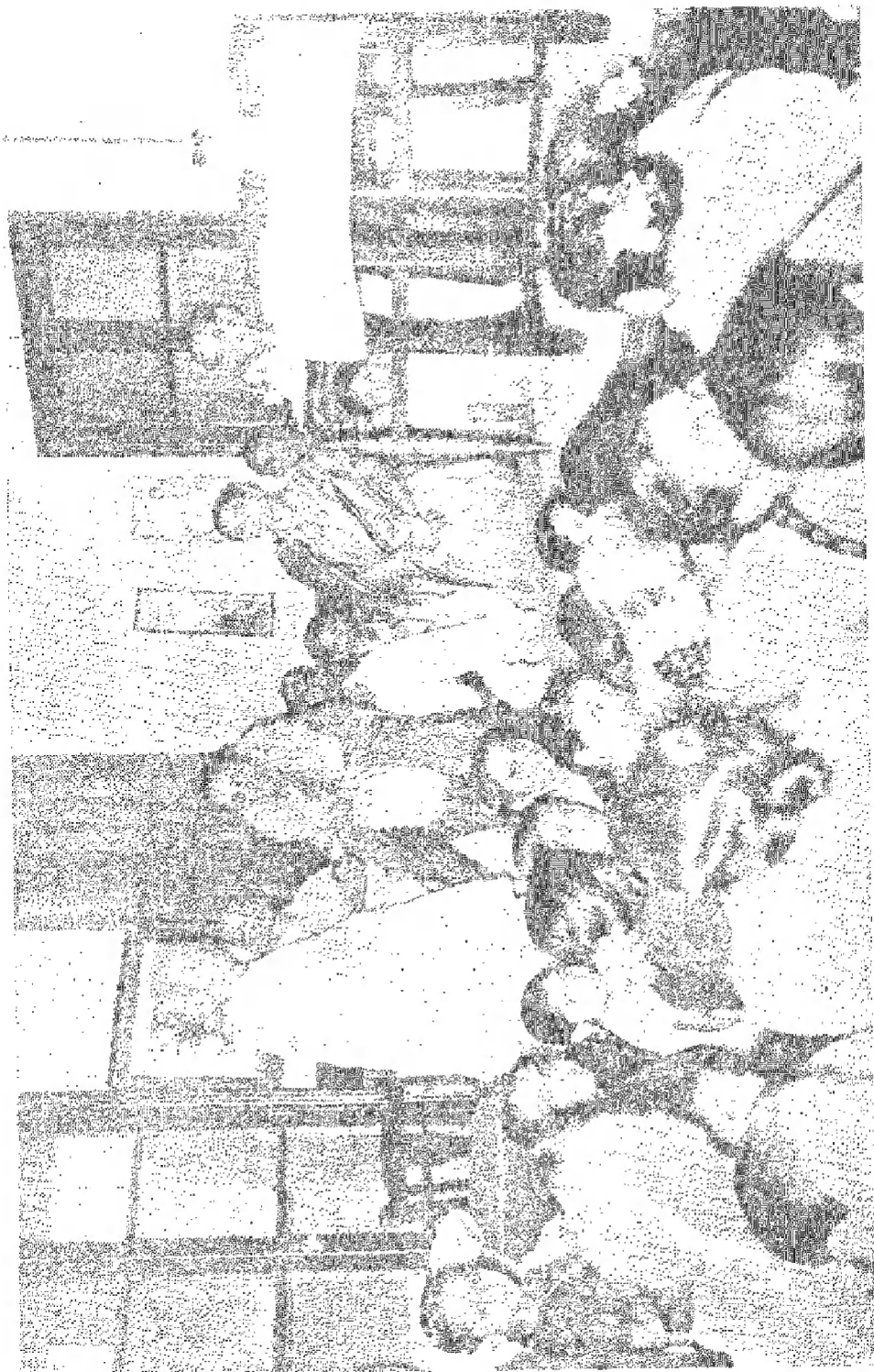

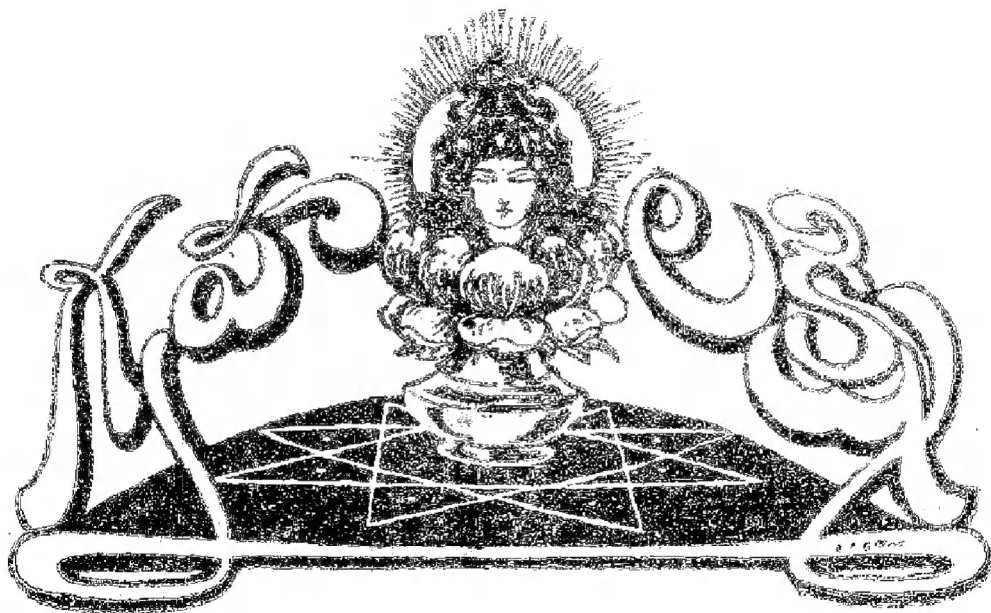

Section 1

“கனகாஷ்டாபேதம்” எனத் தலைப்பாக “தேவியைத் திருவழி” என்று தொடங்கியிருக்கிறார். “கனகாஷ்டாபேதம்” என்ற சொல்லுக்கு “தேவியைத் திருவழி” என்று தொடங்கியிருக்கிறார். “கனகாஷ்டாபேதம்” என்ற சொல்லுக்கு “தேவியைத் திருவழி” என்று தொடங்கியிருக்கிறார்.

1890

జయజయ గృహలక్ష్మీ సఖి ! జయజయ లలితాంధ్ర మధుర సారస్వతమా !
 జయజయ లలనా రత్నము ! జయజయ విద్యాప్రబోధ ! జయకల్యాణీ !

గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవము

ఈసారి గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణమును శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి కిచ్చుచున్నాను. చీలననగా ఆమె సంపూర్ణముగా ఆదర్శగృహలక్ష్మి.

ఆమె ఆంధ్రభాషావేత్త ; కవయిత్రి ; బహుకుటుంబిని ; ఉత్తమగృహిణి.

ఆమె భర్తవద్దనే విద్య నేర్చినది ; కవిత్వముల్ల నేర్చినది. భార్యకు చదువు చెప్పట కష్టతరమని గాంధీమహాత్ముడే వ్రాసియున్నాడు. కావున ఈ విషయమున ఈమె ఆధిక్యత మెచ్చదగినది.

ఈమె కవిత్వము కేవల మూహాప్రపంచమున సంచరించునదికాదు. నిత్యజీవిత సమస్యలకే హేచ్చుగా సంబంధించినది. ఆమె తన పద్యకావ్యములందు ఉత్తమగృహిణి గృహకృత్యములనెట్లు మెళుకువగా నడుపుకోవలెనో, నడుపుకొనునో వానిని మిక్కిలిగా వివరించియున్నది.

ముఖ్యముగా నామె భర్త గ్రామాంతరంలో కార్యాంతరమున ఉండవలసివచ్చినప్పుడు వారిరువురు వ్రాసుకొన్న పద్యలేఖలు, కాగల వియ్యపురాలితో కల్పము దూష్యమని హెచ్చరించుచు ఆమె జరిపిన వాదవివాదములు నాకు బాగుగా నచ్చినవి. వానిని గృహిణులంతా చదువదగును.

ఆమె బహుకుటుంబిని, ఏడుగురు కుమార్తెలను, ముగ్గురు కుమారులను గన్న చల్లని తల్లి. నిరంతరము తన యింటికివచ్చిపోవు బంధుమిత్రవర్గము విశేషముగా కలయామె. అయినను ఇంతకాపురమును సర్దుకొనుచు భాషాసేవ, కవి తాస్పత్తి వదలక సాగించుచున్న విదుషీమణి యామె.

ఆమె భర్త అండన సహధర్మచారిణియై, గృహనిర్వహణ మొనర్చుట ఒక విశేషము గాదు ; దురదృష్టవశమున ఆయన గతించగా, కడు క్లుప్తమైన ఆస్తి అయివజాలతో, ఇతరమగు బ్రతుకు తెరువులను ఆశ్రయించి, ఇంటిపనుల మెళుకువతో నడుపుకొనుచు, తన పెద్దకుటుంబమును చాకచక్యముతో నిర్వహించుచున్న ఉత్తమురాలామె.

ఆమె బిడ్డలందరు విద్యావంతులు, విద్యార్థులు. చక్కని శిక్షణగల్గి, చురుకు, చొరవ, వివేకము, కళాకాంతులు కల్గినవారు. ఆమె కుమార్తె చి|| భారతీదేవి కేసరి హైస్కూలులో సంగీతమున ప్రావీణ్యమునుచూపి శ్రీమతి బెంగుళూరి నాగరత్నమ్మగారి ప్రథమ స్వర్ణపతకమును పొందినది. ఆమె చిన్న బిడ్డలు పాములవాండ్రుగాను, ఇంక ఇతర వేషములతోను చాలయుత్సవములలో ముద్దుముద్దుగా ఆటపాటల వినోదముకల్పించుట మద్రాసులో తెలుగువారికంపరికి యెరుకయే. ఇదంతయు ఆమె బిడ్డలకిచ్చు శిక్షాప్రభావము.

ప్రజాహితీజీవితము నడుపు ఇతర నారీమణులకువలె ఆమెపేరు ప్రచారమున లేకున్నను గడపదాటని ఆదర్శప్రాయమగు గృహలక్ష్మియని ఈసారి స్వర్ణకంకణము నామెకు సంతోష పూర్వకముగ మీయందరిమోల అర్పించుచున్నాను.

ఈ సభకు శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చన్నఘంటమ్మగారు నాకోరిక మన్నించి అధ్యక్షురాలుగా వచ్చియున్నారు. ఆమెయందు నాకుగల యొక ప్రత్యేకాభిమానమే ఆమె నీ పదవి నలంకరింప గోరుటకు ముఖ్యకారణము.

నా అభిమానకారణములను మీరు వినగోరుదురు. ఆమె, నావలనే బాలబాలికా విద్యాభిమానియై వారికి విద్యాలయముల నెలకొల్పినవారు, ప్రత్యేకధనసహాయము చేసిన వారు, తమకుమార్తెకు యం. ఏ వరకు విద్యచెప్పించినవారు నైన రావు బహుదూర్ కల్లి చిట్టెబ్బాయిగారి పుత్రులు.

ఆమెయున్నా శ్రద్ధాభక్తులతో విద్య నేర్చి, విద్యార్థిగానే చాలమెప్పుపొంది, ఎన్నో బహుమానముల నందియున్నాడు. మొదట విల్లింగ్డొన్ శాశాలలో ఉద్యోగమొనర్చియు, దానిని వదిలి, నేడొంధ్రమహిళాసభలో రాణి లక్ష్మీబాయి పారిశ్రామిక శాఖను పాలించుచు యువతులకు బ్రతుకు తెగువు నేర్పించుచున్నారు. అంతేగాక అనేక స్త్రీ జనాభ్యుదయ కార్యక్రమముల పాల్గొనుచున్నారు. ఆ యా కారణములచే నామె సభిమాని..చి ఆమె నీవనవి నిలంకరింపగోరితిని.

పోయినసంవత్సరమున ఈయుత్సవమునాటికి నాడుగ్గత తీవ్రముగానుండెను. రాగల సంవత్సర మేమోనని ఈ కంకణప్రదానమునకు నాడే శాశ్వతమగు నిర్వాటునుగావించితిని. ఆనాడు నన్ను జయప్రదముగా యుత్సవము జరుపుకొమ్మని ఆశీర్వదించిన శ్రీ భగవాన్ రమణమహర్షి నేమలేడు. ఆయన ఆశీర్వచనబలిమిచే ఈ సంవత్సరమును ఈ ఉత్సవ మును స్వయముగా చేసిచూడగల్గితిని. మీ ఆశీర్వచనమున, భగవంతునిదయవలన, నాకు ఆయువుతోపాటు ఆరోగ్యమును సమకూర్చిపెట్టె తే, నావిశ్వర్యమునింకను ఉత్తమచూర్ణము లలో యథాశక్తి వినియోగించి ప్రజాహిత కార్యములకు సాగింప కుతూహలముగానున్నది.

2-3-51

కే. యస్. శేషరి,

—o—

“లేఖదూతలొ” గి. వెం. రామమూర్తిగారి ప్రశ్న.

ఇంతటిశైలివాద్రు దరళేక్షణ! నీ కటులబ్బె? నార! నా
కెంతయు నబ్బురంబొదవె ఇట్టి కవిత్య విలాసవైఖరుల్
ఇంతటి శబ్దసౌష్ఠవము నింత మృదూక్తి విశేష భావముల్
కాంతరొ! నీ కడనే గనగ గర్వముజెందితి నమ్ము నెచ్చెల్!

(6.11.34 లేఖ.)

—o—

శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి

ఉపన్యాసము.

అధ్యక్షా మహాశయులారా, సోదర సోదరీమణులారా,

నేను పెక్కు మహాశయుల సమక్షంలో, సాహిత్యాభిమాని, శ్రీ జన పురోభిలాషి, గృహలక్ష్మీ పత్రికాధిపతి, శ్రీ కేసరిగారు, ఈ గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంఠము నాకు బహూకరించడం నిజంగా నాకొక పర్వదినం. ఆంధ్రదేశంలో శ్రీ కేసరిగారిని తెలియనివారు లేరు. మన తెలుగు వారిలో స్వయం కృషిచే తారాపథాన్ని అందుకొన్న బహు కొద్దిమందిలో కేసరిగారివారు. శ్రీ జనాభివృద్ధికి చేయు సారస్వత సేవలో డాక్టర్ కేసరిగారిది అగ్రస్థానం.

మహాశయుడు శ్రీ కేసరి శ్రీ జనాయురారోగ్యాలనుగాను, చాలా కాలము ఎన్నో ఇక్కట్లుపడి “లాగ్ర” అనే దివ్యావధాన్ని కనుగొనగలిగాడు. శ్రీల సారస్వతాభివృద్ధికి, సేవకు, గృహలక్ష్మీ పత్రిక స్థాపించారు. మద్రాసులో మాతృభాషలో, సరియైన పాఠశాలలేక ఇబ్బందులు పడే తెలుగుపిల్లలకు ఒక ఉన్నత పాఠశాలను నిర్మించి తెలుగు భాషయందభిమానాన్ని, తెలుగు పిల్లలపై పితృప్రేమను చూపించారు. అట్టి మహాశయుడు, దాత, భాషాభిమాని, శ్రీ కేసరిగారిచే యీ సంవత్సరము నాకీ సన్మానము జరగడం, నాకొక గొప్పసుదినం. ఇందుకు శ్రీ కేసరిగారికి నేనెంతో కృతజ్ఞురాలను.

నేను ఆత్మవిమర్శన చేసుకొంటే, నాలోనున్న కవితాశక్తిని వృద్ధి పొందించుటకు ప్రోత్సాహానికి ఈ సన్మానము చేస్తున్నారని అనుకొంటున్నాను. దానికి నేనెంతో సంతోషిస్తున్నాను. నాకు వివాహమైనది మొదటి, నాగురువు, వేదాంతి, మార్గదర్శకులునైన, నాభర్తగారు, నాకు కవితాశక్తిని కలిగించారు. కవిత్వాని నేర్పారు. నాకు తోడుగా కుడిభుజంగా ఉండి నాతోపాటు రచనాశక్తిని నేర్చుకొన్న నా ఆడబడుచు కీ||శే|| జొన్నలగడ్డ కారదాంబతో కలిసి గ్రంథాలను రచించ గలిగాను. ఆమెయే ఈ కుభదినానికి జీవించియుంటే నిష్కళంక హృదయం ఎంత సంతసించి యుండేదో! ప్రతీసాహితీ సభలోనూ ఆమె నెక్కువూ తలచుకుంటూ యుంటాను. 1943 లో నాభర్తగారి మరణం నా జీవితంలో గొప్ప విషాద సంఘటన. తర్వాత కొద్ది నెలలకే నా సహాధ్యాయిని నా కారద స్వర్గస్థురాలవటంతో నా హృదయంలోని గాయం మరి పెద్దదయింది. అప్పటికింకా నా మగపిల్లలు రెక్కలురాని పసికూనలు. ఈ సంఘటనలతో, సామాన్యకుటుంబశ్రీ అయిన నాకు నిరుత్సాహం, నా కవిత్వాభివృద్ధికి ఆటంకం కలిగింది. ఈ పరిస్థితుల్లో, నా స్నేహితురాండ్రయొక్కయు, ఆత్మీయుల యొక్కయు, నా పెద్దాడ బడుచు ఆలమూరి రాజేశ్వరియొక్కయు ప్రోత్సాహంచేత మనసును ఎట్లో కుదుటపఱచుకొని, దివంగతులయిన నా భర్తగారికిన్ని, నా కారదకునూ, అతియిష్టమయిన భాషాసేవపై, కుటుంబ సమస్యల

నేదుర్కొంటూనే నా హృదయాన్ని మరల్చుకో గలిగాను. అప్పటినుండి నేను రచించిన పద్యాలను వ్యాసాలను ప్రకటించి గృహలక్ష్మి పత్రిక నా కంతోప్రోత్సాహాన్ని, అవకాశాన్ని కల్పించింది. అదే యీ పత్రికతో నాకు పరిచయం. ఆ పరిచయం కల్పించుకు నేనెంతో గర్విస్తున్నాను. ప్రతీసంవత్సరము జరిగే గృహలక్ష్మి జయం తుల్యవాల్లో పాల్గొంటున్నాను.

మన తెలుగుభాష, తమిళం, మళయాళం, కన్నడం, తులు భాషలలోపాటు, ద్రవిడభాషా పుటురబంలో చేరిన భాషయే. కాని, ఆంధ్రసామ్రాజ్య మెక్కునగా, మన తెలుగు జిల్లాలయందు, అంటే కోస్తాజిల్లాలలోనూ, రాయలసీమలోనూ, గోల్కొండ, వరంగల్, ప్రదేశాల్లోనూ, వ్యాపించియుండటంచేత ఆంధ్రరాజులభాషయైన, ప్రాకృతి భాషాపదజాలం మన తెలుగుభాషానికి ప్రవేశించింది. మన తెలుగు దేశంచుట్టూ ఇతరభాషలున్నాయి - ఓడ్రం, హిందూస్తానీ, మహారాష్ట్రం, కన్నడం, తమిళం. ఈ భాష లాడు వారితోగల పరిచయంవల్ల ఈ భాషనుండి కూడ కొన్నిమాటలు మన తెలుగుభాషానికి వచ్చాయి. వీటన్నిటికన్నా ఎక్కువగా సంస్కృతభాషాపదాలు వేలకొలదిగా మన కావ్యాలలోనే కాక, నిత్యమూ వ్యవహరించుకొనే తెలుగుభాషలోకూడ వేలకొలదిగా వున్నాయి. ఈవిధంగా మన తెలుగుభాష నానాటికి వృద్ధిపొందుతూ వచ్చింది. భాషాసాంకర్యము కూడదంటూ ఇతరభాషలనుండి వచ్చిన పదాలను కావ్యాలలో వాడటానికి సంశయిస్తూ వుంటాం. వాడుకలోనుండి, భాషలో, పాట, నీరుకలిసి పోయినట్లు, మిళితమయిన తర్వాత అవి ఇతర భాషలోని వన్నమాట మఱచి మన తెలుగుమాటలే అన్న నమ్మకంతో పద్యాలలోకి కూడా ఎక్కిస్తున్నాం. భాషాభివృద్ధికి ఈ సాంకర్యం పోషక మేకాని, ప్రతి బంధకంకాదు. ఆంగ్లభాష ఇట్టి సాంకర్యంవల్లనే అభివృద్ధిపొంది ప్రపంచభాషలలో అత్యున్నతస్థానం పొందింది.

మన తెలుగు వాఙ్మయం ఎప్పుడు ప్రారంభించినో సరిగా గుర్తించి చెప్పలేము. మనకు తెలిసినంత వరకూ నన్నయ రచించిన, తెలుగు మహాభారతమే మన తెలుగువాఙ్మయచరిత్రలో మొదటిది. ఇతడు శ్రీ||శ|| 1020 - 1030 నాటివాడు. రాజుసహేంద్రవరంలో రాజరాజసరేంద్రుని ఆస్థానమందున్న మహాకవి. తనిరచిన మిగుల ప్రాథంగాను రసవంతంగాను సాఫల్యమును ఉండడంబట్టి చూస్తే, ఆతనికి పూర్వం తెలుగుపద్యరచన ఉండి ఉండాలని తోచకమానదు. అలాలేకపోతే ఒక్కసారిగా మొదటికవిరచన అంత చక్కగా సాగుట సంభవంకాదు. నన్నయకు పూర్వం తెలుగు కవిత్వం వెలసి నన్నయనాటికి ప్రాథతను పొందిందని మనఘాటించి చెప్పడమేకాదు. అలా చెప్పడానికి కాసన ప్రమాణాలు కూడా ఇటీవల దొరికాయి.

నన్నయ మొదలు 1520 నాటి కృష్ణదేవరాయల వరకునూ గల మహాకవులు భారత, రామాయణ, భాగవతాది సంస్కృత పురాణములనే తనిగించి తెలుగువాఙ్మయమును నిర్మించారు. కృష్ణదేవరాయల కాలంలో స్వతంత్రరచనలు బయలుదేరినా కథాపస్తవు ప్రఖ్యాతమయిన పురాణమునుండిగాని, దేశ చరిత్రలో ప్రఖ్యాతమయిన కథ నాశ్రయించి ఉండాలనిన్నీ కవులకు విహితధర్మమయి ఉంది. శ్రీనాథుడు పురాణయుగంలోని వాడే అయినా, కాశీఖండము, భీమఖండం, శృంగారనైషధములతో పాటు స్వతంత్ర గ్రంథంగా పల్నాటి శివచరిత్రను, ద్విపదకావ్యంగా రచించాడు. పురాణయుగంలోని కైఫకవులు జన

సామాన్యానికి సుబోధకంగా ఉండవలెనన్న ఉద్దేశ్యంతో ద్విపదకావ్యాలనే రచించారు. కృష్ణదేవ రాయలవంటి రాజులు అస్థానకవులను చేరదీసినప్పుడు రాజుల మెప్పుకోసం పండితుల మెప్పుకోసం, కవులు కి మునుపటి సంస్కృతసమాసాలతో శబ్దాడంబరంగల కావ్యాలు రచిస్తూ వచ్చారు. వర్ణన చతుత్కృతిలో గూడ అనుకరణమే ఎక్కువగా చూపించారుగాని స్వతంత్రకల్పన అట్టే కనపడలేదు. అందుచేత 17 వ శతాబ్దంనుండి కవితాప్రళయి నీరసించింది.

19 వ శతాబ్దంనుండి తెలుగు వాఙ్మయం దృష్టిమారింది. సవినసాహిత్యపీఠాలు బయలుదేరాయి. అందుకు కారణం బ్రిటిషువారి రాజ్యాధికారం. ఆంగ్లచదువులు, ఆంగ్లసారస్వత ప్రభావం, ఆంగ్ల సాహిత్యపీఠాలు, తెలుగురచయితలకు, నూతనోత్సాహం కలిగించాయి. ప్రాచీనరీతు లనుసరించుటవల్ల అనుకరణమే ఫలితముకాక తప్పుదని తోచింది. ఈవిధంగా శ్లేషకవిత్వాలు ద్వ్యర్థిబంధకవిత్వాలు, త్ర్యర్థి కావ్యాలు, చిత్రకవిత్వాలు, శుద్ధాంధ్రకవిత్వాలు, నిర్వచన, నిరోష్ఠ్యకవిత్వాలు పుట్టాయి.

దేశమార్పులతోపాటు, సాహిత్యంకూడా పరిణామం చెందుతుంది. సాహిత్యంలో సాతపథతులు పోయి నూతన దృక్పథాలు వస్తాయి.

మన సాహిత్యం జీవితానికి ప్రతిబింబంగానేకాక జీవితాన్ని మార్చే సాధనంగాకూడా ఉండా లనే విషయాన్ని మనం గుర్తించాలి. మన రచనలు జీవితానికి ప్రజాభివృద్ధికి ఉపకరించేటట్లుండాలి. ఇలా చేస్తేనే రచయితలు ప్రజలతో కలిసి మున్నుండుకు నడుస్తారు. సాహిత్యానికి, ప్రజకి, సన్నిహిత సంబంధం, స్నేహం ఏర్పడుతుంది. ఇలాచేస్తే రచయిత తన సాందర్యాభిరుచిని, రచనాశక్తిని, పోగొట్టుకొంటాడని భయపడనవసరంలేదు. దానివల్ల రచయిత ప్రజలకి దగ్గరై నూతన వ్యవస్థ స్థాపించేందుకు తోడ్పడుతాడు. అప్పుడే మానవజాతి కొత్తపోకడల్లా పురోగమిస్తుంది. నూతన వ్యవస్థ నిర్మాణానికై వచ్చే ప్రతీ విప్లవంతో పాటు సాహిత్యంలోకూడా మార్పులు వస్తుంటాయి.

మనదేశం స్వాతంత్ర్యం పొందినప్పటినుండి, జాతీయ ప్రభుత్వం అనేక సమస్యల నెదుర్కొన వలసివచ్చింది. అందులో ప్రస్తుత ఆహార పరిస్థితి ఒక క్లిష్ట సమస్యగా ఏర్పడింది. ఆలాంటప్పుడు ప్రస్తుతపు యువకవులు కొయిలలంటూ, వసంతబుతువులంటూ, విరహగీతాలు గీచుకుంటూ సంతోషి పడాల్సిన రోజులేనాయిని? తమ నవకలాలన్ని హలములుగా చేసి ఆహారోత్పత్తికి తోడ్పడలేరా?

ప్రస్తుతం అంతర్జాతీయ పరిస్థితులు నానాటికీ విషమిస్తున్నాయి. ఈపరిస్థితుల్లో రచయితలు, సార స్వతాభిలాషులు, పోషకులు, చేయవలసిన కర్తవ్య మేమిటి? మానవజాతికే మారణహోమంలా యుద్ధ జ్వాలలు రగుల్కొంటూ ఉంటే మనం చేతులు ముడుచుకొని చూస్తూ కూర్చోడమేనా? ప్రపంచపు అభివృద్ధి నిరోధక శక్తులు స్వలాభాలకై మానవజాతి రక్తంలో తమ చేతుల్ని ముంచి ఆనందంతో జీవించడానికి మరొక యుద్ధంకోసం భగీరథయత్నాలు చేస్తున్నారు. వాళ్ళ ఆటలు స్వేచ్ఛగా కొన సాగించేటట్లు చేయడమేనా? కాదు. ప్రతీరచయిత ప్రపంచ ప్రజాశక్తులతోకలిసి తన కలం, కత్తిగా చేసికొని యుద్ధోన్మాదలను ప్రతిఘటించి కాంతిని, నెలకొలిపేటట్లు ప్రయత్నించాలి. ప్రపంచం, మరో యుద్ధధాటికి ఆగలేదు, మరోయుద్ధం మానవజాతికే ముప్పు.

మనతోటి ఆసియాదేశమయిన కొరియాను తీసికోండి. దురాక్రమణ నరకక్షే నెపంతో మిత్రరాజ్యాలు ఇందులో అధికంగా పాశ్చాత్యదేశాలే. కాంతిదూత, నెహ్రూమాటల్ని పెడచెవినిపెట్టి, ఆ చిన్నదేశాన్ని ఉత్తరకొననుండి దక్షిణ కొనవరకూ భూమిని దున్నేసినట్లు మారణ యుద్ధయంత్రాలతో దున్నేశారే; ఆ చిన్నదేశం ఏంకాను? అనేక ఆసుపత్రులపై దయాదాక్షిణ్యం లేక బాంబులవల్ల వర్షం కురిపించారే; అచ్చట వుండేవోగులు, గర్భిణీస్త్రీలు, పసిపాపలగతి ఏమిటి? ఆది మిత్రరాజ్యాలు శాంతికోసంచేసే మానవకృత్యమూ, లేక మానవరక్తకోసంచేసే రాక్షసకృత్యమూ? ఈ దారుణకృత్యాలని ప్రతిఘటించాలి. ఈ క్రూరాల్ని రచయితలు తమ రచనలద్వారా మూలమూలకూ తెలిపి యుద్ధవ్యతిరేకంగా ఒక గొప్పశాంతి ఉద్యమం తీసుకొని రావాలి. యీవిషయంలో రచయితలు అప్రమత్తతతోఉంటే దారుణకృత్యాల కంటులేక ఆ కొరియాయుద్ధకణం ప్రపంచ యుద్ధబ్యాలయై సర్వనాశనాన్నిచేస్తుంది. విశ్వమానవ కళ్యాణానికి తిలోదకాలర్పించవలసివస్తుంది. యిప్పటికైనా రచయితలు, సాహితీపరులూ, పోషకులూ, అభిమానులూ, మేల్కొనాలి. ప్రస్తుత పరిస్థితుల కనుగుణ్యంగా మన కర్తవ్యాలను అమలుపరచాలి.

కేరళ మహాకవి “వల్లతోర్” ఇటీవల వార్తాలోజరిగిన ప్రపంచశాంతి మహాసభలో తన మాతృభాషలో తన పద్యాన్నిచదివి, ప్రపంచ శాంతిపరులకు, ఇదిగో మా భారతదేశంలోని కవులం, శాంతికోసం పెనుగులాడుతున్నాం. మరీయుద్ధాన్ని రానివ్వం,” అని చాటించాడు. అలా చాటించి తన మాతృభాష గౌరవాన్ని కాపాడడమేకాక నెహ్రూదేశం శాంతినికోరే, శాంతికి అండగా నిల్చే గొప్పదేశం అని తెలియజేశాడు. అలా ‘వల్లతోర్’ తన మాతృభాషలో శాంతిగీతాన్నిపాడి, “విశాల భారతంలో మళయాళం అనేభాష ఉండయ్యా,” అని ప్రపంచానికి చెప్పాడు. అటువంటి, కవులు, రచయితలు మనకిప్పుడు కావాలి.

—o—

“శేఖరదూతలో” భర్తగారి ప్రశ్నకు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి ప్రత్యుత్తరము.

“ఇంతటి రమ్యశైలి, దరభేక్షణ! ఎట్టుల వ్రాయుచుంటి, ” వం
చెంతయు నబ్బురం బొదవ నేటికి? నేర్పుగ, వ్రాయలేనా? నా
స్వంతముగాక నింకెవరు వ్రాయగనేర్పిరి? యెంచిచూడ, నీ
స్వాంతమే నీకుసాక్షి! సువిశాలహృదయ! రమామహారా!

ఎన్నికకెక్కునేర్పున, సహీనధృతిగడుసాంపు పెంపున
వన్నెయు, వాసియుగలిగి పండితపామరులెల్లమెచ్చు న
శ్లెన్నియొ పద్యరత్నముల నేను లిఖింపగ జూడలేదె! వి
ద్వన్నుత! నీవటులే మదిని పల్కలు విస్మయమొంద నేటికిన్

(శేషం 139 పుటచూడుడు.)

—o—

గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవానికి అధ్యక్షత వహించిన

శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చన్నఘంటమ్ ఎం. ఏ. ఎల్. టి.

గారి ఉవన్యాసము.

పూజనీయులయిన డాక్టర్ కేసరిగారు, కంకణ గృహీతా, సభాసదులారా,

ఈ గృహలక్ష్మీ జయంత్యుత్సవము, దానితోమాడ యీకంకణ ప్రదానోత్సవము, వర్షావర్షము, శ్రీ కేసరిగారు, అతిజైభవంగా, కనుల పండువగా జరిపించుచు నేయున్నారు. పెక్కురు విదుషీమణులు, కవయిత్రులు, సంఘసేవా పారీణులు, సంస్కరణాభిలాషులు, కళారాధకులు, సాహిత్యకోవిదులు తమ సేవా పాండిత్యాభినందన సూచకమైన యీస్వర్ణకంకణమును, యీవేదికనుండి అందుకొనియేవున్నారు; ఈ సన్మానమునుబొందియే యున్నారు. అయినప్పటికిని ఈవుత్సవము మిగతా వార్షికోత్సవములవలెగాక, ఏనాటికానాడు, ఎప్పటికప్పుడు, ఒకనూతనమైన శోభతో వెలుగొందుతుందని చెప్పాలి ఎండువలన నంటే ఒక్కొక్క సంవత్సరము, ఒక్కొక్క విదుషీమణి ఈవేదికపై, విజ్ఞులు, పండితులు కవులు, మహానుభావులగు పెద్దలూ కొలువున్న ఈ నిండుసభలో సన్మానింపబడుతున్నారు. ఒక్కొక్కరు; ఒక్కొక్క ప్రత్యేకత గలవారు. ఒక్కొక్క విద్యలో ప్రత్యేక పాండిత్యమును, ప్రకర్షణకు జూపి ప్రజలచే ఆమోదింపబడిన గౌరవ, విశిష్టతలను సంపాదించుకొన్నవారు. సంస్కరణోద్యమములో నడుము బిగించి, సంఘదురాచారములనూ, దుష్ట సంప్రదాయములను దునిమివైచి, విజయ విఖ్యాతిని గడించిన వీరనాథులు కొందరు. బీదజతులను, పతితప్రజలను, వుద్ధరించుటకై విద్యా సంస్థలను నెలకొల్పి, వాని జెందినయువకులు కొందరు. తమ పాండిత్యపటిమచే లలితకవిత్వలల్లి, సాహిత్యలలామకు ఏరినముత్యముల కంఠాభరణముల నొసంగిన సాహిత్యకోవిదులు కొందరు. తమ గానకళా మాధుర్యముచే ప్రజాహృదయము లను రంజింపజేసి, గాన సౌస్థతిని చక్కగా కొలిచిన తల్లులుకొందరు. తమ చిత్రకళానైపుణ్యముచే, కళా ప్రపంచములో, చిరంజీవత్వమును నిర్మించుకొన్న యువకులు కొందరు. ఇట్లు వివిధ విద్యలలో, వివిధములుగ వున్నతస్థాయి పటిమను సంపాదించి, విద్యల్లోకమును మెప్పించి, తమ, తమ ప్రత్యేకతలను చాటుకొన్న నారీరత్నములు, ఒక్కొక్క సంవత్సరమున ఒక్కొక్కరుగ ఈకంకణ గృహీతస్థానము నలంకరించుటవల్ల ఈ వుత్సవమునకు ప్రతిసంవత్సరమూ ఒక ప్రత్యేకత, ఒక నూతనత్వము కలుగుచున్నది. మామూలుగా ప్రతి సంవత్సరము మనము జరుపుకొనే పండుగలు కూడ క్రొత్తెత్తులు వచ్చుననియో, క్రొత్తగా కొడలు కాపురమునకు వేచ్చినదనియో, క్రొత్తగా శిశువు జన్మించెననియో, లేక కుమారున కుద్యోగమైనదనియో, ఏదియో నిట్టి ప్రత్యేక కారణమువల్ల ఒక క్రొత్తదనమును ఆ పండుగతో ముడిపెట్టి క్రొత్తశోభతో మనము పండుగలు జరుపుకొనుటలేదా! అదేరీతిగా దాత ఒక్కరేఅయిననూ, గృహీతయుక్త ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వము వల్ల ఈ వుత్సవమునకు ఎప్పటికప్పుడు ఒక క్రొత్తదనం, ఒక క్రొత్తశోభ కలుగుతూవుంది.

ఈనాడు మనం ముఖ్యంగా సంతోషించవలసిన విషయం యింకొకటి కూడా వున్నది. కొంత కాలముగా, అస్వస్థులై, తమ అస్వస్థత కారణమువల్ల కేసరికుటీరపు స్వస్థోత్సవమును కూడ సకాలములో జరిపించక, నిలిపినట్లువంటి డా. కేసరిగారు ఈ నాడు, ఈ పుత్సవమును స్వయముగా జరిపించి, కంకణ ప్రదానము చేయుట, గృహీత అయిన శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు, సభితులమైన మనమూ కూడ ఎక్కువ అదృష్టమని భావించి సంతోషించవలసిన విషయము. మందులకు లొంగని శరీరగుర్మత, అవయవ పటుత్వమును క్షీణింపజేయు వృద్ధాప్యం, ఈ రెంటినీ కూడా అతిక్రమించగల మనోబలముతో, వారు తమ కర్తవ్యములను సెరవేర్చుచుండుట భగవంతునియొక్క ఆశీర్వాద ఫలమని భావించాలి. కేసరిగారొసరించిన దేశసేవ ఎరుగనివారు లేరు. ఆయన జగమెరిగిన బ్రాహ్మణుడు. 50 సంవత్సరములుగ లాఢ్ర మొదలగు ఔషధములచే దేశదేశములందలి శ్రీల రుగ్మతలను బాపుటచేతనేమి, రహారమి యిరువదియైదు సంవత్సరములుగ శ్రీల విద్యావ్యాప్తికొరకై, శ్రీ రచయితలను ప్రోత్సహించుటకై నడుపుచున్న 'గృహలక్ష్మి' పత్రికవలననేమి, వీరు భారతదేశములో అందరూ సుపరిచితులే. చెన్నపట్టణంలో తెలుగు బాలురకు తమ మాతృభాషలో విద్యనభ్యసించగల నవకాశమును గల్గించి, తెలుగు పడుచులకు కూడ, ప్రత్యేకముగా నొక పాఠశాల నెలకొల్పుటకై ధన విరాళమునిచ్చి, తగిన ఏర్పాటులు చేయుచున్న శ్రీ కేసరిగారి మదరాసు ఆంగ్లబంధురూ కృతజ్ఞులై యున్నాము. ఇంతటి సేవాపరులైనవారు పరిపూర్ణమైన ఆరోగ్యముతో యింకా కొంతకాలము తాము తలపెట్టిన వివిధ కార్యక్రమములు విజయవంతముగా కొనసాగునట్టి గట్టి పునాదులపై నిలచునంతవరకైనా, జీవించి యుండునట్లు భగవంతుడు ఆశీర్వదించుగాక.

ముఖ్యంగా ఈ రోజులలో, యిట్టి మహాపురుషులయొనికి దేశమున కెంతయు ఆవశ్యకమైయున్నది. పూర్వకాలంలో కొన్ని శతాబ్దముల క్రిందటివరకూ, అన్నిదేశములలోకూడ, విద్యావంతులు, పండితులు కవులు, కళాకారులు, చిత్రకారులు, గాయకులు, రాజాస్థానములలో మన్ననలనుపొందివారు. ఒకరాజ్యము యొక్క బాహ్యరక్షణకు సైనికదళమెంత ఆవశ్యకమో విద్యా, విజ్ఞాన, సంస్కృతుల రక్షణకు ఈపండిత దళముకూడా అంత అవసరమేనని, పూర్వపురాణాలు గుర్తించి, పండితులను తమ ఆస్థానములలో సకల మర్యాదలతో పోషించెడివారు. కృష్ణదేవరాయల అష్టదిగ్గజములు, భోజరాజు ఆస్థానములో కాళిదాసాదులను గురించి మనం వినియేయున్నాము.

రామభక్తులైన పోతన, త్యాగరాజు అయాచితముగా తమకు లభించిన రాజపూజ్యతలను ధిక్కరించిన ఘట్టములనుకూడ మనము చదివియేయున్నాము. కాని రాను రాను పండితులకు, ప్రభువాత్సల్యం లోపించుటచేత, రెండు, మూడు శతాబ్దాలుగా వీరు చీకటికోణాల్లో ఆవృక్తమైపడుతూ, దారిద్ర్యాన్ని అనుభవిస్తూన్నారు. పరిస్థితులనుబట్టి వీరి నాదించవలసిన బాధ్యత ప్రజలపైబడినది. అయితే, వివిధరంగాలలో, తమ కార్యక్రమాలలో నిమగ్నులయివున్న సామాన్య ప్రజ పండితులను గుర్తించగల సావకాశం, ఆదరించి పోషించగల ఆర్థికస్థానము లేకయున్నాయి. అట్టి సందర్భంలో శ్రీ కేసరిగారు ఏర్పాటుచేసిన కంకణ ప్రదానోత్సవముద్వారా వారు విమషీణులను గౌరవించుటతోపాటు, ప్రజలకూ, పండితులకూ ఒక విధమైన పరిచయమును గల్గించుచున్నారు. ఇట్టి వీరి సేవప్రశంసనీయమైనది.

ఈనాటి కంకణ గృహీత శ్రీ గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారు విద్యావంతులూ, పండితులూ కను కీ॥ కే॥ శ్రీ గిడుగు రామమూర్తిపంతులుగారి సహధర్మచారిణి.

బాల్యమునందు ఎక్కువ విద్యభ్యసించక పోయిననూ, వారి భర్తగారి సహచర్యంలో మనుచరిత్ర వసుచరిత్రాదికావ్యములను చక్కగా చదివి, అందలి సారమును, సాంప్రదాయమును, సాహిత్యమును పూర్తిగా జీర్ణించుకొని, సహజమై, సరళమై, సాంప్రదాయనిర్ధమై, ఛందో నిబద్ధమైన భాషలో, లలితమలయిన కవితలల్లి సాహిత్యవీధులలో, నుగంధపుష్పములను విరజల్లినారు. వీరి యాడబడుచును, కవయిత్రియు అయిన కీ॥ కే॥ శ్రీమతి జొన్నలగడ్డ కారదాంబ గారిలో వీరికి ఏర్పడ్డ ప్రాణన్నీహం, సాహిత్య లోకంలో అపురూపమైనదై, ఆదర్శప్రాయమైనదై వెలుగొంది, లక్ష్మీ, కారదా సుభా పీఠములను లోకమునకు ప్రసాదించినది. ఇందలి ప్రతి పద్యములోనూ చదువరులకు ఒకనీతి ఒక లోక మర్యాద. పువమాన, పువమేయపూర్వకంగా పువచేరింపబడ్డది. వీరు రచించిన 'కుమారీ నీతి' హిందూయవతియొక్క ధర్మాన్ని ఎత్తి చూపుతూ వివాహకాలమందు ప్రతి యువతియూ వల్లింపవలసిన వేదవాక్కులుగా నున్నవి. లోకసుర్యాదలూ సంఘ పద్ధతులూ తారుమారై, వ్యక్తిగతమైన నిలువలు, వివిధరూపములను దాల్చుచున్న ఈ తరుణంలో వీరి కుమారీనీతి ఒక చదువవలసిన పుస్తకమై, హిందూయవతియొక్క ఆదర్శము ఎంత పుత్సవమైనదిగా, సంఘములోని ఆమె స్థానము ఎంత పున్నతమైనదిగా, ఆమెలోని సుస్కారము ఎట్టిపున్నత స్థాయికి జేందియుండవలసినదిగా మన ప్రాచీన సాంప్రదాయములు నిర్ణయించియున్నవో, మనకు స్మరణకు తెస్తూవుంటింది. వీరి 'లేఖనాత్' ఈమెకు, ఈమె భర్తకుజరిగిన పుత్తరప్రత్యుత్తరములు. ఇందులో వీరి యిరువురి అన్యోన్య అనుబంధములు ఎట్టి సాహిత్యనేపథ్య దోహదమైనవో తెలుసుచున్నవి ఈమెలోగల ఈ పాండిత్యమును అనేకులు గుర్తించలేక పోవుటకు ప్రస్తుత పరిస్థితులే కారణం. అందువల్ల యిటువంటి పుత్సవములు పండితులకు, ప్రజలహా పరిచయము కలుగు నిమిత్తము అత్యంతము ఆసక్తికమైనవి. ఇటువంటి అవకాశములను కలిగించుచున్న శ్రీ కేశరిగారు ఆత్యంత ప్రశంసనీయుర్హులు.

మరియొక మాట. డా. కేశరిగారు తమ చిన్నతనంలో అతి దీనావస్థలో వున్న సయ్యంబో తమకు అన్నం పెట్టిన శ్రీలయొక్క మాతృప్రేమకు కృతజ్ఞతగా ఆమాతృ హస్తానికి ఈకంకణం తోడుగు తున్నానని చెప్పుచున్నారు. వారి విశ్వరూపమునకు, అద్భుతమునకు కూడ శ్రీలే కారవలలి వారికి కృత జ్ఞత తెలియజేయుటకై అనేకమంది యువకులకు చదువులు చెప్పించి, ధన సహాయములు చేసి కుడుకు కేశరి కన్యా విద్యాలయమును కూడ స్థాపించి అనేకమంది బాలికలకు చక్కటి విద్యా సౌకర్యములను కల్పించి యున్నారు. ఒకరిద్దరు, తల్లులు తమరు, చేసిన సహాయము నిమిత్తముగ, వీరు వేనవేల బాలికలకు, యువకులకు అనేక రకములయిన సహాయము, సౌకర్యములు చేయుచున్నారు. శ్రీసామాన్యానికి వీరినరించే ఈనేపథ్య కృతజ్ఞత తెలుపవలసిన బాధ్యత యావత్ మహిళా లోకానికి కలదు. ఏ మాతృ వాత్సల్యాన్ని పూజించవలసిన లక్షణంగా, పుత్తమమైన గుణంగా, వారు ఈనాటి వరకూ అభినందించు చున్నానో అట్టి వాత్సల్యాన్ని కగుణనూ మన హృదయాల్లో నింపుకొని, వివిధరంగాలలో వివిధ కార్య కలాపాలలో మనము వెల్లడించగలిగిననాడే వారినేపథ్య సరియైన కృతజ్ఞతను తెలిపినవారమగుదుము.

పూర్వకాలంలో శ్రీలు తమ గృహమునకు మాత్రమే పాలకులై, తమ కుటుంబమును సంరక్షించుకుంటూ, అతిథి, భాగ్యగుతులను ఆదరించుటకు వారికర్తవ్యమును నెరవేర్చుకొనెడివారు. వర్తమానంలో అట్లుగాక శ్రీలు ప్రతికార్యరంగములో ప్రవేశించి వుద్యోగములు చేయుచున్నారు. రాజ్యముల నేలుచున్నారు; సంస్థలను స్థాపించి నిర్వహించుచున్నారు. ఇట్లు ప్రతి కార్యరంగములోనూ, వున్నతమైన స్థానములను పొంది పనులు చేయుచున్నారు. వారు ఎక్కడెక్కడ ప్రవేశించుచున్నారో అక్కడక్కడ వారి మాతృ వాత్సల్యమును, చల్లదనమును వెదజల్లగల్గినచో ఈ ప్రపంచమునంతనూ ఆవరించియున్న యుద్ధభయము, అశాంతి త్వరలోనే చల్లారిపోగలదు. మారణ హోమాన్ని గుండాలలో, మానవ జీవరాసులు లక్షలాదిగా యినుక లేనిపులవలె లేలిపోవుచున్నవి. ఈరోజులలో ప్రజలలో తిరిగి శాంతి వాతావరణము, భద్రత ఏర్పడాలంటే మానవసౌభాగ్యానికి మూలకారణమైన అమృత తుల్యమైన మాతృవాత్సల్యం అందరి హృదయాలలో పొంగి ప్రవహించాలి. ఆ ప్రవాహం శ్రీలహృదయాలనుండే ప్రారంభించాలి. శ్రీలోకం తమయందుగల ఈగురులైన బాధ్యతను గుర్తించుకొని, తమకుసహజమైన కరుణను, ప్రేమను పెంపొందించుకొని నుస్థిరమైన లోకశాంతికి తోడ్పడగలరని నా హేచ్ఛరిక.

ఈనాటి కంకణ గృహీత అయిన శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారికి నా హృదయపూర్వక అభినందనములు. ఈపుత్తనములో ఈరీతిగా పాల్గొనుటకు నాకు అవకాశము నుకల్పించిన డాక్టరు. కేశరిగారికి నాకృతజ్ఞత.

—(0)—

(135 పుట తరువాయి)

భవదాశీకలనావిశేషమున విభ్రాజిల్లుటంజేసి నా
కవితావల్లరి పల్లవించె జమి; సత్కావ్యానుకూలంబునై
భువి బెంపొందెను; నీకృపాకలనచే బొల్పార గంభీర జమీ
భవదాదేశ ఫలంబు; నద్దిమటనన్ భావ్యంబె? ప్రాణేశ్వరా!

అతులిత మాధురీగరిమ యబ్బుటలెల్ల దలంప, దేవ! నీ
కతన నెగాదె! వ్రాయగను గాదనినన్ ఎటునేర్చియుందు? ధీ
మతివి దయానురక్తుడ పమానువతేజుడ వౌట, వాల్మీకు
ప్రతిభ గ్రహించి గ్రంథముల వ్రాయుటకున్ దగబ్రోత్సహింపవే?

(11.11.34 లభ.)

—(0)—

గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవానికి

ఆశీర్వాచనములు

శ్రీకలితుడు ధీకలితుడు ప్రాకట విజ్ఞానధనుడు ప్రాకృత పుణ్యండ్
కేసరి వర కృపచే ఏకాలము వృద్ధిపొందుమీ గృహలక్ష్మీ!

స్త్రీజనాభ్యుదయంబు చిందులాడగజాలు సాంఘికరచనల చక్కదనము
గృహిణీమణులకెల్ల గృహపద్ధతుల్ దెల్పు మురిపెంపు భావాల ముద్దుపల్కు
వర పాకకళ పొందుపఱచు నేర్పునందున తాండవించే తీసి తలపు పిలుపు
విజ్ఞాన మాధుర్య విబుధజనప్రీతి నొసగించు నవకవిత పసల మురుపు.

కలిగి భాషాదురీణవై ప్రతిభ గాంచి పరస సాహిత్య కళసాంపు పరిమళింప
చతుర వ్యాస రసోక్తుల సారమనగ వరలు గావుత గృహలక్ష్మీ ధరణియందు.

శారదా వీరమై శైలజానానమై పొందు నీగృహలక్ష్మీ మందిరంబు
ఇందిరా సుందరీ మందితానందమై పొందు నీగృహలక్ష్మీ మందిరంబు
ధనదుని పేటియై ఘనశచీగేహమై పొందు నీగృహలక్ష్మీ మందిరంబు
సాహితీ నిలయమై సాభాగ్య ధామమై పొందు నీగృహలక్ష్మీ మందిరంబు

కళల దీపించు స్త్రీజన కల్పకంబు మంగళాశీస్సులకు శుభ మందిరంబు
నవ్యభారతి కానంద సందనంబు శ్రీత జనంబుల కిలను సుశ్రీకరంబు.

నిత్య కళ్యాణంపు నిలయమై వర్ధిల్ల జాలు నీకేసరీనిలయ మవని
విజ్ఞాన సంభూతి వెలయింపగా జేయ జాలు నీ కేసరీనిలయ మవని
బహుళ సన్నతుల సంపదలతో ముదముతో జెలగునీ కేసరీనిలయ మవని
భావి విజ్ఞానంపు ప్రతిభతో కృతులతో అలరారు నీకేసరీనిలయ మవని

తెలుగు వాణికి కళ్యాణ నిలయమనగ మధుర మంజుల భావంపు మహిమగల్గి
రచన లింపొంద గలయట్టి ప్రతిభగల్గి పెక్కు వర్షంబు లిలవైన పేరుగాంచు.

కవయిత్రులు, కవికుమారులు అంపిన పద్యరత్నములు.

కేసరిగారి ప్రశంస

ఆర్య కేసరివర్య నీకనపరతము ఆయురారోగ్య భాగ్యమ్ము లమరుగాత !
ధరణి నేటేట కంకణోత్సవము నిటులె జరుపగలవీపు చేజేత సంధ్రమముగ.

కవితయందును కళలందు కడుసమర్థతను వహింపగ ప్రోత్సాహమును నొసంగి
వృధుల సత్కారమున గౌరవించుటెల్ల మహిత ధర్మంబు నీకది మాన్యచరిత.

సవ్య సాహిత్య ఫణితి కానందమొంది తెనుగు నుడికారములగల్పి తీయ నైన
వచనరచనల నింపుగ వ్రాయగల్గు కాంతలను గౌరవించిన ఘనుడ వీవె.

బుధవరేణ్యులలోన సంపూజ్యుడౌట ఆత్మ సామ్రాజ్య పీఠమ్ము నధివసించి
కలిత నిక్షేప ! నీకీర్తికాంతతోడ బహుళ సౌఖ్యంబు లిలలోన బడయ గలవు.

బాల బాలికలకు తెనుపాఠశాల వేడ్క స్థాపించి నడపించి వేవిధముల
యెలను పోషించుటెల్ల నీయిలను వృద్ధిపొందుచున్ సంసరిజయము పొందగలడు.

పాణీసతిన్ సతము వర్ణింప గలిగిన వరపుణ్య ఫలమిట్లు పండెనేమొ
పుణ్య గోదావరిన్ బుట్టి పెరిగినయట్టి ఘనత నివ్వధమున గంటినేమొ
కవితా కుమారిని కరకంజముల బెంప గలుగు పుణ్యం బిట్లు గంటినేమొ
కారుణ్యయ్య కల్పకాంబికా క్షేత్రాన వసియించు భాగ్యమీ భాగ్యమేమొ

అనుచు దోషించు మదికి నయ్యారె యనగ ఘనత కేసరిదత్తకంకణము గొనుట
కవిత కిల భూషణంబై గ్రాలుచుంట ముదము నావాణి కరకంజమున ధరించు.

(కంకణ గృహీత) గిడుగు లక్ష్మీ కాంతమ్మ.

శ్రీరామామణియును గౌరీరమణియు వాణియెపుడు డెల్వలరగ నీ
కారోగ్యనంపదల నవ్వారిగనిడి సతముబ్రోచు వరగృహలక్ష్మీ.

విదుషీమతల్లుల ముదితవైయర్చింప కంకణమ్మును మున్నెగట్టినాపు
కాంతామణులపాలి కల్పకంబననొప్పు వరగృహలక్ష్మీవై వరలినాపు

వనితల కాఠోగ్యవరదాత్రియై భువిమించు లోద్రను వెలియించినావు
ఆంధ్రభోజడనంగ నలరు శ్రీకేశరి పటుకీర్తి పెంపొంద ప్రబలినావు

ధరణి తామరతంపర కరణినలరి ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికి యహరహములు
యెలమిక్మసిసల్పి ధన్యవైయెసగినావు యిటులెవేవేల ఏండ్లుసర్వేశు కరుణ
ఆర్యగృహలక్ష్మి వర్ణిలుమమ్మ జగతి.

శ్రీకరమా వరగృహలక్ష్మి కంకణమలరనలరె మీ కరమున శో
భాకరమై శ్రీ శ్రీ లక్ష్మీకాంతా ! కవి జనాభిగని ముదమందన్.

అక్కా ! చక్కని శీలము మిక్కుటమాకీర్తి సలరు మిముపూజించెన్
నక్కొనుప్రియంబునను మనచక్కని గృహలక్ష్మి బుధులు సన్నుతినేయన్

శే స రి గా రి కి

శ్రీయును చిరతరకీర్తియు బాయని శాంతం బఖండవై భవమును
సచ్చేయము చిరాయురున్నతి యాయడకరుణించి శ్రీశుడేలుత మిమ్మున్.

సన్నతచరిత్ర సీదగు చిన్ననాటి ముచ్చటలు విన చెవులకు భాషణములు
యెలమి బుధతోషణంబులై యెసగె చదువ మహితభావోదయంబులై రహించెలంగ.

అమ్మలమున్నెన్నడో అన్నమ్మిడిరట నాటితెరగు స్మరించుచు మో
దమ్మన నమ్మల కరకమలమ్మల కంకణములిడు వదాన్యడవు ధరన్.

దాసంబునను కర్ణుదలపింపగా జేయు నేరుపునను నీకు నీవె సాటి
భువికవులేనిను ఆంధ్రభోజడితండన నెగడు కీర్తిగన నీకు నీవె సాటి
సరసగంభీర యశస్సాగరుండను నెరికీర్తిగన నీకు నీవె సాటి
మాతృసేవాసక్తి వైసతేయుండని వినుతింప నలర నీకీవె సాటి

పూత శ్రీకోటవంశాభివృద్ధిచంద్రః మహిత భవ్యగుణాపేత మాన్యచరిత
మానినీలోక విద్యావ్రదానచతుర భాసురపదాన్య కేశరి భాసురవర.

విల్క్లసాటి సీతాంబ

చవిగల చిన్నిగ్రంథముల చక్కగ్రవాసి తెనుగు సీమలో
సవయుగమందుఁ పేర్వడసినావు సఖమణి! రామచూర్తి గౌ
రవమున లక్ష్మ్యముంచి జనరంజకమా కవితాసుర క్షవై
భువిపయి నెరునుకబడని పుణ్యగునామమఁ గొంటి వహ్యురో!

గిడుగువరాన్వయంబు వరికింపఁగఁ బూర్వమునుండి కైతకుఁ
విడువని పెండ్లిపందిరయి వింతగు తావుల నీనుచుండు నా
యడుగుల జాడలో కులమహత్త్వ మొకింత కొఱంతలేక నీ
పడుగిడు చుంటివమ్మ వరవర్ణిని! ధన్యపు శంభుడోముతక.

అతివల్ పూత చరిత్రలై మనగ నీయార్యా మహామాత భా
రత కల్యాణి గుశోభితంబగచు సర్వారంభ సౌభాగ్య సం
భృతమై వర్ధిలునంచులోదలచి సంప్రీతియశః కాముడై
వ్రతముకొబూని బహూకరించె కవితాబాంధవ్య మేపారగాక.

“నీదువల్లభుండు నిర్మించె శారదా గ్రంథమాల” ధరణి గణుతికెక్క
దానివై భవంబుదలచి శ్రీ కేశరి కంకణంబు నీకు కాన్కబెట్టె.

లక్ష్మీకాంతమ! శుభ “గృహలక్ష్మీ కంకణము” నీకు లభించె ధరణి
లక్ష్మీకాంతునికృపచే నీట్లావయి వర్ధిలుము కపింద్రులు మెచ్చక.

చేబ్రోలు సరస్వతీదేవి.

శ్రీకరమై పండిత విభువాకరమై లలిత కళల కాదర్శనబై
లోకంబున గృహలక్ష్మీ సాకల్యముగాగమనుత సజ్జననుతయై.

హరి హర హిరణ్యగర్భులు సిరివాణియు దేవకోటి నేవింపంగా
కగమరుదుగ కొలువుండెడి వరకామేశ్వరి త్వదీయ వాంఛిత మొసగుక.

వీటెటను యిటులే మీ వీటక కామేశ్వరమ్మ వేడుకతోడక
హాటక కంకణ రవములు దీటుకొనక వెలయుగాత దినదినమిటులే.

సిరియున్న దానగుణమే యరుదందురు; భూరిదాన కమనీయార్ద్రా)
కర కేశరి! నీకీర్తియు చిరతరమై ధాత్రియందు చలగెడిగాతక.

కలధౌత వలిపంబు చెలువారగా గట్టి కర్పూర గంధంబు కలయనలది
తారహారంబులు ధరియించి వాననల్ బొదలు క్రొవ్విరులు కొవ్వనను దురిమి
మంజుల మంజీర మాధుర్య నినదంబు దశదిక్కులకు ప్రతిధ్వని నొసంగ
కవి గాయకులు తాళగతి జూప దిక్కుంభి కుంభస్థలంబుల కొమరు మిగుల

నిలిచి వికసిత నవపద్మనేత్ర యగుచు ధిమితకిట తకధిమి తకధిమి యటంచు
నాట్యమొనరించె పాదవిన్యాస మలర కేసరీ ! ధాత్రి నీదు సత్కీర్తికాంత.

గంటి కృష్ణవేణమ్మ.

పదినరొ ! స్వర్ణకంకణ శుభంబట ! నీకట ! యెంతపుణ్య సం
పద నొనరించినావా తొలి బామున నాంధ్ర జగంబులోన; నీ
కిది యశముకొ ఘటించుఁ గవిబృందములోన విశేష కీర్తియుకొ
బొదలెడు లక్ష్మీకాంతమ ! ప్రమోదముఁ గల్గుఁ జిరాయురున్నతికొ,

మనసంఘంబున !ంతకీర్తి మిగులకొ మాలక్ష్మీకాంతమ్మ తె
చ్చినదంచుకొ మననెచ్చెలుల్ దలచురే ! శ్రేయంబు వాటిల్లె నం
చును సభ్యుల్ దలపోయకుండురొకొ, నీశుద్ధ ప్రభావంబె యీ
ఘనమాకీర్తికిఁ గారణంబు వదినా ! కాంతాశిరోరత్నమా !

వాజపేయయాజుల మహాలక్ష్మి.

శ్రీ యుక్తాస్వయ దుగ్ధవారనిధి లక్ష్మీకొ బోలి జన్మించి, దే
శీయ ప్రాథవ ముగ్ధుతోఁగఱచి, సౌశీల ప్రభావిద్యలకొ
శ్రేయం బొప్పగగన్న శ్రీ గిడుగు లక్ష్మీకాంత విద్యస్వణీ !
ఆయుర్వృద్ధి ఘటించి మాధవుడు నిత్యశ్రీల మిమ్మోముతకొ !

జనముల్ మెచ్చంగ నింతకాలమును భాషాసేవ సంప్రీతిఁ జే
సిన సాదృశ్య ఫలంబుగాఁ దెనుఁగు లక్ష్మీశారదా నీతులక
పొనరింపక గుఱుతించి కేసరియు సమ్మోదంబుగా స్వర్ణ కం
కణ సత్కారముజేసె, నిండుసభ, వేడ్క గేలఁ కై సేయుమా!

స్వర్ణకంకణమిచ్చి, కేసరిమనీషి ధన్యతనుగాంచె, విద్యాప్రదాతలందు
కేలధరియించు; మాంధ్ర నారీలలామలందు ధన్యపు! లక్ష్మీకాంతన్ను! నీవు.
కవిచంద్రులు, కోట సోదరకవులు. అష్టావధానులు.

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦
సురలకు మేటి యమృతమును హరియిచ్చిన భంగి భళిరే! యతివలకక కే
సరి ఇచ్చె లోద్ర; నిక నవ్వరమాసవ మిచ్చు మేలు పలుకక వలెనే!

కామధేను చింతామణి కల్పతరువు లమరులకు నుంట గొప్పయే యవని జనుల
కాదరంబుగ లోద్రయు నమృతలర్క లనెడి త్రిమణుల గేసరియునిచ్చగాదె.

సతులను విజ్ఞాన వతులను జేమగా గృహలక్ష్మీ వత్రికం గృహియొనర్చె;
అంధ్ర విద్యావ్యాప్తికై బడులనుపెట్టె; బీదల జడివించె పెక్కు జనుల;
చిననాటి ముచ్చటయని తనయాదర్శ జీవిత లక్ష్యంబు చేరవ్రాసె;
స్వర్ణకంకణదాన వ్యాజంబునక జేర్చె విదుషీమణుల నొక్క సుదినమందు;

సంఘ సంస్కరణములెన్నో సలుపు నింక; కేసరి మహాశయం డురుకీర్తి సంప
దాయురారోగ్యములతో శతాబ్దములకు వర్ధిలుంగాత భగవతి వరము కతన.

పలుకులు సొంపు గుల్కుచును భావగభీరములై వెలుంగగా
సలలితశైలి పొందువడ సత్కవితల్ వెనసల్లు శక్తియుక
గలిగి యనారతంబు సిరికాంతుని భక్తియు మించినట్టి నిక
తలచిన, లక్ష్మీకాంతసతి నాయెద ఎంతయు మోదమందెడిక.

పతికి హితంబునా పరిచర్య సేయుచు పిల్లల గారాబు తల్లియగుచు
లోకహితంబై యనేక రీతిం తెన్ను గ్రంథముల్ వ్రాయుచు బంధుజనుల
వ్యవహారమెల్ల జయప్రదంబుగజేసి ధృతి మించ సంఘసంస్కృతియొనర్చి
అన్నివిధంబుల నాదర్శగృహిణియై లలినొప్పుచున్నయో లక్ష్మీకాంత

సోదరీ! నీ ప్రభావంబు జూచి నీకు భర్తమయ కంకణంబు సన్మానమిచ్చె
న్యాయరీతి గేసరి మహనీయుడై జనులు బుధులు మనంబున సమ్మతించ.
యం, యస్, సీతాదేవి.

స్వర్ణకంకణ బహుమాన భాగ్యరేఖ నీదు మణిబంధ రేఖతో వియ్యమందె
గేసరి వరప్రసాదిత కీర్తిధనము లక్ష్మీకాంతమ్మ! నిత్యకల్యాణమమ్మ!

గిడుగు వేంకట రామార్య గృహిణి వీవు; స్నేహలతలోని పుష్పప్రసిద్ధ వీవు;
మాకు సోదరివైన సమ్మాన్య వీవు లక్ష్మీకాంతమ్మ! సత్కళా లలితవమ్మ.

తెలియనయ్యెను గంకణ దివ్యకృతికి నీవు తగుదువనుచు నిర్ణయించి రనుచు
గేసరి మహాశయుని స్వర్ణకీర్తిలతకు ఆణిముత్యైంబవై గ్రాలుమమ్మ సతము.

అతి సుకృతము గృహలక్ష్మీ తత హేమవరాంక మతులితంబగు భాగ్యం
బతివల తలమానికమై స్తుతమతియై వాలుచుఁగాత శుభకృతిగనుచున్.

సదమలవైదుషీపటిమఁ జూతుడు శ్రీ గృహలక్ష్మీ కంకణం
బొదవెను నీకు కేఁడు; ముద మొందెను; సంఘము సభ్యరాండ్రలో
మొదట సరస్వతీసతి విభూషిత యయ్యెను; దద్వితీయ వీ
యదనున స్వర్ణకంకణ సమర్పణకున్ దగిలీపు సోదరీ.

భారతాంబిక సాభాగ్యవైభవంబు సర్వజగదేక విజ్ఞానసమదయంబు
పూజ్యగృహలక్ష్మ్యులకు స్వర్ణభూషణంబు ననెడు దివ్యయశంబు ధన్యతను గనుత.
కో. కం. అణ్ణా సంపత్కుమారాచార్య.

కేసరి స్వర్ణకంకణము కీర్తికి భూతికై గారణంబు నీ
కేసరి సార్థకాభ్యవము కీర్తికైగాంచిన కాంతవేష ల
క్ష్మీసతివేష రామకవిశేఖరమూర్తికై బత్నివేష నా
కేసరి తూచియుచ్చెసరికి సరివచ్చు సతీమతల్లికి.

(వేలు రవ్వంతయైన వంపించుకొనని గిడుగు వంశాభిచంద్రుండు కీర్తికలి
రామమూర్తికై బత్నిగాఁ బ్రబలుకాంతకిచ్చు స్వర్ణకంకణము సంవృద్ధిచిచ్చు.

కేసరి నాకు మిత్రమణి; కీర్తికైగాంచిన భాగ్యశాలి ల
క్ష్మీసముదంచిత ప్రభల మించిన భోగపరాయణుండు; వి
ద్యాసతి కిల్లు కేసరిగృహంబు తెలుంగు ప్రపంచమందు; నీ
కేసరి కంకణంబు సతికి గృహలక్ష్మీకై గీర్తికై దెచ్చెడికి.

శారద లక్ష్మీకాంతల ప్రశస్త మనోహర తత్త్వ సూక్తులి
ద్ధారుణిఁ జంద్రకాంతివలెఁ దద్దయు వెల్లుచునుండెఁ బద్యపుం
ధోరణి గొప్పదంచు విబుధుల్ కొనియూడిరి పెక్కుసార్లు వా
గ్ధోరణి శ్రావ్యమై తనరు కోమలగాత్రులు నాదమందునన్.

మూలక్ష్మీకాంతము పెక్కేలా? శ్రీరామమూర్తి నెన్నఁడుఁ గొల్వం
జాలిన సాధ్వీమణియై గ్రామచునుడు కవయిత్రి ప్రతిభాసతియున్.

ఎన్నికఁగన్నమూర్తి; కవులెన్నఁగఁ జాలినమూర్తి; మేటి సం
కన్నిధిఁ గాంచుమూర్తి; విభవ ప్రభవంబును గాంచుమూర్తి; పే
రెన్నికఁగన్నమూర్తి; యశమంతయుఁగాంచిన దివ్యమూర్తి; మా
యన్నకు రామమూర్తికి జోహారు లొసంగెద నిట్టివేళలన్.

లక్ష్మీకాంతమ్మ కవయిత్రి లక్ష్మ్యమొదవ పతిపదారవిందమ్ముల భక్తియుక్తి
రక్తిదనరెడు రీతి నానక్తిగొల్చి తెలుంగుకవితా కళారేఖ వెలుంగుఁ జూపె.

సోదరి లక్ష్మీకాంతమ్! విశుద్ధచరిత్రపు నీవు మేటి స
మోదముఁగూర్చు నీకవనమున్ మఱి దత్తమనోహరా కృతుల్
మేదిని జంద్రకాంతివలె మిక్కిలి వెల్లుచునుండె నిట్టి స
పాదన శాశ్వతంబగు శుభంబగు సర్వయశస్కరంబగున్.

మన స్నేహలతా సంఘంబున కింతటి గౌరవంబు బొల్పెసఁగన్ ద
క్కను జేబ్రోలు సరస్వతియును నీవును గంకణము బహూకృతిఁ గొంటన్.

లలిత కళాకరంబు గృహలక్ష్మియై యయ్యది యాంధ్రకేసరీ!
విలసితమై ప్రమోదమయి పెట్టనికోటఁగనుండె నాంధ్రకాం
తల తలమానికంబగుచు దద్బహుమానము కంకణంబుకే
వలపరమార్థ నిష్ఠఁగల భామలకేతగు స్వీకరింపఁగన్.

రా. సు. రాట్క. వి.

* * * *
అమ్మా! శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మా! యీ స్వర్ణకంకణమ్మిక నీ సా
మ్మమ్మా! శైకొనుమమ్మా! కొమ్మా! కవిలోకనుతులు గురులాశిషముల్.
కేసరి నామమ్మన కీవేసరి; ప్రతివత్సరమ్ము విదుషీమణులన్
భానురసువర్ణ కంకణ భాసితలన్ జేయుమయ్య వత్సరశతముల్.

యం. రామకృష్ణారావు

నేవాదుడు

శ్రీపాదకృష్ణమూర్తిశాస్త్రి అండ్ సన్స్
రాజమండ్రి

శ్రీ ల రో గ ని వా రి ణి

ఋతుకూల

మైల సరిగా కావండుట

మైల అధికముగ వెడలుట

సంతానము లేకండుట

శ్వేతప్రదరము

రక్తప్రదరము

హిస్టీరియా

శరీరము లావుబాదుట

ఆయాసము

తిమ్మిర్లు

అజీర్ణము

ఆకలి సరిగా లేకపోవుట

మొదలగువానికి వరప్రసాదిని

తులం 1 కి రు. 4-0-0

శ్రీ చన్నఘంటమ్మగారి జీవితచరిత్ర

—0—

శ్రీమతి చన్నఘంటమ్మగారు పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలో పూర్ణవాస్తవ్యులైన రావుబహదూర్ శ్రీ కల్లి చిట్టెబాబునాయుడుగారి పుత్రిక. వీరు పూర్ణలో పెద్ద భూస్వాములు, ఎడ్వేపూడి ఎస్టేటుదారలు. శ్రీ విద్యాభిమానులు, సంస్కారప్రియులు. పూర్ణ హిందూమిడిల్ స్కూల్ స్థాపకులు. పూర్ణ పంచాయితీ బోర్డుకు అనేక సంవత్సరాలు చైర్మన్ గాను, పశ్చిమ గోదావరిజిల్లాబోర్డు మెంబరుగాను, ఇరిగేషను అడ్వైజరీబోర్డు అధ్యక్షులుగాను, కార్యనిర్వాహక సభ్యులుగాను, పురపాలక వ్యవసాయరంగాలలో అనేకమైన ఆభివృద్ధులకు తోడ్పడ్డవారు. స్వంత భూములలో నవీనపద్ధతులతో వ్యవసాయసంబంధమైన అనేక ప్రయోగములు పరిశోధనలుచేసి రైతాంగమునకు తోడ్పడ్డవారు. రైతు మహాసభలకు, తెలగ మహాసభలకు పలుమార్లు ఆహ్వాన సంఘాధ్యక్షులుగాను, అధ్యక్షులుగానువుండి ఆ ఉద్యమంలో ఎక్కువగా కృషిచేసియున్నారు. పెక్కుమంది వీర విద్యార్థులకు, ముఖ్యంగా విద్యార్థినులకు చదువు నిమిత్తం విరాళములను ఇచ్చియు, వారి పాఠశాలలోఉచిత విద్యాసౌకర్యాలు ఇచ్చియు ఆదరించారు. వీలూరు సి. ఆర్. రెడ్డి కాలేజీభవననిర్మాణమునకు, పలువిధములైన విద్యాసంబంధమైన ధర్మాలుచేశారు. వీరి కృషివలననే ప్రస్తుతం వీరిచే స్థాపించబడిన పాఠశాల జిల్లాబోర్డు హైస్కూలుగా రూపొందినట్లుప్రక్క గ్రామములందరి బాలబాలికల విద్యాభివృద్ధికి తోడ్పడుచున్నది.

విద్యాభ్యాసం.

చిన్నతనంలో ఈమె తన తండ్రిగారిచే స్థాపించబడిన హిందూ మిడిల్ స్కూల్లో విద్యను అభ్యసించారు. పిదప స్కూల్ ఫైనల్ వరకు రాజమహేంద్రవరంలో చదివారు. బి. ఏ వరకు మద్రాసు క్వీన్ మేరీ కళాశాలలోను, యం. ఏ. మద్రాసు ప్రెసిడెన్సీ కళాశాలలోను, యల్. టి లేడీస్ కాలింగ్ స్కూల్ బ్రయినింగ్ కాలేజీలోను చదివారు.

ముఖ్యంగా వీరు విద్యాభ్యాసంలో గడిపిన జీవితంలో, అనేకమైన బహుమతులను పొందకలిగినారు. అవన్నీ వీరు విద్యాయందు ఉన్నతమైన ఉత్తమశ్రేణిలో పరిక్షలలో జయంపొందిన కారణంవలన సంపాదించబడినవే. రాజమహేంద్ర వరంలో చదువుకొనే తొలినాళ్ళలో స్కూల్ ఫైనల్ తరగతిలో ఉన్నప్పుడు ప్రపథమంగా ప్రారంభమైన “చెల్లామ్మ-రాజగోపాలాచారి” వారోత్సవోత్సవ బహుమతిని పొందారు. ఇంటరుమీడి యేటు తరగతిలో ప్రథమ తరగతిలో ఉత్తమశ్రేణిలో విజయంగాంచారు. బి. ఏ. లో మాతృ భాష అయిన తెలుగులో మద్రాసు యూనివర్సిటీలోకల్లా ప్రథమంగా వచ్చుటచేత వీరు బాబ్బిలిరాజాగారి బంగారుపతకమును పొందారు. ఎం. ఏ. లో కూడా మద్రాసు యూనివర్సిటీలో కల్లా ప్రథమంగావచ్చారు. వీరు ఎం. ఏ. 1936 సంవత్సరంలో ముగించారు. ఆ సంవత్సరమే వీరికి వివాహం జరిగింది; వీరి భర్తగారు సంఘ సంస్కరణ పరాయణులగు శ్రీ అన్నాప్రగడ కృష్ణారావు పంతులుగారు. పిదప లేడీవిలింగ్డన్ బ్రయినింగ్ కాలేజీలో బి. టి. చదివారు.

వీరు 1941 సం॥ నుండి 1945 సం॥ వరకు లేడీవిలింగ్డన్ కాలేజీలో అధ్యాపకులుగా పనిచేశారు. పిదప ఆ పనికి రాజీనామా ఇచ్చారు. 1946 సంవత్సరం లో శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గా

బాయమ్మగారిచేత స్థాపించబడిన ఆంధ్రమహిళా సభలో రాణీ రాజ్యలక్ష్మి పారిశ్రామిక శాఖకు, కరెస్పాండెంట్ గా చేరారు. పిదప ఆంధ్రమహిళాసభకు సంఘ కార్యదర్శిగాను, 1948 సం. జనవరి నెల నుండి 'ఆంధ్రమహిళా' పత్రికకు సహాయ సంపాదకురాలుగాను ఉన్నారు. ఇంతే కాకుండా ఇంకా పలు విధములైన సంస్థలలో ముఖ్యపదవులలో ఉన్నారు.

1948 సం. నుండి 1950 వరకు మద్రాసు విభువల్ ఎడ్యుకేషను మెంబరు. మద్రాసు ఫిలింసెన్సార్ బోర్డుమెంబరు. ఐక్యరాజ్య సమితి శిశుసంఘం రాష్ట్రకమిటీలో 2 సంవత్సరములు, ఎక్జిక్యూటివు కమిటీ మెంబరుగాను ఉన్నారు. 1949 సం. అఖిల భారతమహిళాసభ గాల్ఫ్ లియర్ లో జరిగిన సందర్భంలో చెన్న పురి మహిళా సభతరపున ప్రతినిధిగా వెళ్లారు. గిల్ డబ్ సర్వీస్ ట్రైల సభ కమిటీమెంబరు. ఆల్ ఇండియా విమెన్స్ కాన్ఫరెన్స్ సిటీ సెంట్రలు బ్రాంచిలో మెంబరు. చిల్డ్రెన్స్ గార్డను స్కూలు మేనేజింగు కమిటీలో మెంబరు. హిందుస్తాన్ ఫిర్కా మైలాపూరు బ్రాంచిలో ఎక్జిక్యూటివు కమిటీ మెంబరు.

గూడూరులో 1946 సం. కాచేటి ఇండస్ట్రీస్ కొవాపరేటివు సొసైటీ వ్యాపారోత్సవానికి అధ్యక్షురాలు. ఈ మధ్య 51 సం. ఫిబ్రవరిలో పెరంబూర్ లో ఉన్న (రావుబహద్దూర్ కలవల కన్నయ్యచెట్టి హైస్కూల్)లో జరిగిన ఆంధ్రభాషా వారఉత్సవంలో అధ్యక్షురాలు.

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

అరుణ

గర్భారయ

రోగనివారిణి

స్వరోత్సవము

1898 - 1948

ఆయుర్వేదాశ్రమం విజుటెడ్, మదరాసు 17.

శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి

జీవిత చరిత్ర

జీవితచరిత్ర

శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు 1803 సం॥ ఫ్రెంచియు దేశ చేరిన రాజకుమార్తెవరంతా! కన్న లంకానాగియుంట జన్మించినారు. తండ్రి గన్నరాజుగారు. తల్లి చెల్లూడుమ్మగారు. వీరితాత కామరాజు పంతులుగారు బిల్వకొర్మి యుద్ధపురంబెలాడు. వీరిమాతామహలు రామవరపు అచ్చారావుగారు. వారి కుమారుడైన శ్రీరామవరపు రామరామకృష్ణగారి గొప్పసంఘ సంస్కరణ పరంగాను, పిరింగ్లోనే శ్రీ శ్రీ నిలకమ్మమ్మ లక్ష్మీనరసింహం పంతులుగారు వీరబాల్య, వివరవాణా, కాత్తురయందేవారు, ఈమె డిగ్రీశేఖర్లు వేదశామింటి పుట్టింట్లోవలన పుట్టినవారే. అందుచేత ధన్యులవలె మంచి సంస్కరణ పరంగాను, విద్యార్థివరములలో, వివాహానంతరంలో పెరిగినవిమె. మేకమామగారికి సంసారమందనకు అభిలాష రావచ్చు. అందుచేత బాల్యంలో కి సంసార సంగతుల శిష్టింబినా నీమన. విదన పుణ్యంబునీ చేత వీరు అభివృద్ధికి దేవ్యులొన్నార.

విద్యులవలె రాజకుమార్తె గొప్ప మైనామైనవలె కాల్వనసారవరకు ఈమె వేదవిద్యులైనారు. ప్రతిగుంధర్వరమం జుడిలో దిగ్విజయ అనునానమంబు వచ్చేవి. కాల్వనసారములో రాగావధివి మేలుగా వదిలి ఇప్పుడందరి పాకరాంబులు ను 45 వా స్కూలర్ విద్యులగా ఇప్పుడూజికి నిర్ణయించినారు.

కాని 1917 సం॥ జూలైబిందలో ఈమెను తల్లి గిడుగు వెంకట రామరామకృష్ణమూలగారికిచ్చి వివాహము గావించి జుడియ. శ్రీవంశయ్యగారు వి. ఏ. ఎల్. టి కలిగివచ్చు మద్రాసు ప్రభుత్వపు విద్యాకాళుంబు నిత్యాబీ ఇలా స్కూల్ అఫ్ మ్యాట్సుగా పనిచేసినందున. వీరు స్కూల నాయక భారావలెనను నుకొనెదలగు శ్రీ శ్రీ గిడుగు వెంకటరామరామకృష్ణమూలగారికిల్లవమ్మని కుమారులు.

“విరాటా! విద్యులవలె” అన్నమాట బోయి వచ్చు బాగీల విద్యుల వల్లును. స్కూలువాడు అట్టి పుణ్యవిద్యులవలె ఎంత ప్రోత్సహించినను, భర్తగారుకుండా అనుమతించి బోధించినను, పంతులునను వెంచి ఈమె

విదన విడితా! కుమారలెవర.

జుడియే భర్త పుట్టు నామంబులు విద్వజులవలె పంకానసరయై గృహస్థులై కలవకు లాపిరాజు నివ్వబిచ్చును నిగావల్ల చేరిన, భర్త ప్రోత్సాహ ప్రబోధముల చేరిన, ఈమె సంగీత సాహిత్యముల శిష్టి “గొమ్మలొకటి” అనునానమం గలిగిన.

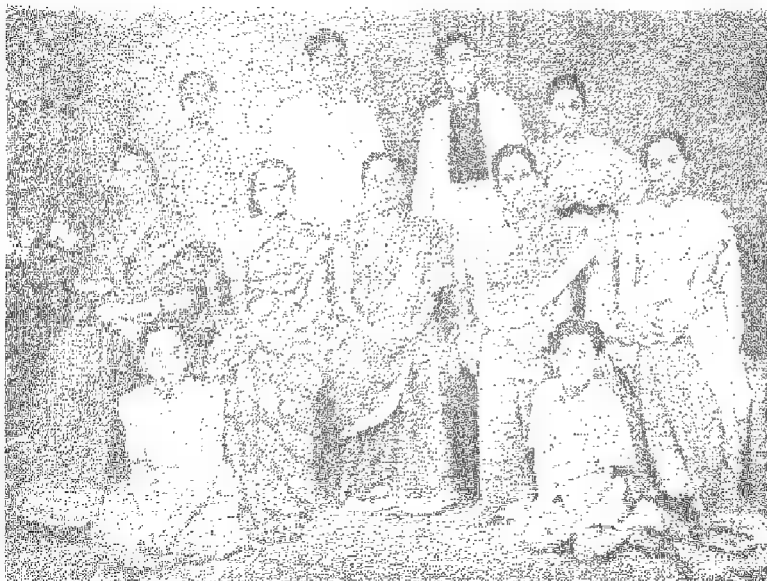
అన్నటికి సంసార ప మాయమునం బామకు భర్త అభ్యుదయకాలం యుల కీర్తనలను శిష్టింబినారు. తామస్వయంబుగా వసులగై, నుజువలె, భాగవతం, న్యాయవం ఇత్యాది సంస్కృతాలంకర గ్రంథముల

నామక బోధించి, చదివించి చక్కని సాహిత్యనిధిగా వాించివారు. అంతటితో నూరకొనక ముగ్గులు సారాది ఘంటాగ్రంథముల పరిశయమును కల్పించి కవిభల్లు వేర్చినారు.

ప్రాంతముగా భర్తలు పను భార్యలనే మద్రసాపేతమున కాకసాకముల చేయించుకొని వాని వాస్తవించి ముఖించువారే; కాని శ్రీరామమూర్తి పంతులు గారట్లుగాక శ్రీలక్ష్మీకాంతమ్మ గారి సవరిసాత్మకమున కావ్యనిర్మాణమును వాచించి తదాస్వాదనమున సుక్ష్మ ముఖించి మెచ్చ వేర్చిన విశ్వద్యులేఖ్యులు!

ఈమెభర్త శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు పశ్చిమగోదావరిజిల్లా పెనగొండలోను, నూజివీటిలోను, ఆనందపురంబిల్లా కవిరంగంను గుండా ఇతర పలు ప్రాంతములను ఉద్యోగమునొనర్చిరి. సంగ్రహము నివలించుట ఉద్యోగుల వటులబుధ చిహ్నము చెప్పబడుముకాదు. ఎక్కడికేవలైన అక్కడ తుడుముతెలవలు దప్పెటనున అన్నియు శ్రీలక్ష్మీగా మెతుకుకొనవలసినదే. మరియు నిరంకురము మకామువల్లి తనభీ చేయుచుండువలసి మూర్ఖుల్ల ఇల్లెత్తడవంటి ఉద్యోగభార్య ఆత్మోత్తరాల మౌనముకాలము తానొంటిగా కాపురము నిడుకొనవలయును. అట్టి విమర్శలతోను శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మ గారు మెతుకువతో గృహనిర్వహణమునవృత్తము పంగిరసాసాత్వ కళానీన సేవక సాగించియున్నారు.

1943 ప్రాంతములో శ్రీరామమూర్తి పంతులుగారు ఉద్యోగవిరమముచేసాంతి బాపట్లలో స్థికవాస మేర్పరచుకొని విక్రాంతి వైలాసపాసెరి. శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారి కప్పడు కావ్యనిర్మాణమునకగల నిమగ్నలన్నియుతోలిసి తీరిక గలిగెనది. తాని బైపమార్గదాయము. 1943 లో శ్రీరామమూర్తి పంతులు గారును, మరొకరికలమునకు కలలో అయిన పోదరియు, తనద విద్యాభ్యాసంగములతోడునడయునైన కార దాంబయి కీర్తిశేఖరులి.

★
శ్రీ లక్ష్మీ
కాంతమ్మగారు
ఆమె
పంతులము.
★

అయినను పెద్ద సంసారము నెట్లో ఈదుచు ఆమె సరస్వతీనేప విడువక చేయుచున్నది.

ఈ దంపతులకు ఏడుగురు కుమార్తెలు ముగ్గురు కుమారులు. పెద్దబిడ్డ చి||సా. సీతామహాలక్ష్మి పాలూరి వారికోడలు; భర్త యం. బి. బి. యస్ పరిక్షనిచ్చి మద్రాసు పిచ్చి అనుపత్రిలో అసిస్టెంటు సర్జికాగా ఉన్నారు. వారిపేరు డాక్టరు పాలూరి రామచంద్రరావుగారు. రెండవకుమార్తె చి|| సా. కనక దుర్గాంబి మంత్రి ప్రగడవారి కోడలు. భర్త శేషగిరిరావుగారు వైజాం రైల్వేలో ఉద్యోగము చేయుచున్నారు. వీరు ఏలూరులో నుండిన శ్రీ రాజామంత్రి ప్రగడ భుజంగ రావుగారి తమ్ముడి కొమారులట. మూడవ అమ్మాయి చి|| సా. చెల్లాయమ్మ ఇవలూరి వెంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారిభార్య. ఈయన మద్రాసు అక్కౌంటెంటు జనరల్ ఆఫీసులో ఉద్యోగము చేయుచున్నారు. మిగత అడబిడ్డలు నలుగురు అనివాహితలు. వీరిలో చి || భారతియు, సావిత్రియు కేసరిహైస్కూలునందు స్కూలుఫైనలు విద్యార్థినులు. చి|| జానకి, పాపాయమ్మకన్న పెద్దదైనను, ఆటకాయతనమున విద్యవంకకు మరలనందున మొదటి ఫారములోనే చదువుచున్నదిగాని పాపాయమ్మ మాత్రము శ్రద్ధగా చదువుచు నాల్గవ ఫారములో నున్నది. ఇక మగపిల్లలలో చి|| శ్రీనివాసరావు బి. ఎస్.సి. ప్యాస్ కేసరిహిరమునందు కొంతకాలము పనిచేసి పిదప వెల్లిల చదువుచున్నాడు. వీరు బాపట్లలో శ్రీమంతులగు బ్రహ్మాండం లక్ష్మీనారాయణగారి పుత్రికను వివాహమాడినారు. రెండవకుమారుడు చి|| రామారావు బి. ఏ. ప్యాస్ కొన్నాళ్లు శ్రీకోటంరాజు రామారావుగారివద్ద పిదప బెంగళూరుక పాథాన్ జోసెఫ్ గారివద్ద పత్రికా రచనయందు తర్ఫీదు పొంది నేడు ఇండియన్ రిపబ్లిక్ లో సంపాదకీయవర్గమున పనిచేయుచున్నారు. మూడవబాలుడు చి|| విజయశంకర్ ఘనఫారమ్ చదువుచున్నాడు. ప్రస్తుతము వీరు మద్రాసులోనే నివసించుచున్నారు.

ఈమె భర్త కీ|| శే|| వెం|| రామమూర్తిగారికి కీ|| శే|| జొన్నలగడ్డ శారదాంబగారు సోదరి. ఈమెకుడ భాషావేత్త; కవితా వికారద. ఈమెభర్త శ్రీజొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి గారు ఎం. ఏ. ఎల్. టి. బి. యల్ ఆంధ్ర, ఆంగ్ల, హిందీ, బంగాళీ భాషావేదియేగాక, బహురచనా దురంధులుగా ఆంధ్ర లోకమునకు చిరపరిచితులు. శారదాంబగారు 1944 లో కాబోలు కీర్తిశేఖరాలైరి. (ఈమె ఛాయాచిత్రము ముఖప్రమున ప్రకటింపబడినది.)

ఈమె కవితా కలాపము నారంభించిన తొలిరోజులలో శ్రీ శారదాంబగారు ఈమెకు తోడ్పెట్టినారు. అప్పటికామె భర్త సత్యనారాయణమూర్తిగారితోకూడ కలకత్తాలో కొన్నాళ్లుండి, వారితోపూ కాలి మున్నగు యాత్రలు నేపించుకొని - స్వదేశమునకువచ్చి అన్నగారిఇంట కొన్నాళ్లు విశ్రాంతి తీసుకొన్నది. అన్నగారివల్ల ఛందశాస్త్రమునేర్చి కవితలుల పాగినది.

సామాన్యముగా తెలుగునాట మరదండ్రకు వొద్దిక అరుదు. “మండిబొమ్మనుచేసి పీటమీద పెట్టి ‘అడపడుచా’ అని పిలువగానే అడరిపడిన”దని తెలుగువారిలో లోకోక్తి. అయినను విదుషీమణులగు వీరిరువురు వొద్దికకల్లి “లక్ష్మీశారదలు” అని ఇంటకవయిత్రులుగా కవితలల్లినారు. వీరుభయలు వ్రాసిన “తిరుపతి వేంకటేశ్వర శతకమునకు (ఇంకను అమృదితము) విజ్ఞప్తి వ్రాయుచు ఇట్లు శ్రీ శారదాంబ గారినిగూర్చి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు ప్రస్తుతించియున్నారు:—

(178 పు. చూ)

గృహలక్ష్మీస్వర్ణకంకణప్రదానోత్సవము

—(౧)—

2-3-51 శుక్రవారం నాడు చెన్నపురి రాయపేట యందలి కేసరికుటీరం భవనమున వార్షికముగా జరుగుచుండు గృహలక్ష్మీ స్వర్ణకంకణ ప్రదానోత్సవము అతి వైభవముగా జరుపబడినది. ఈ సంవత్సరమున కంకణ గృహీత శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారు. ఈ కంకణ గృహీతలలో నీమె 13.వ ఆమె. శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చన్నకుంటమ్మగారు యం. ఏ. యస్. టి. గారు అధ్యక్షత వహించి అతిచాకచక్యముతో నీయత్సవమును నడిపించిరి.

పూర్వకంకణ గృహీతలలో శ్రీమతి చిల్లపాటి సీతాంబగారు ప్రత్యేకముగా నెల్లూరినుండి యుత్సవ సందర్భనార్థమై విచ్చేసిరి. కార్యాంతురమున విచ్చేసిన కమ్మల అప్పన్నగారు సభనలంకరించిరి. వీరు ఏలూరునందు యోగవ్యాయామాశ్రమమును స్త్రీలకొరకు నడిపించుచున్నవారు. వీరినిగూర్చి గత గృహలక్ష్మీ సంచికలో (ఫిబ్రవరి 1951) ప్రథమకంకణగృహీతలు శ్రీమతి కమవర్తి వరలక్ష్మమ్మగారు సవిశేషముగ తమ కారదాలేఖయందు వివరించి యున్నారు. వీరుభయలును సకాలమున సభవారి కెరుక పరుపబడి వాఙ్మహర్ష్యుల చూరగొనిరి.

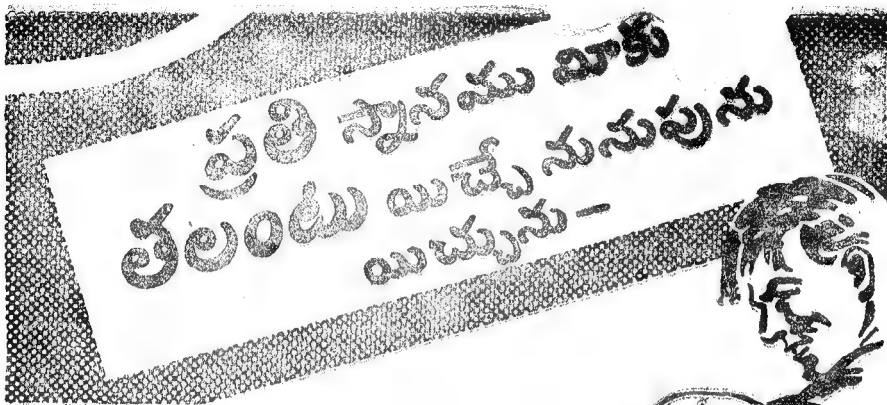
ఉత్సవమునకై నిర్ణయింపబడిన ముహూర్తము (పాయంకాలం 4 గం||లు) నకు మున్నే సభా ప్రాంగణమంతయు సదస్సులచే కిటకిట లాడుచుండినది. కంకణప్రదాతలు శ్రీకేసరిగారు అస్పన్దులగుట పదచలనములేకున్నను ఉత్సాహముతో అరగంటముండే మేడదిగివచ్చి ఏర్పాటులన్నింటిని స్వయముగా హేచ్చరించుచు జరిపించిరి.

కంకణ ప్రదానోత్సవమును తిలకింప విచ్చేసిన నగర ప్రముఖులు : శ్రీ మునగాల రాజావారు, బులుగు సాంబమూర్తి, శ్రీపతి రామమూర్తి, మైదవోలు శేషచలపతి, రావుబహదూరు బండి శ్రీహరి రావునాయుడు, యం. యస్. చెల్లం, గిడుగు సీతాపతి, వసంతరావు వెంకట్రావు, యస్. జి. ఆచార్య, బి. కామేశ్వరమ్మ, యం. యస్. సీతాదేవి, కస్తూరి రుక్మిణమ్మ, కొమ్మూరి పద్మావతి, రత్నాల కమలా బాయి, కస్తూరి నారాయణమూర్తిసతి, కె. లక్ష్మీరఘురాం బి. ఎ, శ్రీమతి సీతాదేవి, చంద్రమతి, ఎస్. సామ్రాజ్యం బండి శ్రీహరిరావునాయుడుసతి, జనమంచి నుగుణ, దుర్గాకుమారి, టంగుటూరి అవల్య, అచ్యుతుని గిరిజ, వడ్లమన్నాటి దామోదరరావు, డాక్టరు తిరుమూర్తి, తాడేపల్లి కాంతాదేవి, కేమూరి విశ్వనాథశర్మ, మారపాటి వెంకటరాజు, వట్లం శేషయ్యశెట్టి, డా. శేషికాచారిగారు.

ఉత్సవదిగ్భ్రమనములై వచ్చినయతిధులకు శ్రీపురుషులకు ద్వారమునండే చి||వసంతా కాంతా చివుకుల లక్ష్మీకాంతమ్మగార్లు పుష్పచందనాది సత్కారములొనర్చి లోన వారి నాశీనులగావించిరి. కుటీరము వ్యవహారాలగు శ్రీ యస్. శేషగిరిరావు మినన్ గార్లుకు, కొటనెంకటరంగయ్య, ములుగుట్ల మహాదేవయ్య, ఆయ్యంగారు, అమంచర్ల రామమూర్తి, సి. సి. పున్నయ్య, ములుగుట్ల సుశీల, కారడ (కేసరిగారి ప్రధమపుత్రిక) గార్లును ఉత్సవము జరుగదముగా కొనసాగుట కన్నియేర్పాట్లను మెళుకువతో నిర్వహించిరి.

ప్రప్రథమమున కంకణ గృహీతయు అధ్యక్షురాలును మధ్యస్థమైయుండ సభకువిచ్చేసిన పలువురు పురంధ్రీమణులు సుఖాసీనముల నలంకరింపగా ఛాయాపటము తీయబడెను.

(184 పు. చూ)

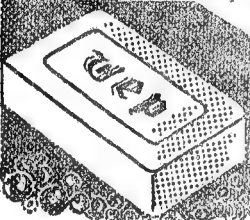

“కేరళా” టాయిలెట్ సబ్బుయొక్క అధికమైన నురుగు మీ చర్మరంధ్రాలను చూపు, శుభ్రపరచి, చర్మానికి మృదులం ప్రసాదించును. అందలి తేలికైన పరిశుద్ధతలూలు స్వాభావికమైన పరిమళమొసగి, చర్మపు లోభాగంలొగల క్రీములను సంహరించును. చర్మజీవితోపేనా “కేరళా” మురుగును శ్రుణ్ణంలా కడిగివేయవచ్చు. “కేరళా” యొక్క స్వచ్ఛమైన పరిమళం, రక్షణశక్తి, స్నానానంతరం గంటల తరబడి సిరంగా నిలవగలదు.

కేరళ సబ్బు

శ్రీ పరిశుద్ధమైన బైబిలునుండి తయారైనది శ్రీ

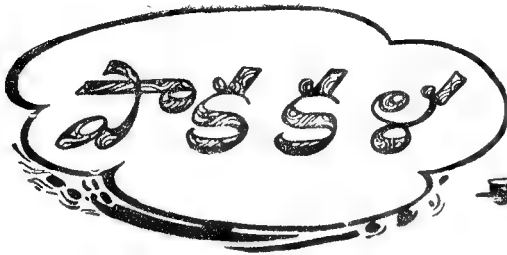
పెన్సబ్బులోని క్రిమినాశకశక్తి, చర్మనైన, మరియు, చేదై నగుణములుగల వేపనూనె, ముఖ్యముగా వేసవిలో శరీరసౌఖ్యమునకు రక్షణ.

కేరళ సబ్బును వాడండి

పారిశ్రామిక, వాణిజ్యకాని

GRIHALAKSHMI

గోంగూర

గోంగూర ఆంధ్ర దేశమందలి ముఖ్యమగు ఆకుకూరలలో నొకటి. ముఖ్యముగా తమిళులు ఆంధ్రులను “గోంగూర” అని మారుపేరుతో పిలుచుచుండురు. అనగా తెలుగువారలకు గోంగూర ఆప్యాయకమైన కాకము అని వారి ఉద్దేశము.

గోంగూరలో సాధారణముగా దేశవాళి గోంగూర, ధనాసరి గోంగూర, కొండ గోంగూర అని మూడు రకములు. దేశవాళి గోంగూర కాడలు తెల్లగానుండి ఆకులు చిన్నవిగానుండును. రుచి కొంచెము వగరు పులుపు కలసియుండును. గుంటూరుజిల్లాలోపైరగు గోంగూర రుచికరమైనది.

సాధారణముగా గోంగూరను మెట్టపైరగు - జొన్న, సొజ్జ, వరిగె మొదలగు వానితోబాటు పైరు చేయుదురు. వరిగె చేలలోనికూర చాల ప్రశస్తమయినది. దీనితోపెట్టిన ఉప్పుపచ్చడి చాల కాలము నిలవ యుండుటయే కాక రుచికరముగానుండును. గుంటూరుజిల్లాలో ముఖ్యముగా వంగోల్లతాలు కాయందలి రాచపూడి ప్రాంతమునందును, బొప్పల తాలుకాయందలి ఆదిపూడి ప్రాంతమునందును పైరగు దేశవాళి గోంగూర చాల రుచికరమైనదేకాక ఆరోగ్యకరమైనదికూడాను.

ధనాసరి గోంగూరకాడలు దేశవాళి గోగులకంటె తెల్లగా నుండును. ఆకులు పెద్దవిగానుండును. ఇది చాల రుచికరమైనదియేకాక పథ్యకారికూడాను. బాలెంతలుకూడ భుజింపవచ్చునట.

కొండ గోంగూరకాడలు ఎరుపురంగుగానుండి రుచి పుల్లగానుండును. దీని ఉప్పుపచ్చడి నిల్వ యుండదు. ఆరోగ్యకరమైనదికాదు. పుల్లితేపులు, పైత్యము మొదలగు జబ్బులు దీనిని భుజించుటవలన సంభవించును. దీనినిదూసి గొడ్లకు మేతవేయుదురు. గోగు విత్తనములను వేయించుకొని ఉప్పుకారమువేసి పొడిగొట్టుకొని అన్నములో వేసికొని తిందురు.

గోగుకాయలనురబ్బి కుడితిలోకలిపి గొడ్లకు పట్టినచో పాడివృద్ధియగును.

1923 సం॥లో కాకినాడలో కాంగ్రెసు మహాసభ జరిగినప్పుడు ఆహార సంఘము వారు గుంటూరు జిల్లానుండి గోగువిత్తనములు తెప్పించి, చల్లించి గోంగూరను పైరుచేసి, దానితో పచ్చడి పెట్టించి భోజన కాలంలో సుపయోగించిరి. మహాసభకు వచ్చిన అతిథులు ఆంధ్రేతరులతో సహా దానిని తినిమెచ్చుకొనిరి.

మెట్టగ్రామాదులలోని ప్రజలు జొన్న, వరిగె, కొర్ర అన్నములలోకి, రాగిసంకటిలోకి గోంగూర పులుసుకూర, పప్పుకూర, పచ్చడి వివిధగా వాడుదురు. గోంగూర బలిష్టమైన ఆహారము. కాయకృష్టముచేయు వారికి తగినదికూడాను.

గోంగూర, విత్తనములేకాక గోగునార, గోగుకట్టెలుకూడ చాల ఉపయోగకరమైనవి.

గోగులు బాగుగా పెరిగిన తరువాత నారవలిచి దానితో పగ్గములు, నులకపేనుదురు. వ్యవసాయ మునకు పగములు, మంచములకు నులక సహజముగా వాడుకలోనున్నవి. నులకకూడ తెల్లగోగునారతో వేసినది శ్రేష్టమైనది.

నారవలిచిన తరువాత గోగుకట్టెను పండిళ్ళమీద, ఇండ్లమీదకప్పుటకు సుపయోగించెదరు.

రూ. 1000 బహుమానం!

మాయాఉంగరం (ఆశ్చర్యకరమైన పరిశోధన)

ఈ మాయా ఉంగరం యోగసిద్ధితోను, మంత్రశక్తి సహాయంతోను, తయారుచేయబడింది. అది ఆశ్చర్యకరమైన ఫలితమిస్తుంది. ఈ ఉంగరాన్ని ధరించినవారు, ఎటువంటి కఠినతరమైన పనులన్నీ కూడా సాధించగలుగుతారు.

చెడుగ్రహముల బాధ్యేంద్రుడు. దీన్ని 'ఆడ—మొగ' భేదంలేకుండా ఎవరు ధరించినా, పాపాణువుల యులైన ఆడదాన్ని లేక—మొగవాణ్ణి, సంపూర్ణంగా స్వాధీనం చేసుకోవచ్చు. వారి స్వాధీనంలోని వారు ఆజ్ఞలన్నీ శిరసావహించి నెరవేర్చుతారు. సర్వీసు—ప్రేమసంబంధ విషయాలు—ధనము అధికాశోన్నతి—అశోగ్యము—కోర్కె వ్యవహారాలు—పెళ్ళి—పరీక్ష, తరువాత తక్షతరమైన ఏవిషయంలోగాని, విజయం చేకూరి, ఇంటివరకూ పరిష్కారం కానటువంటి కష్టతర సమస్యలన్నీ ములభంగా సాధించగలుగుతారు. లాటరీ, స్పెక్యులేషన్, వ్యాపార వ్యవహారాల్లో జయం లభిస్తుంది. ఒక్కమాటలో చెప్పాలంటే, ఈ ఉంగరం మీకు సర్వరక్షకుడుగా పనిచేస్తుంది!

ఒక్కసారి ఉపయోగించండి. ప్రథమంలోనే దాని వింత ఫలితాలు కనుగొనండి. వెల. రూ. 0.12.0 స్పెషల్ (అతి ప్రభావయుక్తమైంది.) రూ. 1.8.0. విదేశపంపకానికి 5 పి. స్పెషల్ 11 పి. అర్డరుతో బాటు డబ్బు బ్రిటిష్ పోస్టల్ అర్డరు ద్వారా ముందుగా పంపించాలి. ఫలితం సమకూరకపోతే ఉంగరం వెల వాపసు.

Bengal Magic House, (Sec G. L. M.) DURGIANA, AMRITSAR.

బహిష్టు

ఏ హేతువువలన ఆగిపోయినను నిరహేతుమైన ఋతుప్రవర్తిని (గర్భమెంటు రిజిస్టరు) నేపించినచో ఒక్కరోజులో తిరిగి యధాప్రకారము మొదలుపెట్టును. రు. 5. సంతాన నిరోధమునకు సర్వతీ తాత్కాలికము రూ. 3. ఎల్లకాలము రూ. 6. వి. పి. అణాలు 14

కుంచలైలము

బట్టతలయగుట కుదురును; వెంట్రుకలు రాలుట నిల్చిపోవును. చుండ్రు, తలదిమ్మ మానును. పేరుపొందిన పెద్దరకం తలనూనె.

కేశనాశములకు సంబంధించిన అన్ని విధములగు బాధ్యములను నయమొనర్చు తైలము. సీసా 1కి రూ. 2 పోస్టేజీ అణాలు 14 ప్రత్యేకము.

KA VIRAJ R. N. CHAKRAVARTY (G.L.),
Bhowanipore : : Calcutta 25.

Stockists : APPAH & Co.,
286, Netaji Subash Chandra Bose Road,
Esplanade : : Madras.

ఆంధ్ర జేతములో ప్రజలజీవితముతో గోంగూర మిళితమై యుండుటచే దానికి సంబంధించిన సామెతలు, పొడుపుకథలు, పదములుకూడ వెలిసినవి.

‘కొండబొది గోంగూర ఎంతకోసినా గుప్పెడుకాదు’ అని యొకకథ. పాతకులీకధను విప్లవరుగాక,

‘కొరన్నం గోంగూర లింగతాతా’
మింగలేక చస్తినోయి లింగతాతా’

ముఖ్యముగా సామాన్యప్రజలకు సముతము ఇందుబాటులోనుండు ఆకుకూర గోంగూర.

సి. సి. పున్నయ్య.

(గోంగూర శాక పాక విధములు సిద్ధపరిచియుండు క్రమముగా ప్రచురించబడును.)

బ్రతుకు తెరువు

స్త్రీలు అవలంభింప దగిన బ్రతుకు తెరువు లక్షణాలను ఇదివరలో పలుమారు చెప్పి ఉన్నాము. వదైనా ఒకపని చేయడం వల్ల స్త్రీతన చిల్లరఖర్చుకు తగిన ధనం సంపాదించడం ఒకవద్దతి. ఆపనివల్ల స్త్రీధనరూపకమైన లాభం పొందకపోయినా ఇంట్లో అవసరములను తీర్చగలిగే అదీ బ్రతుకు తెరువే అవుతుంది.

ఈ రెండవరకం పని ఒక్కటి ఇక్కడ వివరిస్తాను. కొత్త సంవత్సరాది వస్తున్నది. చైత్రవైశాఖాలలో వేపచెట్లుబాగా పూచి పిదప కానివండుతున్నాయి. సంవత్సరాదిని వేపచేడు చేసుకొని తినమని పెద్దలు నిర్ణయించినారు. ఎంతటి? దరిద్రురాలైనా ఇంతవేప పూత తెచ్చుకొని నలిచి కొత్తచింతపండు గుజ్జకలుపుకొని తిని వండుగ చేసుకున్నామని సంతోషిస్తుంది. వేపపూత సంవత్సరాదికి మాత్రమే తినదగినదికాదు. ఏటపొడుగునా అడపా దడపా తినదగినదే.

అయితే ఏ ఒకటి రెండు నెలలో పూచి పిదప కాయలయ్యే పూత ఏటపొడు గునా ఎట్లాభ్యుమిస్తుంది అని మీరడుగుతారేమో! వేపచెట్లు పూచేరోజుల్లో ఎంత పూత గాలికిరాలి వృధాగా దిబ్బపాలు అవుతున్నదో మీరుగమనిస్తే మీకే తెలుస్తుంది. అట్లాదానిని వ్యర్థం కానివ్వకుండా మెళుకువతో గృహాలత్సూలు సంపాదించి జాగ్రత్త పెట్టుకోవచ్చు. సమీపంగా ఉన్న వేపచెట్టుకింద బాగాచిమ్మి శుభ్రంచేసి రెండు చాపలో లేకపట్టలో పరిస్తే గంటలో గంపెడుపూత రాలుతుంది. ఒకవారం రోజులు సేకరిస్తే సంవత్సరం పొడుగునా కుటుంబానికి కావలసిన వేపపూత దొరుకుతుంది. దానిని చక్కగా ఎండబెట్టి కుండలోనో డబ్బాలోనో లేక గోనెసంచిలోనో జాగ్రత్తవరచికొనిఉంచుకొని ఏటపొడుగునా ఉపయోగించుకోవచ్చు. వేపపూతతో పచ్చిపులుసు చేస్తారు. ఇంకా నేర్పరులైన అనేకవిధాల దాన్ని రుచికరంగా అన్నంలోకి పనికివచ్చే సాధకములుగా చేస్తారు. అదిచాలా ఆరోగ్యకరమైన ఆహారవస్తువు. దానితో అనేకవిధాలైన ఔషధములను లఘుపుగాచేసి ఉపయోగిస్తారు. ఆవివరములు గృహవైద్యములో ఇదివరకు తెలుపబడే ఉన్నాయి. ఈపూతనే ఎరుకలవాండ్లు మున్నగు ఆటవికలు సేకరించి ఆకాలమున మనవాకిళ్ల వద్దకువచ్చి అమ్ముతుంటారు. దానిని డబ్బులిచ్చి, పాతచీరలుఇచ్చి అవసరమైనప్పుడు మీలో కొందరు కొంటూ ఉంటారు. ఆ సేకరించడం మీరేచేస్తే అది ఆదాయంకాదా. దానినువయోగించడం ఆరోగ్యమేకదా.

వేపపండ్లు, విత్తనములు గూర్చి వచ్చేనెలలో వ్రాస్తాను.

వేపపూత వేయించి దించి చిక్కని పులుసు బెల్లం కారం ఉప్పు ఉంచుకొని కలిపి తిరుగబోత వేయించి దించి అందుకలిపితే పొడిపొడిగా ఉంటుంది. అన్నంలో కలుపుకొని తినుటకు చాలా రుచిగా ఉంటుంది. సామాన్యంగా బ్రాహ్మణులు రద్దినములలో దీనిని చేయుదురు.

ఉచితము

తిరిగి పెరుగునట్లు చేయును. ఒక సీసా సీసాల ఖరీదు రు. 5.0.0 మాత్రము. ప్రజాదరణ పొందుటకు గాను హాయిరాయిలు సీసాలో బాటు 13 సంవత్సరములు గ్యారంటీగా పనిచేయు ఒక ఫాస్ఫీ చేతిగడియారము, న్యూగోల్డుతో తయారుచేసిన ఉంగరమును, మూడు సీసాలు కొనువారికి 7 ఫాస్ఫీ చేతిగడియారములు, 7 న్యూగోల్డుతో తయారుచేసిన ఉంగరములు ఉచితముగా నివ్వ నిశ్చయించితిమి. పైవి విూకు సమ్మతించినచో మీపైకము గ్యారంటీగా తిరిగి యివ్వబడును.

మా బ్లాక్ హాయిరాయిలు నెం. 501 (8జిసరు) వాడుటవలన తలవెంట్రుకలు శాశ్వతముగా నల్లగాను కాంతివంతముగానుండును; వెంట్రుకలు రాల్చుటను నివారింది వెంట్రుకలు పొడవుగాను, ఉంగరములు ఖరీదు 1.15.0 వూర్తిగా గుణమిచ్చునట్టి మూడు

Jai Hind Watch Coy,
P. B. 97 (Dept, 146)
AMRITSAR.

ఇంటిపనులలో మెళుకువలు

(గతసంచిక తరువాయి)

ద్రాపతీ సత్యభామల సంభాషణ.

ద్రాపతి:-వరినా! ఇంకా, విను. నీ భర్తకు కూర్చి చెడికాండ్రెందజో ఉంటారు. ఆత్మబంధువులు, రక్తబంధువులు, అతనికిష్టులైన వారెందజోఉంటారు. వాళ్ళువచ్చినప్పుడు భోజనాదిసౌకర్యాలు వాళ్ళకు చక్కగా అమర్చి ఆదరించు. కపటంగాని సక్రమమైన భక్తితో నిరంతరం దొడ్డమనస్సుతో సంచరించు. నీభర్తలకు ఇష్టాలుకానివారు నీకెంతకావలసినవారైనా ఆదరించు.

మరికొరహస్యం చెప్పతాను విను. ప్రద్యుమ్నుడు మొదలైనవారు నీకు కొడుకులవరనేకదా. వాళ్ళతోనైనాసరే, ఒంటరిగా ఒకేపీటమీదనో, అరుగుమీదనో, సోఫామీదనో కూర్చోకూడదు; అది తప్పఅని తెలుసుకో. అబ్బా! స్త్రీలు తిన్నగా నడుచుకోవడం చాల కష్టమైన పనినుమా! మంచికులంగలవాళ్ళు, పతివ్రతలు, మంచిబుద్ధిగలవారు అయిన స్త్రీలతోనే స్నేహించేయుము; చెడ్డవాళ్ళను చేరదీయకమ్మా.

ఈ ఉపాయాలన్నీ అవలంబించావంటే ఇనే నీకు అతిశయమైన సౌభాగ్యానికి మూలమవుతాయి. సత్యభామ:-(చాలా ఆనందించి) వరినా! నీవు చాలా ధర్మములు తెలిసిన ఇబ్బాలివి. నీభర్తలు చాలా హెచ్చైన కీర్తి ధనంగలవారు; ధైర్యం, లేజన్సు, బలము, శౌర్యము విశేషంగా కలవారు. వీరికెట్లాగూ రాజ్యపాలన లభిస్తుంది. వెనకమందూ చూచుకోకుండా మీకు అపకారంచేసిన ఆ దుర్మోక్షుని భార్యలు ఓక్కలేకండా అల్లాడుతారు; దాన్నంతా నీవుమాచి సంతోషిస్తావు. మంచి బుద్ధిమంతులు, శౌర్యవంతులు అయిన కొమ్మార్లనుగిన్నావు; నీకేమీ మనసులో చింతించకు. నీకుమారులు, ప్రతి వింధ్యాదులైన అయిదుగురు ఇప్పుడు ద్వారకలోఉన్నారు. వాళ్ళకేమీ కొరవలేదు. రుక్మిణి, సుభద్ర, ఇతరుల వారిని తమకొడుకులకంటే ఎక్కువగా చూచుకుంటున్నారు. వాళ్ళసంగతినిగూర్చి బెంగపెట్టుకోకు.

(సమాప్తం)

రు 15000 ఉచితము అమృతసరములో బంగారము తు||1-కి రు||-8.0 మాత్రము.

ఇది గీటురాయిమీద నిజమైన బంగారపు పన్నెచూపగలదు. దీనిని కరగించి సాగగొట్టవచ్చును. అన్నిరకములైన ఆభరణములను తయారు చేయించుకొనవచ్చును. చాల నీపుణుడైన బంగారపు పనివాడు సయితము దీనికిని నిజమైన బంగారమునకుగల బేధమును సామాన్యముగా కనిపెట్టలేడు. ప్రజాదరణ కొరకని యీబంగారపు ధర తులము 1.కి రు 2 8 0, మూడు తులములు రు 7/.లు 6 తు||లు రు 13/-.లు, 15 తు||లు రు 30/లు మాత్ర నిర్వయించబడినది. మీరు వెంటనే ఆగరు యిచ్చి వివాహములు మొదలగు శుభకార్యసందర్భములలో యీబంగారముతో నగలు చేయించుకొని వందల కొలది రూపాయలను మిగుల్పుకొనవచ్చును. ఇది యధారము కాదని రజపు చేయువారికి రు 15000/-లు ఉచితముగా నివ్వబడును.

గమనిక:—మూడుతులముల బంగారము కొనువారికి ఉచితముగా 3 జైహింద్ చేతిఉంగరములు 6 తు||లు కొనువారికి బొంబాయిప్యాషను 2 ఉంగరములు, ఒక జత కప్పులు, ఒక జత గాజులు, 15 తులములు కొనువారికి చీలబిళ్లతోటి హారము, చెండుజతల గాజులు, చెండు బొంబాయి ప్యాషను చేతిఉంగరములు ఏలాటి సందేహములేకుండా యివ్వబడును. సమ్మతికానిచో మీ డబ్బు మీకు తిరిగి యివ్వబడును. ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు యింగ్లీషులోనే వ్రాయవలెను.

Pradhan Karyalaya, P. B. No. 75 (Dept 146) AMRITSAR.

గృహవైద్యము

మునగపువ్వు :- మునగచెట్లు మన దక్షిణదేశములో అన్నిప్రాంతములందును కలవు. మునగ కాయలను పులుసుగాను, ఆకు కూరగాను వంటచేసి మనయిండ్లలో భుజించుచున్నాము. మునగపువ్వు కూరకూడ రుచికరముగాను, ఆరోగ్యకరముగానుండును.

మునగపువ్వును ఎండబెట్టి చూర్ణముచేసి పూటకు 3 కాని నాలుగు కాని చిన్నముల ఎత్తు ఉదయము, సాయంకాలము సేవించినచో వాతవైత్యము, నేత్రవాతములు హరించును. కడుపులోని నులి పురుగులను ఎలిక పాములను చంపి కడుపును శుభ్రముచేసి ఆరోగ్యమును కాపాడును.

ఈపువ్వులను లేహ్యముగా కూడ తయారుచేసి సేవించ వచ్చును. చూర్ణముకాని, లేహ్యముకాని క్రమముగా సేవించుట వలన త్రిదోషములు - వాతపిత్త శ్లేష్మములు కూడ హరించును. అనారోగ్యమువలన ఏర్పడిన అరుచిని పోగొట్టి అన్నహితవగునట్లు చేయుటకు మునగపువ్వు చాల ఉపకరించగలదు. మునగపువ్వును సాధారణముగావేయించికూడ తినవచ్చును.

పచ్చిమునగ పువ్వులను వెచ్చజేసి కండ్లకు కట్టినచో కండ్లమంటలు, ఎరుపులు, నీరుకారుట మొదలగు కండ్లజబ్బులు నయముకాగలవు.

మునగ పువ్వును భుజించుట వలన ఆరోగ్యవంతులగుటయేకాక తేజోవంతులుగా కూడ నగుదురు.

శ్రీమతి

ఎ. పద్మావతిదేవిగారు

తిండికి తికమకలు

నీలాటిరేవులో ...

“రండి రండి! ఆక్కయ్యగారూ! ఏమిటి వికేహలు? ... అన్నట్లు ... మీయింట్లో నిన్నరాత్రి కేకలు వినిపించా యెందుకండీ?” అన్నాది ప్రక్కంటి యిల్లాలు, బిందెతోమతూ.

“ఆ ...! ఆదా? ఆబ్బే! ఏమిలేదు. దొంగవెధవ పెరటింటిలోఁ జొరబడి ... చదవ్వుం జేవుకొని పట్టుకు పోయాడు! నీడికక్కర్తిమందా!” అన్నాది చంకతో బిందె మెట్లపై పెడుతూ.

ఇదివిని; “అబ్బా ఎంత విచిత్రంగావుంది!” అని ముక్కుమీద వేలుపెట్టుకొని అన్నా దోపూర్వసువాసినీ.

“అవునుమరి! తిండికోసం దొంగతనమని ఆశ్చర్య మెందుకు? ఎవరయేపాటుఁ బడ్డా సాపాటుకే కదా! పొట్టుకోసమే యీతిప్పలన్నీ! ఆకలిమంటలమ్మా! ఆకలిమంటలు!!! ... తిండికి దొంగతనమే కాదు; ఇకముందు దోపిడులు కూడా జరుగుతాయి!!” అన్నాదోసవనగరిక నాజాకుపిల్ల, గాజులు పవరించుకొంటూ.

“నిజం! నిజం!! చిన్నపిల్లవైనా బాగా చెప్పేవమ్మా! - మేం ప్రత్యక్షంగా బాధ అనుభవిస్తున్నాం! ఆకలిబాధ అంటే మాకే తెలుసు! ఒకపూట తింటే రెండవపూట ఉపవాసమే! ఎప్పుడైనా యింత అన్యాయం వుందీ? దిక్కుమాలిన కరువు బాగావచ్చింది - తెగవు తెంత్రా లేకందా వుంది ...” అని ఒకబీద యిల్లాలు అంటూవుండగా, ...

“అవును దొడ్డమ్మగారూ! మనం తిండిలేకపోతే సద్దుకోగలం కాని, పిల్లలు పూరుకోకుండా వున్నారండీ! వాళ్ళకు యెంచెప్పినా ఆర్థం కాకుండా వుందండీ! ‘అమ్మా! అన్నమే’ అంటారు. వాళ్లను చూస్తే గుండె నీరైపోతున్నాడండీ!” అని తన అవేదన వెళ్ళకక్కొంది ఓ అమ్మ.

‘ఆగండమ్మా! నేచెప్తా దీనిని గురించి,’ అంటూ “మనం యెందుకు బ్రతికివున్నాం! ముఖ్యంగా తినడానికే, తిండిపూర్తిగా లేకపోతే బ్రతుకేలేదు! చూడమ్మా పాపం! ఎంతమంది కాలం మీదవున్న వాళ్లు బిక్కు చిక్కి చొక్కి చప్పిడవడలతో కళాకాంతులు లేకవున్నారో! ఇట్టివారు పాపం కొన్ని చిత్ర విచిత్రమైన యెడతెగని వ్యాధులకు గురియై అకాలమరణం పొందుచున్నారు! ఎందుచేత? సరియైన పుష్టి నిచ్చు కుపోషకమైన భోజనము లేకపోవుట వలనేకదా ... ఏమంటారు?” అనగానే బుగ్గమీద వేలువేసు కొని వింటున్న ఒకశ్రీ పుషారుగా చేతులు తిప్పతూ;

“దీనంతటికీ కీలకం చేపను విధానంలో వుంది!” అన్నాది ... ..

“అవును యిటువంటి ఆవక తవక విధానాలుంటే తిండికి యెన్ని తికమకలైనా వస్తాయి! ఈయచ్చే

రేచను సరిగా తింటే సగం రోజులకైనా సరిపడదు! పోలే దీనివల్ల చీకటి బజారు వర్తకానికి బాగా ఊహాభం యిస్తున్నాది. లంచాలూ పంచాలూ పుచ్చుకోడానికి ఆవకాశ మిస్తున్నాది. అమానుషంగా అన్యాయంగా యేమీ యెరగని బీదవారిని బాధించడానికి ఉపయోగపడుతున్నాది! అయినదానికి కాని దానికి ప్రతిదానికి రేచనుపెట్టి మనకది దొరకకుండా చంపేస్తున్నారు!” అని ఒక శ్రీమతి వుద్రేకంతో వుపన్యసించగా.

“అవునమ్మా! ఈరేచనులు చలన మనంపొందుచున్న కట్టలు నష్టాలూ తలుచుకొంటూవుంటే గుండెలు గుభేలు మంటున్నాయి. ఈదిక్కుమాలిన విధానాలకు యెప్పుడు గాలి వస్తుందో!!!” అన్నదో పెద్దమ్మత్తైదువ ప్రాణం విసిగి!

“అవశ్యం మీరన్నమాట నిజమాతుంది దొడ్డమ్మగారూ! త్వరలో; మునిసిపాలిటీలలో తప్ప మిగతా ప్రాంతాలలో రేచను తీసేయడానికి సప్రతింపులు జరుగుతున్నాయి! బహుశా తీసేస్తారుట కూడా! అని ఒకగాలికబురు విన్నాం!!” అన్నాది చదువుకొన్న వోచిన్నది.

“తల్లీ! మాచల్లని కబురు చెప్పేవు! నీనోటి కబురైనా నిజమై, అదేజరిగితే, యంతగంజి త్రాగినా బ్రతుకుతాం!” అంటూ నీళ్లుముంచుకొని నడకప్రారంభించింది ... తరువాత, మిగిలిన గృహాలమ్మలు కూడాత పుసని ముగించుకొని, యింటిముఖం పట్టేర. వచ్చేవాళ్లు వస్తునే వున్నారు! వెళ్లేవాళ్లు వెళుతునే వున్నారు. జరిగేచర్చలూ; కాన్ఫరెన్సులూ జరుగుతునే వున్నాయి! ... ..

జిండుబాలామృతము

క్షీణించి అనారోగ్యవంతులుగా నుండు బిడ్డలకిది యమృతమువంటిది. వారికి ఆకలిని వృద్ధిపరచి ఆరోగ్యము నిచ్చును.

పిల్లలకు దంతములు మొలుచునప్పుడు కలుగు నొవ్వలను పోగొట్టును. కాళ్లుచేతులు శుష్కించి కడుపు పెద్దదిగా నున్న బిడ్డలకిది దివ్యోవధము. జీర్ణించిన జలుబు, దగ్గు మొదలగు వాటినికూడ నివారించును.

బుడ్డి ఒకటికి రూ. 1-2-0.

రాజా అండుకో., నంద్యాల.
దుర్గా మెడికల్ స్టోర్సు, కావలి
రావు మెడికల్ స్టోర్సు, పాలకొల్లు
రాధాకృష్ణ మెడికల్ స్టోర్సు, నరసపూరు

పి. సీతారామయ్య, ఎలమంచిలి
కుసుమంచి అప్పలరాజు, అనకాపల్లి
నీలం ఓ కో., విశాఖపట్టణం.
దుర్గ ఓ సన్ను, కర్నూలు.

బంగారుకడుపులో భద్రమ్ముగా వాచి విశ్వంపు వెలుగున విడచె నెవరు ?
గోరువెచ్చని నీరు తుదియించిపోయెను తడియొత్తి ముద్దుల తడిపె నెవరు ?
కమ్మనిపాటల కలరవధ్వనులతో ఉయ్యాలయందొంచి ఊపె నెవరు ?
తనదురక్తము శుభాధారలుగా మార్చి గ్రుక్కెడు గ్రుక్కెడు కుడిపె నెవరు ?

గోరుముద్దుల తాయమ్ము కొనరి కొనరి మందిదుస్తుల ముస్తాబు ముంచె నెవరు ?
చీకుచింతలులేని ఓ చిన్నమనిషి ! ఆమె నినుకన్న బంగారు అమ్మకాదె !

చక్రవర్తినినైన చదువరినైనను “ఏమిరా”యనిపిల్చు ఎవ్వరీమె !
విప్లవరాణిని విడువీచుణినినైన “ఏమిటే”యనిపల్కు ఎవ్వరీమె ?
ఒకరిజబ్బుకు తానెడలికి వధ్యముచేయు వెట్టియిల్లాలు ఈ వెలది యెవరు !
ఒకరిపొట్టను నింప ఒదిగి పస్తులుమాడు పరమార్థజీవి గూఢచరి యెవరు !

ఇట్టిఅధికార మీమెకు ఎవ్వరిచ్చి ! రిత ఆనురాగ మీమెకు ఎట్లువచ్చె !
“అమ్మ”యను పదవి కడుమహత్తరమ్ము ! అమ్మగాక మరెవ్వరీ అమరజీవి !

అన్నిమరపించు మధురిమ అమ్మయ్యె; అన్నిమన్నించు మక్కువ అమ్మయ్యె;
అమ్మకన్నను దించిన అంకయేది ! అమ్మలేకున్న జగతిలో అండమేది ?

అమ్మలేకున్న లోకమె అనలుసున్న; అమ్మయేప్రేమ, ప్రేమయే అమ్మయ్యె;
అమ్మహృదయమ్ము ఆర్ద్రమై నలరుచుండు; “అమ్మ”బిడదమ్ము లోకాన అక్షరమ్ము.

“అమ్మ”యని “అయ్య”యని పేర్ల అంతమందు లేనివారలు “ఆంధ్ర”లో లేరుమిగుల
ఒక్కరిద్దరు చెదురుగా యుందురేమో? ఆంధ్రులకు “అమ్మ” యన్న అత్యంత భక్తి.
అబ్బరాజు రంగారావు

భాగ్యదేవతా,

నిర్భాగ్యదేవతా?

శ్రీమతి

లక్ష్మరాజు

పద్మ.

కళ్యాణి కలవారిబిడ్డ. పనిపాటలు స్వయముగా చేసి యెరుగదు. అతిసుకుమారి, తండ్రి రామచంద్ర రావుగారు మిగిలిన బిడ్డలనందరిని ఒకయెత్తు, కళ్యాణిని ఒకయెత్తుగా చూచుకొనేవారు, ఆయనకు కళ్యాణి పుట్టినతోడనే డిప్యూటీ కలకర్త పనియైనది. అందువలన ఆ తల్లిదండ్రులు మా భాగ్యదేవత అని మరీ ముద్దుగా చూచుకొనేవారు. దానికితోడు కళ్యాణికి లక్ష్మీకటాక్షమునకు తోడు సరస్వతీకటాక్షముగూడ అచ్చినది. అమె 14 వ సంవత్సరమునకే స్కూలు ఫైనల్ పరీక్ష ప్యాసు అయినది. కాలేజీలోగూడ అమె అందరిచేత విద్యామా అని అనిపించుకొన్నది.

రామచంద్రరావుగారు కళ్యాణికి తగినభర్తకొరకు వెతకి రైతు మునసబుగా కొడుకు నారాయణమూర్తికి యివ్వ నిశ్చయించుకొన్నాడు, నారాయణమూర్తికి ముగ్గురుతొబట్టులు, ఒక తమ్ముడు కలరు. B. L పరీక్ష ప్యాసు అయినాడు. తండ్రివలెనే యితనుగూడా మనసబు అగునని ప్రిడరీలో ప్రవేశించెను. కళ్యాణిసరీక్షలు కాగానే పెండ్లిఆత్మవైభవముగా రామచంద్రరావుగారు చేసిరి, కాని యేదో మామూలుప్రకారము పెండ్లిలో ఏవో చిన్నచిన్నతగువులువచ్చినవి కాని మొత్తముమీద డైగిరాలేదు.

కళ్యాణి ఆత్మవారు అమెను వెంటనే పంపమనిరి. తల్లిదండ్రులను యంత తొందరగా పంపటము యిష్టములేక పోయింది. కాని ఒకనికి యిచ్చితరువాత మన యిష్టమేమి? అని నిశ్చయించి కళ్యాణిని తగు సారితో త్రవారింటికి పంపించిరి. ఇల్లు నిండినకోడలు వచ్చినదని మామగారు మరిసిపోయినారు. కాని అత్తగారుమాత్రము చదువుకొన్నపిల్ల! పనివచ్చునా! పాటవచ్చునా! ఏమానమ్మ! రేపు మొగుడుకి ఎక్కడనైనా వుద్యోగమైతే ఏమిచేస్తుందో ఏమా! అని విసుకుగా మాటాడుతూ వుండేది. కళ్యాణి ఆడ బిడ్డను మేనరికమే యిచ్చారు. అంచేత ఆమె యిక్కడే వుండేది. ఆమెకు 4 గురు పిల్లలు. కళ్యాణి పిల్లలకు పెద్దలకు ఓపికతో చేతనైనంతవరకు ఏదో చేస్తూవుండేది. ఈమెచేసినది ఎవరికి నచ్చేదికదు. భర్తగూడ వారికితగినటు నడుచుకొనేవాడు. ఎందుచేతనంటే చదువుకొన్నవాళ్ళకు కొంచము అదుపులో వుంచవలెనని ఆయనపుద్గోమసు.

కళ్యాణిరచ్చిన నెలలకల్లా మామగార్ని పక్షవాతమువచ్చినది. కోడలువచ్చిన నేళామహాత్మ్యమే మోకాని మామగారికి పక్షవాతము వచ్చినది అని నిందించేవారు. చమురుకాళ్ళపెద్దమ్మవచ్చినది అని అత్తగారు అనేది.

కళ్యాణి ఆతిశాంతముతో, ఓపికతో యిట్లు ఆగమానములు గడిపెను. నిమ్మరముగా ఒకపూట మడి కట్టి వంటచేయువారంభించెను. దానివంటచేత మా అందరికి అన్నహితవు పోయినా. పనివానికి ఒకటి డోకులు, కన్నదానికి విశోచనములు, నీవు, నీకోడలు నుఖముగా వుండండి. మేము మాయింటికి పోతాము అని పెద్దాడబడచు అనేది. రెండువ ఆడబడచు మరదలు ఏమి సారితెచ్చినదో చూద్దామని పూరునించి వచ్చినది. వచ్చిన 4,5 రోజులలోనే టైఫాయిడ్ జ్వరమువచ్చినది. కొత్తకోడలుపాదము నిర్భాగ్యపుపాదము అని నిందించారు. ఇట్లావుండగా కళ్యాణిమరిది స్కూలు ఫైనలు పరీక్ష పోయినది. ఇదికూడా కళ్యాణి పాదమహాత్మ్యమే అన్నారు. రోజులు గడచుచుండెను, అదృష్టము కొంచముకూడా కలసి రావటములేదు. నారాయణమూర్తిని మనసబులిష్టులో వేయలేదు. మామగారుకూడా యదంతయు యీకళ్యాణి నిర్భాగ్యం వల్లనే అన్నాడు. నారాయణమూర్తిగూడ తండ్రిమాటనే నమ్మెడు ఈ బెంగతోటి కళ్యాణి మామగారు కనులుమూకారు. అత్తగారు కళ్యాణిని చూచినపుడెల్ల మా యింటికి నిర్భాగ్యదేవతను కొంటెచ్చుకొన్నాము అని తిట్టిపోనేది. ఈ పైవిషయములనుబట్టి మాస్తే కళ్యాణి భాగ్యదేవతా? నిర్భాగ్యదేవతా?

పాత్రుడు గారి బాల సంజీవిని (Regd)

పిల్లల లివర్ అండ్ స్టీమ్ వ్యాధులను నివారించును
డాక్టరు పిల్లా పాపయ్య పాత్రుడు అండ్ బ్రదర్స్,

11, దక్షిణ స్టూడెంట్స్, మైలాపూరు, మదరాసు.

కుంభకోణము బ్రాంచి :

1. సారంగపాటి కోవిల, తూర్పుపేది.

తిరుచినాపల్లి బ్రాంచి :

15 పుగళియప్ప శివపేటి, తెప్పకుళం. P. O.

అన్ని మందుల పాపులలోను దొరకును.

కొలది ప్రతులు మాత్రమే !

బిల్వ, వేప

త్వరపడుడు !!

బిల్వ, వేప అను జాతీయమూలికలనుగూర్చి శాస్త్రవిషయక పరిశ్రమ చేసి వ్రాయబడిన ఉత్తమ గ్రంథరాజములు. ఈ మూలికల ఔషధగుణము, వైద్యప్రయోగములు, శాస్త్రచర్చ, పురాణ వివరము, సరళశైలిలో వివరింపబడినవి. వైద్యులకు, భక్తులకు మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన గ్రంథములు. క్రానుపైజాన మంచి ఫెదరువైటు కాగితములమీద ముద్రింపబడి గృహలక్ష్మి గ్రంథమాలలో ద్వితీయ తృతీయ కుసుమములుగా ప్రచురింపబడినవి.

గ్రంథకర్త : కే. యస్. శేషి

ప్రతి 1-కి 0-12-0

గృహలక్ష్మి కార్యాలయము, రాయపేట :: మద్రాసు.

కుము ★ బొల్లి

వగైరా మేహమచ్చలు, నెగ, సవాయి వ్యాధులకు గ్యారంటీ చికిత్స :-

క్యాటలాగు ఉచితము.

భాస్కర తైలము :- సర్వనొప్పలకు, కర్ణరోగములకు, దెబ్బలకు, తెగవులకు, పుండ్లకు, విషజంతువుల కాటకు, కలరా, ఋతుకూలలువగైరా అన్ని శ్రీవ్యాధులకు గ్యారంటీగా పనిచేయును. సీసా వెల రు. 2.0-0 య. పూర్తి వివరములకు :

జి. వి. రెడ్డి అండ్ కో (రిజిస్టరు)

“భాస్కరాశ్రమము”, గోపాలపురం, తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

ఆగిపోయిన బహిష్టులు (TABLETS)

కుమారి (మాత్రలు) ఆగిపోయిన బహిష్టులను సక్రమంచేయును. ముస్కండు అలాంటి ఇబ్బంది రాకుండా చేయును. త్వరితకాలంలో నిరపాయకరమైన ఫలితాలనిచ్చును. వేలమంది సంతృప్తులై సమస్త వ్యాధులకు మాత్రల వెల రు. 3.0-0 మొండి వ్యాధులకు ప్రత్యేకమైనమందు వెల రు. 5.0-0 నివారణకాక జీర్ణించియుండు వ్యాధులకు మందు వెల రు. 8.0-0 (వి.సి. 12 అణాటంబడనం.)

Mrs. P. DEVEE F. D. S. (G. L.)

Tollygunge :: CALCUTTA.

స్త్రీ హృదయం

వి. సరోజినీదేవిగారు వి. ఏ.

స్త్రీహృదయం హాలాహాలానికి, అమృతానికి కూడా విహారభూమి యని పెద్దలంటారు. ఒక్క స్త్రీకేనా? పురుష హృదయానికి మాత్రం అమృతం, హాలహాలం ఉండదా? ప్రకృతిలో మాంవుని భావనా శక్తికి పరిమితలేదు. ఈ భావపరిమితిలో ప్రతిహృదయం కూడా ఊహాప్రపంచంలో ఎన్నోకోర్కెలను తీర్చుకుంటూ ఉయ్యాల లూగుతుంది. ఇతరులెవరైనా యీకోర్కెలను దొంగిలిస్తారేమోననే పిచ్చిభావం కూడా కలుగుతుంది. ఈ భావమే మన స్త్రీలను మరీయొక్కువగా బాధకలిగిస్తుంది. అందుచేతనే ఏ స్త్రీ కూడా తన భర్త ఇతర స్త్రీలతో ఏమైనా మాటాడుతుంటే మాది సహించజాలదు. అలాగే పురుషులలో కూడా తమ భార్యలు పర పురుషులతో మాటాడుతారేమోననే భయంగా, ఇంటిలో ఆమెనుపెట్టి బయట తాళంవేసి నాగ్రత్తగొని మరీ ఆసీనులను వెళ్ళే శ్రేష్టమైనదేమనిపిస్తుంది! మానవ హృదయంతో సంబంధించిన ప్రపంచపు పోకడలను, వాతావరణాన్ని అనుసరించి ఒక్కొక్క హృదయంలో అమృతమో, హాలహాలమో స్థిరవాస మేర్పరచుకుంటుంది. అనే ప్రేమ అనూయలు. పాలసముద్రాన్ని చిలికితే ముందు గరళం వచ్చింది. అమృతం కూడా ఆవెంటనే వచ్చింది. మానవజీవితంలో ప్రేమ అనూయలు సమయానుకూలంగా వస్తుంటాయి. హాలహాలమనే ఈర్ష్యను అమృతమయమైన ప్రేమగా మార్చవచ్చునుగాని అమృతం వంటి నిమ్మళంక ప్రేమను మానవ హృదయం ఎన్నటికీ త్రోసివేయ జాలదు.

అది పరిపానన శతాబ్దమునాటి ఫ్రాన్స్ దేశంలో అగ్లయన్స్ అనే పట్టణం. ఫ్రెంచివారికి, ఇంగ్లీషువారికి ఘోరయుద్ధం జరుగుతుండే రోజులవి. దేశంలో దరిద్రదేవత తాండవిస్తోంది. ప్రజలు నిరాశాపీడితులై త్రాగుడు, జూదము, మొదలైన వ్యసనాలకు లోనయ్యారు. వ్యాధి పీడితులై చని పోయినవారయ పోగా మిగిలిన ప్రజలను, ధనాన్ని కూడా అంగ్లేయుల ఫిరంగిబెబ్బలు బలి గొంటున్నాయి. అయితే ధనవంతులు మాత్రం బీదల రక్తమాంసాన్ని పీల్చిపీల్చిచేసి త్రాగుబోతులై తూలేవారు. వారికి రాజ్యంతో నిమిత్తం లేదు. దేశాన్ని ఎవరు పాలించినా, వారి ధనానికి, హోదాకు ఏదీ అడ్డుతగలదనే ధైర్యం వారికి, దేశభక్తి ఏ కోశాన్ని చూద్దామన్నా శూన్యమే.

అది సంధ్యాసమయం. పిల్లగాలులు అలసిన శరీరములకు హాయిని కూర్చున్నా జోకొట్టుకున్నాయి. శాని యుద్ధతీవ్రతలో మునిగిన ప్రజలు పిల్లలెవ్వరలకు లొంగి పోయేదరా? పెద్దభవనం, లోపల చాల అలజడిగా ఉంది. పరిచారికలు మాడావిడిగా ఇటు అటు తిరుగుతున్నారు. ప్రతిగది కూడా కుందరమైన రంగు రంగుల తినాసీలతోను, అకర్నణీయమైన మేజాలు, కుర్చీలతోను అమర్చబడి ఉన్నాయి. మేడమీదగదిలో ఒకప్రక్క కుందరమైన పందిరిమంచమొకటి పట్టుపరుపుతోను, దిండలతోను అమర్చబడి ఉంది. అదిండలానుకుని ఇరువదేండ్ల యువతి కూర్చొనియుంది. అదీవపు కాంతిలో ఆమె ముఖమెంత

కుందరంగా కనిపిస్తోంది! ఆమె ధరించిన నిల్లు వస్త్రాలు, కాలి జోళ్లు సహితమైన ఆమె పుత్రీగ యేమో అని భ్రమింప చేస్తున్నాయి. ఆమెవేమన్నట్టి ఎవరైనా గ్రహించగలరు. ఆమె ధనిక్త వర్గానికి చెందిన కన్య అని.

■ మెకోపోలేకంత్ తన మెడలోనున్న బంగారుగొలుసుకు పెదిమెలలో మెదుపుతూ, తన ప్రియునితో కాబోలు చాల విసురుగా, కోపంగా మాట్లాడుతోంది. ఆమెకెదురుగా ద్వారం వద్ద నిలుచున్న లవో, ధూళితోనిండిన కవచాన్నిబట్టి, అతడొక పైనిపడనీ, చాలమారం నుండి వచ్చాడనీ తెలుసుకోగలం. ఆమె ఉక్కిరిబిక్కిరి ప్రశ్నలకు జవాబులు చెప్పలేకుండా ఉన్నాడు.

“లవో! నన్ను విడిచి యుద్ధంలో పాల్గొనవలసిన అగత్యం నీకేమి వచ్చింది? సింహాసనమెక్కే రాజుల కుండ వలసిన కౌర్య ధైర్య బలాలు నీకుండును? ఏదేశాన్నివను పాలిస్తే మనకేం?”

ఆమె అడిగిన ప్రతి ప్రశ్న అతన్ని ఒక్కొక్క బాణం వలె గ్రుచ్చుకుంటున్నాయి.

లవో ఆలోచిస్తున్నాడు. ఆమెముఖంలోకి చూస్తూ “కేథరిన్! నీవావిధంగా అంటావని నేనెప్పుడూ అనుకోలేదు. ఇది మన ఫ్రాన్స్ దేశం. ఈదేశంనుండి, అంగ్లేయుల్ని, దేశద్రోహుల్ని తరిమి పీడిత ప్రజలను రక్షించేవరకూ నాకు యుద్ధమేవిధి. నాకేకాదు. ప్రతి ఫ్రాన్స్ దేశీయునికీకూడా, కేథరిన్! మరి కొద్దికాల మోపికపట్టు. ఇప్పటికీ అర్లియన్సు అంగ్లేయుల బారినుండి రక్షించగలిగాం. దేవదూత అయిన ఆ అర్లియన్స్ కన్య అభివత్యాన చార్లెస్ ను రెయిమ్స్ పట్టణంలో రాజ్యాభిషిక్తుని చేస్తే...”

“అగండి!” కేథరిన్ ముఖం కోపవల్ల ఎఱ్ఱబారింది. మంచందిగి గదిలో అన్నివైపులా తొండరగా పచార్లుచేస్తూ

“అదేవకన్య సంగతి నాకు విశదంగా చెప్పండి, వినాలని కుతూహలంగా ఉంది!” ఆమె ఏభావంతో ఆప్రశ్న అడిగిందో అతనికేం తెలుసు!

లవో: ఆమె నిస్సందేహంగా దేవుని కుమార్తె!

కేథరిన్: “హు! నిస్సందేహంగానా?” ఆమెహృదయంలో అప్పుడే ఈర్ష్యా జ్వాలలు కొనలు వేస్తున్నాయి అనుమాన పీకావం ఆమె హృదయంలో నుండి తొంగి చూస్తోంది!

లవో: అవును ఆమె చాలా ఉత్తమురాలు. అర్లియన్సు కాపాడి నప్పుడు ఆమె చూపిన ధైర్య సాహసాలు చాలా కొనియాడ దగినవి. దేవతా సహాయమైన ఆకోన్ ఆఫ్ ఆర్క్ కన్య డ్రెంచి నేనానియొ కత్తిని ఝుళిపించి గుట్టుమెక్కి, వీరులకు వెసుకంజ వేస్తూన్న తన దేశీయులకు ధైర్యసాహసాల గెక్కించిన వీర కన్య. ఆమెతోనున్న వారికి మరణమంటే భయమే యుండదు. నేనంటే ఆమెకు చాలా ఆదరం, అభిమానం. ఆమెకు ప్రీయశిష్యుడను నేను!

కే: అబ్బ! చాలు బాబూ, చాలు! ఆమె ఖ్యాతి దేశదేశాల్లో వ్యాపించింది. ఆమె, మీరు చెప్పిన దేవకన్యకాదు. తాంత్రికురాలు. దేవునిపేర, ప్రజలను, పురుషులను మోసగిస్తున్న విటకత్తె; తాంత్రికురాలు! ఇంతకూ, మీరు నేనుకావరెనా, లేక ఆకన్యకావరెనా?

ఇంతవరకూ ఆ మెమాటల నోరుతో వింటున్న ఆతిథిక ఊరుకోలేక పోయాడు.
లవెల్: చాలు! నీమాటలింక కట్టిపెట్టు. నీవితమూర్ఖురాలవని నేననుకోలేదు.
ఆతడు తొందరగా అగడివిడిచి గుట్టమెక్కి శరవేగంతో అదృశ్యుడయ్యాడు.

ఆమెశ్వలో నుండి అశ్రువులు మితిలేకుండా కారుకున్నాయి. కుమిలి కుమిలి తనలో తానే ఏడ్చుకుంటోంది. దగ్గరలో గుట్టపు డెక్కల శబ్దమామెను విన్నించింది. ఎవరూ అని చూస్తుండగానే ద్వారం దగ్గర ఒక ఆపరిచితుడు ప్రత్యక్షం! చాలా దూరప్రయాణీకునివలె నున్నాడు, యుద్ధసన్నద్ధుడై యున్నాడు. అతడామెను చూచి చిరునవ్వువై “చెల్లీ! ఈదున్నల్ని విప్పడంలో నాకు సహాయపడతూ! నీవిక్కడ ఉన్నావని తెలిసి చాల అనందించాను.” అని ఎంతో మధురమైన స్వరంతో దీనంగా అడిగాడు. ఆమె కాదనలేకపోయింది. త్వరలోనే ఆ ఆపరిచితుడు తనవలనే స్త్రీయని తెలుసుకుని ఆశ్చర్యపోయింది. రెండవ యువతి ■ కారాన్నిబట్టి, ఆమె నిర్మలమైన మధురస్వరాన్నిబట్టి, ఆమె జోన్ ఆఫ్ ఆర్క్ అని గ్రహించింది. ఎవరివలన తనకు తన ప్రియునకు వియోగము సంభవించినదో ఆ స్త్రీ తన కండ్లఎదుటనే యున్నది.

కేథరిన్ కు కోపము, క్రోధము, ఈర్ష్య ఎక్కువై పోయాయి. “దేశదేశాల్లో మంత్రకత్తై, మోసకారి యని ప్రఖ్యాతి పొందినది నీవేనా?” అని హేళనగా అడిగింది. జోన్ చాల జాలిగా కేథరిన్ వైపు చూసింది. ఆమె కండ్లనుండి రెండు అశ్రువులు రాలాయి. “చెల్లీ! పురుషులెన్ని అనుకున్నా నాకు లెక్కలేదు. కాని నాతోడి స్త్రీల సన్నితగా ఆపహసించి నాహృదయాన్ని గాయపరుస్తుంటే నేనేమి చేయాలో నాకర్థం కావటం లేదు. నేను బీదకుటుంబంలో పుట్టి దేవుని యాజ్ఞల్ని శిరసావహించి వానిని వెగవేరుస్తున్నాను. నేను నీకేమి అపకారం చేశాను?”

జాలిగాలిపే ఆమె మధురమైన మాటలు కేథరిన్ ఈర్ష్యాహృదయాన్ని వెన్న కరగబెట్టినట్లు కరగబెట్టాయి. తన తప్పుకు తెలుసుకుంది. జరిగిన సంగతంతా జోన్ తోచెప్పి, పశ్చాత్తాపముతో ఆమె ఒళ్ళోతలదూర్చి ఏడ్చింది. జోన్ ఓదార్చింది. తనశిష్యులలో శ్రేష్టుడైన లవెల్ వీరుడు కేథరిన్ ప్రియుడని తెలుసుకుని జోన్ చాల సంతోషించింది. ఆరాత్రి ఆ యువకులిద్దరూ నిమ్మలూచు హృదయాలతో ఒకరి కాగిలిలో నొకరు నిశ్చింతగా సుఖంగా, నిద్రపోయారు.

యుద్ధం పూర్తి అయింది. జోన్ విజయాన్ని సాధించింది. లవెల్ కేథరిన్ ను వివాహ మాడాడు. జోన్ లంచగొండ్ల చేతులలో పడింది. అంగ్లేయులు ఆమెను చెగబెట్టారు. ఆమెను మంత్రకత్తై అని భావించి బ్రతికియుండగానే ఆమెను బంధించి కల్పారు. ఆమెను వారి బాణానుండి తప్పించే ప్రయత్నాలు విఫలమయ్యాయి. ఆమె తన దేవుని యొద్ద చేరుకుంది.

చనిపోతున్నప్పుడు కూడా తనను చూడగోరుతూ తనకొరకు కన్నీరు కారుస్తూ కేథరిన్ కు జోన్ తన దివ్యదర్శనమునిచ్చి “చెల్లీ! దేశనాయకులు, గొప్పయుద్ధవీరులు కాబోయే పుత్రుల్ని దేశానికి అర్పించి నీవు వీరమాతృత్వము. ధన్యతీవివి. చిరుజీవిగా వర్ధిల్లుము.” అని అంతర్ధానమైంది. స్త్రీ హృదయమెంత మృదువైనది, అది సమయానుకూలంగా హాలాహాలాన్ని కూడా అమృతంగా మార్చగలిగే విహారభూమి నుండి!

మీరు మెక్లీన్స్ తో

నేడు పళ్లు తోముకున్నారా?

నెలరోజుల క్రిందట మీ పెరా
క్సైడ్ టూత్ పేస్టు వాడు
క ప్రారంభించాను. అది
నాకెంతో బాగుంది. ఇది
వరకు నా పళ్లు గారెక్కే
వుండేవి. కాని, మీ టూత్
పేస్టును వాడు తున్నప్పటి
నుండి అవి ముత్యాలవలే
మరిస్తున్నవి.

నోటిని పరిమళభరిత మొనర్చి
దుర్వాసనను
నివారిస్తుంది

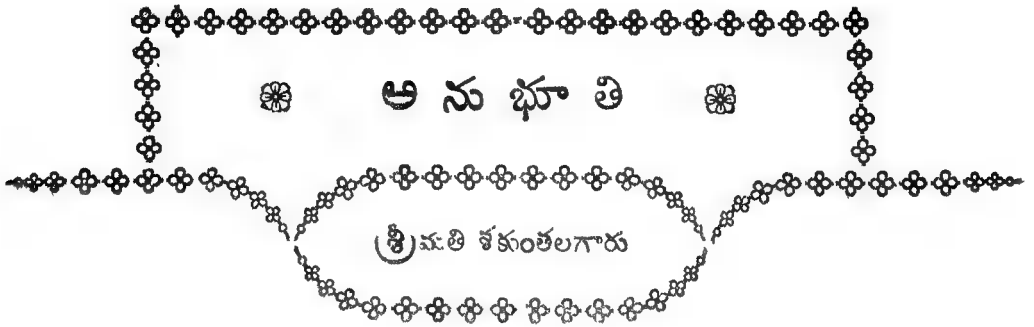
అహూలను విరిచేసి
మీ ఇగుళ్లను
సంరక్షిస్తుంది

పళ్లమీది మరకలను తొలగించి
వాటిని భవళతర
మొనర్చుతుంది

సామాన్యమైన వాటికన్న ఇన్న మైన టూత్ పేస్టు కావాలనిపించా, మెక్లీన్స్ పెరాక్సైడ్ టూత్ పేస్టును వాడండి, దంతాలను భవళతర మొనర్చే శక్తిగల పెరాక్సైడు ఈ మెక్లీన్స్ తో మాత్రమే ఉన్నది. ఇది విశిష్టమైన సూక్ష్మ ప్రకారం కయ్యలైనది గనుక, నోటిలోని అదనపు అమ్మలను విరిచేయడం ముఖ్యంగా దంతక్షయాన్ని అరికట్టడానికి, దంతకోతను మరుగుపరిచే మరకలను తొలగించడానికి, దంతాలను ముత్యాలవలె పెరిచే మెరుగు పెట్టడానికిరమ్యమైన పెప్టర్మింట్ రుచితో క్యాస్ను పరిమళభరిత మొనర్చి, అక్షరం కలిగించడానికి ఇది తోడ్పడుతుంది.

నేడే మెక్లీన్స్
కొనండి!

ప్రతిమానవుడికి ఏదో ఒక అనుభూతి, అంటే ఎన్నడూ మరపురాని సంఘటన అనుభవమయ్యే వంటుంది. ఆ సేతులు, అనేకరకాలుగా దాన్ని అనుభవిస్తూ వుంటారు. అనుభూతి అంటే ఒక సమయంలో మానవుడు తన సర్వస్వసమూ ఏదో ఒకదానికోసం, ఒకపనికోసం, తనకు మరపురాని అనురానందంకోసం పాటుపడి ప్రయత్నిస్తాడు. ప్రయత్నంలో విజయం చేకూరిన మానవుడు సంతోషానుభూతిని, విఫలమైతే విషాదానుభూతిని పొందుతాడు. ఏదీ ఎట్లాఉన్నా, మానవుడు ప్రతిదానికోసం ప్రాశులాడుతాడు. ప్రతిదానికీ ఆశపడతాడు. అతడు అనంగింపచేసే వస్తువులంటే, తన ప్రాణానికి లంక వేసుకుంటాడు. మానవజీవితానికి అంతులేదు. తృప్తిలేదు. సంతోషం లేదు. ఎన్నివున్నా, ఎంతోనకి లోపించినట్లే బాధపడతాడు. తనదారిని నిశ్చయంగా, ధైర్యంగా నడవలేదు. ప్రతివిషయంలోనూ తన్నిమించినవారు లేరని అభిప్రాయ పడతాడు. ఆ అభిప్రాయాన్ని తనమనసులో ధృఢపరచుకుని, మురిపిపోతాడు. ఆఖరుకీ మురిపానికి ఫలితం, నిజంగా తృప్తిలేకుండా బాధపడటమే. అయినా గ్రహించడు. ఇంకా, ఇంకా తన స్థానం ఏదో, ఎవ్వరూ ఆశించలేనిదని, అన్నిటికంటే గొప్పదని, దానినంతా తను అనుభవించగలనని గర్వపడతాడు. పట్టుమని తనమనస్సుని పట్టుకోలేని మానవుడు, ఎన్నిటికో దేవులాడుతాడు. ఇవి అన్నీ ఇట్లావుండగా, తనకి సంఘానికి సంబంధం కల్పించుకుంటాడు. తనుచేసే ప్రతిపనీ, చిన్నదైనా, సరే ఎదుటి మెప్పుకోసం అనించి, దానికోసమే చేస్తాడు. తన పరాకేష్ఠను చూచుకొని ఎంతో అనందిస్తాడు. ఇట్లా అని ఇంకొకమనిషికి సహాయభూతుడు కావటానికి ఎంతోబాధపడతాడు. ఏదైనాసహాయం చేసినా, మేడిపండు చందాన మెరుస్తాడు. సంఘంలో తనకున్న స్థానాన్ని గ్రహించడు. పెద్దవారి స్నేహం, ప్రాపకం కోసం పాశులాడుతాడు. చిన్నవారిని నీచాతి నీచంగా చూస్తాడు. ఎట్లావస్తుందీ వ్యత్యాసబుద్ధి? ఆశ్చర్యం. పెద్దవారిని, ధనంకలవారిని, “నిరు” అని సంభోధించిన నాలిక, చిన్నవారిని బీదవారిని, “నీవు” అని అనటానికి వెనుదీయదు. మానవుని విజ్ఞానం ఇట్లావుంది. ఎదటి మానవుని వ్యక్తిత్వాన్ని, డబ్బుతోపోల్చి చూట్లాడుతాడు. అది అతనికి ఆనమానంగా తోచదు. తనటానికి అన్నం లేని దరిద్రులకు తను అన్నం పెట్టలేకపోగా అదగొణిమానములను నూడా చూపలేదు. కష్టపడి దేశానికి సేవచేసి, దానిద్రవ్యబాధనంటి దేశాన్ని విముక్తచెయ్యటానికి ఆలోచించడు. దేశసేవ చెయ్యటంలో తన కేమాత్రం బాధ్యత వున్నదని గుర్తించడు. గొప్పటిపోతాడు. వ్యత్యాస బుద్ధిని కల్పించుకుంటాడు. “ఇంటగెరిది రచ్చగలు” అన్న సామెతగా ముందుమనస్సులోవున్న వ్యత్యాస బుద్ధి మారాలి. ఒక గృహంలో శ్రీ, పురుషుడు వుంటే, ఒకరికంటే ఒకరు ఎక్కువ అని బాధబడతారు గాని సానుభూతి తోటి అదరభావం ఏదీ?

ఒకమనిషిని సహనభావంతో చూడలేనివాడు, పదిమందిని ఎట్లామాస్తాడూ? దేశాన్ని ఏవిధంగా గౌరవిస్తాడు? ఈవ్యత్యాసబుద్ధితో తను ఆనందగా అనుభవించవలసిన సంసారాన్ని దుఃఖిస్తాడంటే చాలు, అందులోపడి, ఈదులాడుతూ వుంటాడు. ఏదానివల్ల తను బాధపడుతున్నాడో, తను ఆవగాహన చేసుకోలేడు. ఒకవేళ చేసుకున్నా ప్రజ్ఞకోసం, దాన్నేపట్టుకుని బ్రతికున్న పదివూటలు నరకం అనుభవిస్తాడు. తనమనస్సుకు అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తాడు. మనస్సు న్యాయమైన దోషమాపితే, తనదానికి వ్యతిరేకంగా వుండటానికి ప్రయత్నించి, నిర్దాక్షిణ్యంగా తన మనస్సుని హత్యచేసుకొంటాడు. దానివల్ల ఫలితంకేదో ఒక కర్మశక్తుడుగా తయారవుతాడు. ప్రతిదానిని ఖండిస్తాడు, ఆలోచన చచ్చిపోతుంది. కౌరంగా ప్రపంచంలో తిరుగుతాడు. దేముడు తనకిచ్చి తన మహత్తర శక్తిని, పట్టుత్వం లేనిదాన్నిలాగా తయారు చేస్తాడు. దేహబలంతో ఏకాద్విమందికో పాటుపడి, నేవచేతుగలడుకాని, బుద్ధిబలంతో, మహత్తరమైన ఆ సక్తితో, దేశదేశాలకీ, మేలు, కీర్తినిమన రాగలడు. ఆదోష మానవునియందు కలిగే గొప్ప అనుభూతికి కారణంగా వుంటుంది. దానిని గ్రహింపటానికి పెద్దపదువులు అక్కరలేదు. డబ్బుతోపనిలేదు. ఒకరిని అనుసరించవలసిన అవసరంలేదు. దృఢనిశ్చయంతో, నిశ్చితాభిప్రాయంతో తన దృష్టిని కేంద్రీకరించి మనస్సుతో ఏకీభవించాలి. ఒక విషయం మనం గుర్తుంచుకోవాలి. కొంతమంది పెద్దవాళ్లు కూడా అబద్ధం ఆడతారు. ఎందుకనీ సత్యమిద వారిమనస్సుకు దృఢత్వం లేదన్నమాట. అబద్ధం ఆడినందుకు పశ్చాత్తాపం కూడా వుండదు. మనస్సు అవిధంగా మరుగు పరుస్తారు. హృదయం, అసత్యం వీటిమీద ఏమాత్రం నిశ్చితాభిప్రాయాలున్నా అబద్ధం ఆడటానికి బాధపడతాడు, మనసార చేసినపనిలో మానవుడు తృప్తిపడతాడు. ఆనందిస్తాడు. అదిమానవుని అనుభూతి. మనసార చేసినపనిలో కృత కృత్యుడై తద్వారా సంతోషానుభూతిని పొందుతాడు. వ్యత్యాస బుద్ధితో మానవుడు దుఃఖాన్నే చూడగలడు. మానసానందం శరీరాలోగ్యానికి కూడా కొంతకారణంగా వుంటుంది. మానవజాతిలో ఈవెలుగు దేశసాభాగ్యానికి, మానవశక్తికి దోహదంగా వుంటుంది. దేశంలో ఈనాడు ఇంకా అజాతి చెలరేగుతోంది అంటే అది మానవునిలోపం. ప్రభుత్వం ఎన్నికాసనాలు పెట్టి దేశాన్ని బాగుచెయ్య కలదు? పెద్ద పెద్ద నాయకులు వారి ఆమూల్యమైన బుద్ధిబలం వల్ల, దేశాన్ని స్వతంత్రంగా ఈనాడు నిలబెట్టారంటే, అది, వారు కష్టపడి సంపాదించిన సుఖానుభూతి. ఆ అనుభూతిని తలచుకుని మనం, మనం ఇప్పటికీ తృప్తిచెందుకున్నామంటే ప్రతీమానవుని స్వతంత్రానుభూతి ఇంకా ఎంత ఆనందం ఇస్తుందో ఊహించలేము.

బెంగుళూరులోనా ?

రికవేట్ — శాస్త్రిన్ హోటల్ లో బసచెయ్యండి

హోటల్ బృందావన్, హైగ్రాండ్స్ హోటల్, రేస్ కోర్సు యెదుట,

శాస్త్రిన్ హోటల్, బెంగుళూరు సిటీవారి నిర్వహణక్రింద ప్రారంభింపబడినవి.

మ ల్లి క

ఈ కథ చెప్పఁబోవఁగ న్రవించును బాష్పము లేక ధారగా
నా కనుదోయినుండి; యిక నాదగుసీరవ కంఠమేమియున్
బైకి వచింపలే; దెటులొ వ్రాసెఁగలేకయె వ్రాయుచున్న యీ
నాకలమే రచించు నొక నాతి విషాదకథా విధానమున్.

ఆమె మల్లిక; కించిదభ్యస్త విద్య; ద్రవిణహీన కుటుంబ సంభవ; నిరంత
రాత్మ భర్తృసంప్రీణనా యత్త చిత్త; బహుళ గుండర సంతానవతి; గుణవతి.

వసతి కుటీరవాటి; నిజభర్త నిరక్షరకుక్షి; సర్వ దు
ర్వ్యసనవరుం; డకారణరుషాన్విత మూర్ఖమనః ప్రవృత్తి; యా
త్మగుతులు పిన్నవార; లిక మాయని నిర్ధనతాస్థితల్; మదిన్
విసుప్రవహింపకే యనుభవించును మల్లిక యెల్ల కష్టముల్.

మల్లికకుఁ గవిత్వమల్లుట యలవాటు వడినదెట్లొ పిన్నవయసునందె ;
చదువకున్న నేమి శాస్త్రాలు; పూర్వసంస్కార వాసనావశంవదులకు!

తన వ్రాతలెల్ల చేతనవ్రాతములకు దైవమునందు భక్తి భావము ఘటింప
తన వర్ణనములద్యతన వర్ణ మతభేద మును రోసి సకలైక్యతను వచింప
తన గీతము వినినంతన గీతదాటక ధనవంతులు నిలుపేదను గనంగ
తన కవిత్వము పురాతన కవిత్వమునకు వెలలేని మెఱుంగులు వెలయజేయ

దీరుబడివేళ యావేళపూరితమగు సమయమున నేదియో వ్రాసి చదువుకొనుచు
గడపుకొను నామె జీవితకాల మెల్ల; తన హృదీశున కివియెల్లఁ గనిన నీగు.

కాలమిటేగు చుండ నొకకాళ నిశీధమునందుఁ దాళప
త్రాలను గంటమూని యెదొ వ్రాయుచు మల్లికయుండ మద్యమున్

గ్రోలుట నెట్టబారిన కనుల్ గడు నిప్పులు గ్రక్కుచుండగాఁ
దూలుచు భర్తగారు పనితొందరమై చనుదెంచి; రంతటన్.

తాను వచ్చి యట్టి కృత్యమ్ము దెలుప ముకుళితంబయ్యె మల్లిక ముఖకమలము ;
రెండుమూడు దినమ్ముల నుండి యెటులొ తప్పినట్టి గండము నేడు తప్పదాయె!

“మంగళసూత్ర మిమ్మనుచు మాటికి నక బలవంతపెట్టి య
మ్మంగ, దలంచుటెంతటి యమంగళదాయక మార! మీకు నా
కుంగల ప్రేమ చిహ్నమును గూడ హరించుట యేటిపాడి? న
న్నంగరుణించి నానుడివినుం; డిది యొక్కటి దక్కనీయుడి!!”

అనుచుమల్లిక భక్తితో నతనిఁగాంచి పూర్వ విధముగ విన్నపమునొసరించె
వాగుటేకాని విన బోడుత్రాగుబోతు; భ్రష్టునకు ధర్మవాగ్బోధ వ్యర్థముకద !!
సానువచనాలతోఁ బని సాగదగుట నను దిరస్కృతి సేతువా యని యటచుచు
నాతఁ డుద్ధత క్రోధుడై యాపెకొప్పు వట్టి యీడిచి పాపము కొట్టినాడు!

అతని కరఘాతములు కొన్ని యనుభవించి చేయునది లేక యాపె మూర్ఛిలిపోయె!
వానిచేతులు చెక్కలై పోను; నరకుచేయు బోక మాంగళ్యము చేతఁ గొనియె.

అంతట నా దుర్మార్గుఁడు చెంతంగల మల్లికా రచిత గ్రంథములకొ
నుంతయు వెనుదీయక బలవంతముగాఁ జించి పారవైచె నటునిటుకొ.

వికటాట్ట హాసముఖుడై చకచక మని యతఁడు పాన శాలకుసాగెక
వికలమృగు మదితో మల్లిక కొంచెము తెలివిజెంది లేచిన దెటులొ.

గుండె నీరయిపోయె విభుంజొనర్చినట్టి దారుణ కృత్యము నరసివంత;
తాళపత్ర భిన్నము లొకదరికి చేర్చి పాప! మాయమ విలపించె బాలవోలె.

అంతటినుండి యామెను హృదంతరమందు నిరంత చింతయుం
కొంత కృశింపఁ జేసినది; నోరును విప్పగ బోవ; దన్నముకొ

నుంతయు ముట్టబోదు; గృహ శోభనశించి నశించి నాటకం
బంతము చెందునట్టి సమయమృదుదెంచె గ్రమక్రమమ్ముగక.

ఒక్క నిశినామె ప్రాణవాయువు లనంత వాయువున లీనమయ్యె; దీపమ్ములేని
యంధకార మధ్యమునుండి యఖిలదిశలు వ్యాప్తిచెందెను రోదనధ్వనులతోడ.

ఇంత జరిగిన నతఁడు దుర్వృత్తి మానుకొనుట గతజల సేతుబంధనము గాదె!
ఫలము లేదని మదిలోనఁ దెలిసికూడ మల్లికఁ దలంచి దను క్షమింపమను నంట !!

రానురా నేమియైనదోగాని యిప్పుడెవరు గూడ నచ్చట వసియింపఁ బోరు ;
రాత్రివేళల దాళ పత్రాల పైన వ్రాయుచున్న శబ్దమ్ము విన్నడుట కద్దు.

పంగల పార్థసారథి ఆచార్యులు.

భారతీయ ప్రతిభ

శ్రీమతి కొత్తపల్లి లలితగారు

ఏది భారతీయ ప్రతిభను నిదర్శనమో ఎచ్చట భారతీయ ప్రతిభ గర్భితమై వున్నదో గ్రహించడం చాల కష్టం.

భారతీయ ప్రతిభను గ్రహించ దలచిన మనస్సునకు ఆత్మ స్వాతంత్ర్యము, స్వేచ్ఛ ఆత్మావశ్యకాలు, రాజకీయ వేత్తలు భారతదేశం యొక్క అధికారి స్వాతంత్ర్యములకై కృషిచేస్తున్నారు. ఇహలోక జీవనానికి అవి ముఖ్యమే, గాని బాహ్యస్వాతంత్ర్యాన్ని అంతస్వాతంత్ర్యాన్ని వేరుచేయలేము: గనుక సరిగా భారతీయ ప్రతిభను అర్థం చేసుకోవాలంటే ఆత్మ స్వాతంత్ర్యము వుండి తీరవలసినదే.

భారతీయ కళను గాని మతాన్ని గాని భారతీయమైన దేన్నిగాని అవగాహన చేసుకోవాలంటే ఆత్మ స్వాతంత్ర్యము వుండితీరవలసినదే.

భారతీయ కళను గాని మతాన్ని గాని భారతీయమైన దేన్నిగాని అవగాహన చేసుకోవాలంటే అంత: స్వాతంత్ర్యము లేకపోతే అది అగ్రాహ్యమవుతుంది.

భారతదేశంలో అనేకు సీతనగం ఎక్కడికి వెళ్లి చూచినా ప్రజలింకా అర్థంచేసుకోని ఎంతో కళా సౌందర్యం కనబడుతూ వుంటుంది. దీనివిషయమై ప్రజలింకా అచేతనంగానే వున్నారు. భారతదేశంలో వున్న కళయొక్క ఆత్మ అజ్ఞాతంగా వుంది. మన పరిసరాల్లోవున్న సౌందర్యాన్నంతా జ్ఞాతంగాచేసి ప్రజాబాహుళ్యం ముందర పెట్టగలిగిన నాడు భారతీయ సంస్కృతికి పూర్ణమైన వ్యక్తికరణ జరిగినట్లు.

ప్రతిభా విషయంలో మనకు అభావమేమాత్రంలేదు. మనం చేయవలసిన పని లేనిప్రతిభను సృష్టించడంగాదు. ఉన్నదాన్ని అభివ్యక్తం చేయడం. మనం యెదుటవున్న ప్రతిభను కళ్లు తెర్చిచూస్తే, భారతదేశంలో ఎక్కడపడే అక్కడ-సంగీతంలో, రూపకంలో, చిత్రలేఖనంలో, ఇంటెండుకు, జనల నిత్య జీవితంలో ఇంటింటా గోచరిస్తుంది. ఇప్పుడు భారతదేశంలో నిజంగా భారతీయమైనది ఏదీలేదంటే ఆశ్చర్య పడనక్కరలేదు. పూర్ణమైన భారతీయ నాగరికతను ప్రజలు అర్థం చేసుకొన్నప్పుడీ భారతీయతను నిత్యజీవితంలో చూపగలరుగాని లేకపోతే చూపలేరు. నిజంగా భారతీయ శిల్పసౌందర్యాన్ని వాస్తువిన్యాసాన్ని చూడాలంటే పురాతన కాలంలోకి పోతేనేగాని భారతీయులమని గర్వపడను దగ్గరగా గానరావు.

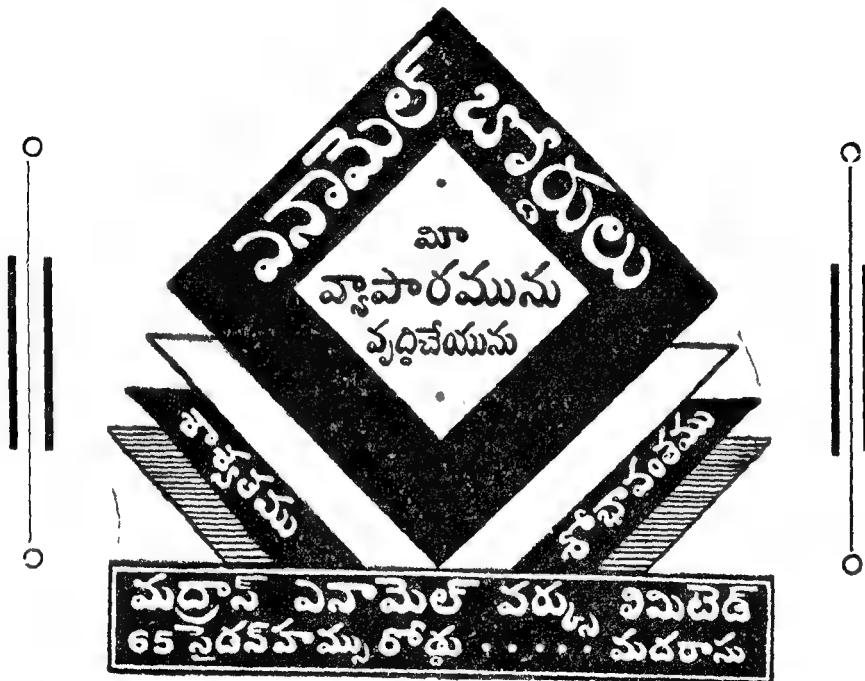
నేటి పరిస్థితిలో భారతీయ నాగరికతను సంస్కృతికి నిరోధకులు ఎవ్వరంటే చదువుకొన్నవారు అని అంటే ఆశ్చర్య పడనక్కరలేదు. పాశ్చాత్య విజ్ఞానాన్ని శాస్త్రీయ వైజ్ఞానిక చూపుకు గ్రహించడం అవశ్యకమేగానీ మన సంస్కృతితో మేళవించ లేకపోవడం విచారింప వలసిన విషయం. ఈ చదువుకొన్నవారిలో చాలామందికి మన దేశాన్ని గురించి మన ప్రతిభనుగూర్చి మన లోపాలను గూర్చి తెలియదు. తెలియక, పూరుకోక చదువుకొన్నవారు గనుక పాశ్చాత్య సులోచనాలతో భారతీయ నాగరికతను చూచి తృప్తికరించడం వీరిలో వుంది. ఇది పోతేనేగాని ప్రాచ్య పాశ్చాత్య సమన్వయం కలిగి మన ప్రజా విశేషములు పైకి రావడం జరగదు. మనదేశంలో విద్యావంతులకు మన నాగరికతను గూర్చి తెలియక పోవడానికి ముఖ్యకారణం నేటివిద్యాసంస్థలు. విద్యార్థుల విషయంలో ఏదీచదువుతే అదే. ఈ విద్యాసంస్థలలో

మన సంస్కృతిని తెలుసుకొనే అవకాశాలు చాలా తక్కువ. అందుచేతనే చదువుకీ జీవితానికీ మధ్య ఇప్పుడు కనబడే అగాథం చాలా విషయాల్లో 'చదువుకొన్న వానికంటే చాకలిమేలు' అన్న సామెతబాగా వర్తిస్తుండేమా!

విదేశాల్లో కాస్త్రం చదివినా సాహిత్యం చదివినా ఏదిచదివినా జీవితానికి దేశ సంస్కృతికి సంబంధము లేకుండా ప్రణాళికలు వారి విద్యా సంస్థలు ఏర్పర్చవు; గణక ఎంతచెడినా పాశ్చాత్యుల దగ్గర మనం నేర్చుకో వలసిన పాఠాలు వుండకపోవు. ఈ సమస్యను దృష్టిని సత్వరంగా అలవర్చుకోక పోతే, భారత దేశానికి ఏ ప్రత్యేకమైన నాగరికత అంటక 'రెంటికి చెడిన రేవడి' అవును.

మన సంస్కృతిని మనం అరంచేసుకొని అచరణంలో పెట్టుటకు ముందు అజ్ఞాతంలో వున్న మన ప్రతిభావంతులను గౌరవించి డైరీ తీసుకొని రావలెను. మనలో ప్రతిభకు లోపం లేదు. దాన్ని గ్రహించి మనలోని ప్రజ్ఞాశాలుల్ని అభిమానించే ప్రజ కొరవడటంచేత మన ప్రతిభ విశ్వజనీనం కాలేదు. మన వేర్తలను ఇతరులు చూచి గౌరవించినప్పుడే మనం వాళ్ళకు గౌరవించడము మన కలవాటుగాని ఇతడు 'ప్రతిభావంతుడు' అని ముందు మనం గౌరవించి ఇతరులకు చూపడం మనలో లేదంటే సాహసం కాదు. ఇప్పుడు కావలసింది అది.

నా చెలి

వి. రాధాకృష్ణమూర్తిగారు వి. ఎస్.సి.

మునుపొకనాడు దూరమునపొంచి లతాంగినిచూచినపు నా
కనులకు హాయిగొల్పు పొడకట్టిన సుందర దృశ్యమట్లుగా
మనమునతోచె; నొక్కక్షణ మాత్రమే నాకటు భాగ్యమబ్బె ; న
య్యనుభవ మేరికీ తెలుపుటన్న సకల్య మదంత యూహ్యహా.

కులుకు నడకలు, ఒయ్యారి బెళుకుచూపు
అందచందము కనుగొన్న అతివమిన్న
శివతపోవిఘ్నకారుడౌ పువులవిల్లు
తో వెడలినట్టి యారతీదేవి బోలు.

కాపురముచేయవచ్చిన కలికి జూడ
అమరభామిని యయ్య గృహంబునందు
స్వచ్ఛగృహిణియై కన్నట్టు భర్త కష్ట
సుఖములను పంచుకొనుటయె సుఖమటంచు.

వనజముఖ ముఖమును కనుగొనిన యపుడు
మధురమా నూహ లెన్నియో మదికిదోచు
మునుపుగనిన కలల్ నిజమనుచు దోచు
జీవితము సుఖమయమని చింతసేతు.

క్షణికపు దుఃఖముల్ చెలువ కన్నడజేయు నొకొక్కసారి; యా
ప్రణయపు కోపమన్నది యమాయకమా నొకపన్నిదంబు; మ
త్సరణిని నప్పు ముద్దుగొని ఖక్కున నప్పుచు ప్రక్కజేరి, త
క్షణమే క్షణాలచేయును యుగంబుల, నెట్లా, అపూర్వవైఖరిక.

అంతియెకాడు ఆచెలువ అద్భుతశక్తులు, దీర్ఘదృష్టియు
శాంతము బుద్ధి సూక్ష్మతయు, శక్తి, యుపాయము గల్గి నాకు నా
ద్యంతము మార్గదర్శినియునై సుఖవంతముజేయు జీవితం
బంతయు; దైవభామయె, సరాంగనయో అనుమానమయ్యెడిక.

చ ర్మ బా ధ ల క ని టి కి

సై బా ల్

చర్మవ్యాధులన్నిటిని శీఘ్రంగా నివారణచేసి, విషక్రిమి నాశనియై త్వరితంగా కుదుర్చుటలో “సై బా ల్” ప్రసిద్ధికెక్కింది. కురుపులు, గజ్జ, ఎక్జిమా, స్కాబీస్, మొటిమలు, తామర, కాళ్ల పగుళ్లు, ప్రణములు మొదలైన వాటిని కుదర్చడములో అద్భుతంగా పనిచేస్తుంది.

బిడ్డల ఆరోగ్యమునకు

ప్రసిద్ధిచెందినది :

ర మ ణీ నే

బే బి గ్రె వే

త యా రీ దా ర్శు :

ది సౌత్ ఇండియన్ మాన్యుఫాక్చరింగ్ కో., మధుర.

డి ప్టీ బ్యూ టర్సు :

సీతారామా జనరల్ స్టోర్స్ ఏజెంసీస్ - విజయవాడ, శికింద్రాబాద్, బరంపురము (గంజం), బొంబాయి.

(153 వుట తరువాయి)

“మేమిరువురము వదిలినా తురదండ్లమై యుండియు, నిత్యము పరస్పరానురాగ

ముతో నుంచుము. నాయుడల నామెకు మాతృ గౌరవము, నాకునూ ఆపెయెడల పుత్రికా పాతృల్యము, అపె పద్యభావములు, కైలి, గాతానుద్ధి పన్నెల్లవృతు రంజిత జేయు చుండును.”

శ్రీ కారవాణి గారు కీర్తికేసులైన యనంగిలియ, శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మ గారొక్కరే కావ్యనిర్మాణమును సాగించుచున్నారు. రోమకీర్తనైన మరదలుమ్మా, గురపులు, కిచ్చిరొప్పవలెనైన భర్తయని తన్ను వీడి పుట్టకమునకిదియ శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మ గారు గంపలతి పంపారమును పద్మకోమలాదే, భువన్వలీదేవత విమలవళ జరుపుచున్నారు.

వీరి గ్రంథములు

లక్ష్మీకాంత గ్రంథమాల యనంగిరట పద పదహార లక్ష్మీకారదాసీతములు, లక్ష్మీకారదా శతక ములు, లక్ష్మీకారదా సుభాషితములు, శతక రామాయణము, ఆర్యగృహ్యసూత్రము, సత్యవ్రతము, మానసిక సామ్రాజ్యము, నమాదీనీతి, క్షుద్రాదానమున ప్రయోగించి, ఇంకా మానసిక సామ్రాజ్యమును, శ్రీ లక్ష్మీ కాంతమ్మ గారొక్కరే రచించినట్లున్నది. గ్రంథమాలను సారీపురాక స్థాపయింపగ చూడగా శ్రీ కార వాణిగారు గ్రంథరచనను వీరికి చేపాడు వాదానైవేదిక రచనాభార మెక్కువగా నీమిదేయిని తోచుచున్నది.

లక్ష్మీకారదా గీతములు

లక్ష్మీకారదాగీతములు శ్రీ లిపాలు. ఇది రాగ రాశి యుక్తముగా రచింపబడిన కీర్తనలు, వీరిలో కొన్నింటికి స్వరరేఖలును కల్పించబడినవి. త్రిమాత్రులు, వారిదేవతలు, విశ్వుగృహులు మున్నగు దేవతాస్తోత్రరూపకములే గాక మనసంభ్రమున సాంప్రదాయముగా ప్రచారముగల, లాలిపాటలు, మంగళ పాదరతులు, అమ్మగిరిల పాటలున్నాయి. భామాయలుకథాప్రసంగములు, శ్రీకృష్ణలీలలు మున్నగునవియుచూడ గలవు. ఇట్లు యుక్తము 70 కాకా కీర్తనలుగలవి. ఇది మొదటి భాగమేనది.

లక్ష్మీకారదా శతకములు

రమాపతిశతకము, కారదాపతిశతకము, మరొన్నిచాటువులు నిందున్నవి. ఇంకొన్ని మొదటి శతకమున లక్ష్మీకాంతమ్మ గారున్నా, రెండవ దానిని శ్రీ కారదాణిగారు రచించిరి.

కవిత్వలక్ష్మిని తొలిజాతిలో వీరిరువురు మలాసాగా వ్రాయగా నీ శతకములుగా నమరినవి. శ్రీ శారదాంబగారు నాస్తికమందు కుశలురు. అది శారదాపతిశతకమునను, ఆమె ఇతర రచనలందును గోచరమగును. ఆమె “సామాన్యముగ తనుగొల్చు ఇష్టదేవమును గురించిన లోపముల నిట్లు ఆస్వాదదేశములుగానో తనకే యాగోపించుకొనియో నిందాస్తుతులుగా వెల్లడించుచుండు”నని లక్ష్మీకాంతమ్మగారందురు. కవిత్వ తత్వమందును ఇదియొక రమ్యమగు పోకడ.

లక్ష్మీ శారదా సుభాషితములు

శ్రీ శారదాంబగారు అన్నగారివద్దనుండి భర్తవద్దకు విశాఖపట్నమునకు వెళ్లిన పిదప ఒండొరులకు నీతులుపడేశించుకొనుచు లేఖలు వ్రాసుకొగా అవి 200 పద్యములై ఈ సుభాషితములనే గ్రంథముగ రూపొందినవి. నిత్యజీవితమున గృహస్థుల నెదుర్కొను అనేక సమస్యలను సులభముగా గడచి సుఖముగా జీవించుటకు నీతిసంతమగు సుపాయము లిందు పొందుపరపబడినవి. ఆయాపద్యములను తాత్పర్యమును ఇందు చేర్చబడినది.

ఆరోగ్య సామ్రాజ్యము

గృహములందు ఇల్లాండ్రు గమనింపవలసిన ఆరోగ్య విధులను వివరించుచు బొబ్బిలిపాటవలె జంగము కథగా నిది రచింపబడినది.

పితృస్మృతి

శ్రీరామమూర్తిపంతులుగారి తండ్రిగారు శ్రీ సరసింహంపంతులుగారు. ఈయన భార్య 1911 ప్రాంతంలో స్వర్ణమరణమైనది. అడు, మగ సంతానమున కాయనయే తల్లియు తండ్రియునై “స్వప్నవేతనముతో నల్పుసంతోషి”యై, పడరానిపాటుపడుచు సంసారసాగర మీడినాడు. 1920 ప్రాంతానికి కాపురమునకు వచ్చిన పెద్దకోడలు లక్ష్మీకాంతమ్మగారికి గృహకృత్యము నప్పజెప్పి తన కుమార్తెలనుమాదిరిగానే మన్నించి గౌరవించినాడు. 1931 లో ఆయన దివంగతులుగాగా కుతురు శారదమ్మతోపాటు కోడలున్నా ఈ “పితృస్మృతి” వ్రాసినది. శ్రీ సరసింహంగారి కరుణామయ జీవితమును కళ్లకు కట్టినట్లు వీరు వర్ణించినారు.

మానస సామ్రాజ్యము

“మనసా ... .. మానసిక సామ్రాజ్యంబు నీవొందుమా” అన్న అంత్యముతో 39 పద్యములుగల చిన్నగ్రంథమిది. చుక్కలున్నచోట, ఒక్కొక్క పద్యమున “లక్ష్యమునిల్పి” “చింతనుపీడి” “నిల్పడబూని” “భీతినిపీడి” “ఆశలపీడి” ఇత్యాది హెచ్చరికలతో మానసబోధ జరుపబడినది.

కుమారి నీతి

వీడ్గూరు కుమార్తెలకు తల్లియైన లక్ష్మీకాంతమ్మగారు వారినత్తవారిండ్ల కంపునపుడు గృహిణీ ధర్మబోధను జీవయాత్రకుపాధేయముగా నొసంగి పంపుటకై రచింపబడిన దీపద్యకావ్యము. అట్టితల్లులందరు ఉపయోగింపదగినది.

శతక రామాయణము

పిసిపాటి సోమయ్యగారు రచించినది. ఈ గ్రంథములలో చతుర్థపుష్పముగా సంగీకరింపబడి ప్రచురింపబడినది.

లేఖ దూత

నీరు రచించిన కావ్యములలోకల్ల 'లేఖదూత' ఉత్తమ కావ్యమని నామతము. శ్రీరామ మూర్తిగారు నూజవీడున ఉద్యోగము చేయుచుండగా అకారణముగా వారిని అనంతపురంజిలా లోని కదిరికి బదిలీచేసిరి. తిరిగి త్వరలో సర్కారులకు మార్పించుకొనదలంచి కటుంబము నిప్పటకేవిడిచి వారుపెల్లిరి. శ్రీరామమూర్తిగారికొక్క వియోగభాదయే. లక్ష్మీకాంతమ్మ గారికో, వియోగభాదతోపాటు కటుంబనిర్వహణ భారముకూడ, 'కుమార్తెలలో' సీతామహాలక్ష్మి చదువుకొనుచున్నది. కనకమ్మయు చెల్లాయియు ఆడుచుపాడుచు కలములుచ్చు వయస్సువారు. భారతి "పల్కుపల్కున తేనెలాల్కు బలుకుచు" చిటిపాటి అల్లరు లానర్చుచున్న చిన్నబాలిక. సావిత్రిఅప్పడప్పదే ప్రాణుచున్నది. శ్రీనివాసు లున్నా రామన్న విద్యార్థులు; తండ్రిలేని సమయమున తల్లినే పాఠములు చెప్పమని ఇంటిపనులమధ్య పెంటాడుచున్నవారు. అయినను వాటి తన అవసర ఇట్లని మనోహరముగ వర్ణించుకొన్న దామె.

"పిల్లలకోడినాట, తెరపించుకలేదిక, నేమిసేతు? నే నిల్లును దిద్దుకొంచు, నొక యిండుక తెన్నొకటబైసేని, నే నుల్లనమొంది, యత్తెని నోపికదెచ్చుక కొన్నిపద్యముల జల్లగవ్రాయజూతును! చారుగుణాకర శ్రీ మనోహరా!

ఒకతటి శ్రీనివాసునకు నొప్పుగపాఠము జెప్పకొంచు. నే నొకపరి నాడు సాయితిని నూయలలోగిడి జోలపాడగా, నొకపరి నాయనుంగుగుత లుద్ధతి నల్లరి చేయుచుండ నా కిక తెరపెట్లుగల్గనగు; ఇట్టులెకాలము తర్లిపోయెను.

కండులు విప్పనట్టి కనుగాయల, నీదగు చిన్నిపాపన్ బండతనంబు నుంచకను పాఠములక బతియుపజేసి నా యండను జేర్చుకొంచు, కడునాదరభావ సమన్వితంబుగన్ బుండరికాక్ష! చూచుకొని పొంగుచునుందు ననేకభంగులన్."

ఇట్టితల్లికదా గృహాలంకారము! ఇట్టిగృహిణికదా గృహదీపము!! ఇట్టిగృహాలక్ష్మికదా ఆదర్శగృహాలక్ష్మి!!

వరకట్న నిరసనము

శ్రీరామమూర్తిగారి సోదరులు శ్రీగోపాలముగారు. ఆమె కుమార్తె చి|| సరసాంబను శ్రీకాళశ ముననున్న నిడమర్తిఈశ్వరప్పగారికుమారుడు బసవరాజునకిచ్చి వివాహమొనర్ప నిర్ణయింపబడినది. లక్ష్మీకాం తమ్మయు ఈమెభర్త రామమూర్తిగారును పెళ్లిపెద్దలు. నిడమర్తివారు కట్నమపేక్షించిరట! కాగలవియ్యపు రాలగు శ్రీమతి అలక రాజేశ్వరిగారితో లక్ష్మీకాంతమ్మగారు కట్నము సేవగించుచు ఉత్తరప్రత్యుత్తరముల నడిపిరి. వియ్యపురాండ్రును, వియ్యంకులును పెండ్లికుమార్తెయు అందరును కలితావికారదులే. వియ్యపు రాళ్ల సరసాలతో, నియ్యోగపునీటుతో, పరస్పరాను రాగవల్లికలతో ఈలేఖలెంతో హృద్యముగనున్నవి.

అముద్రిత గ్రంథములు

ఇంకను ఈమెవ్రాసిన అముద్రితగ్రంథములు, తిరుపతి వేంకటేశ్వరశతకము, రామచంద్రశతకము, కన్నీరు మున్నగునవియున్నవి. అడపదడపా బంధుమిత్రులకు లేఖలలోను, ఊసుపోకకు వేడుకగాను, తాత్కాలికప్రయోజనకరముగ పత్రకలలోను వ్రాసిన వద్యములన్నియో యున్నవి. వాటన్నిటినిచేర్చి కూర్చినచో మంచివాటు పద్యరత్నాకరమగును.

వీనిలో “కన్నీరు” భర్తవియోగానంతరము తొలితొజలలో దుఃఖసాగరమున మునిగి తేలుచు శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మగారి రొక్కరు వ్రాసిన పద్యములు కరుణారస ముట్టిపడుచున్నవి. ఇట్టి బంధువియోగ దుఃఖము ఆత్మీయము, కాలిదాసాదికవులు ఇతరుల దుఃఖము (రతీవిలాసాదులు) హృదయవిదారకముగ వర్ణించి సహృదయుల హృదయముల పిండివైచివారు. వడ్డాది ముబ్బరా యకవి, మధురకవి నాళం కృష్ణారావు ప్రభృతులు - ఆత్మీయదుఃఖాశ్రువులను కరుణారస ప్రవాహములుగ జేసి రసజ్వల హృదయములనుకోతకోసి నారు. శ్రీ లక్ష్మీకాంతమ్మగారి “కన్నీరు” అనుకృతి ఆట్టిదిగా నాకుతోచినది.

దివంగతుడు రామలింగారెడ్డి

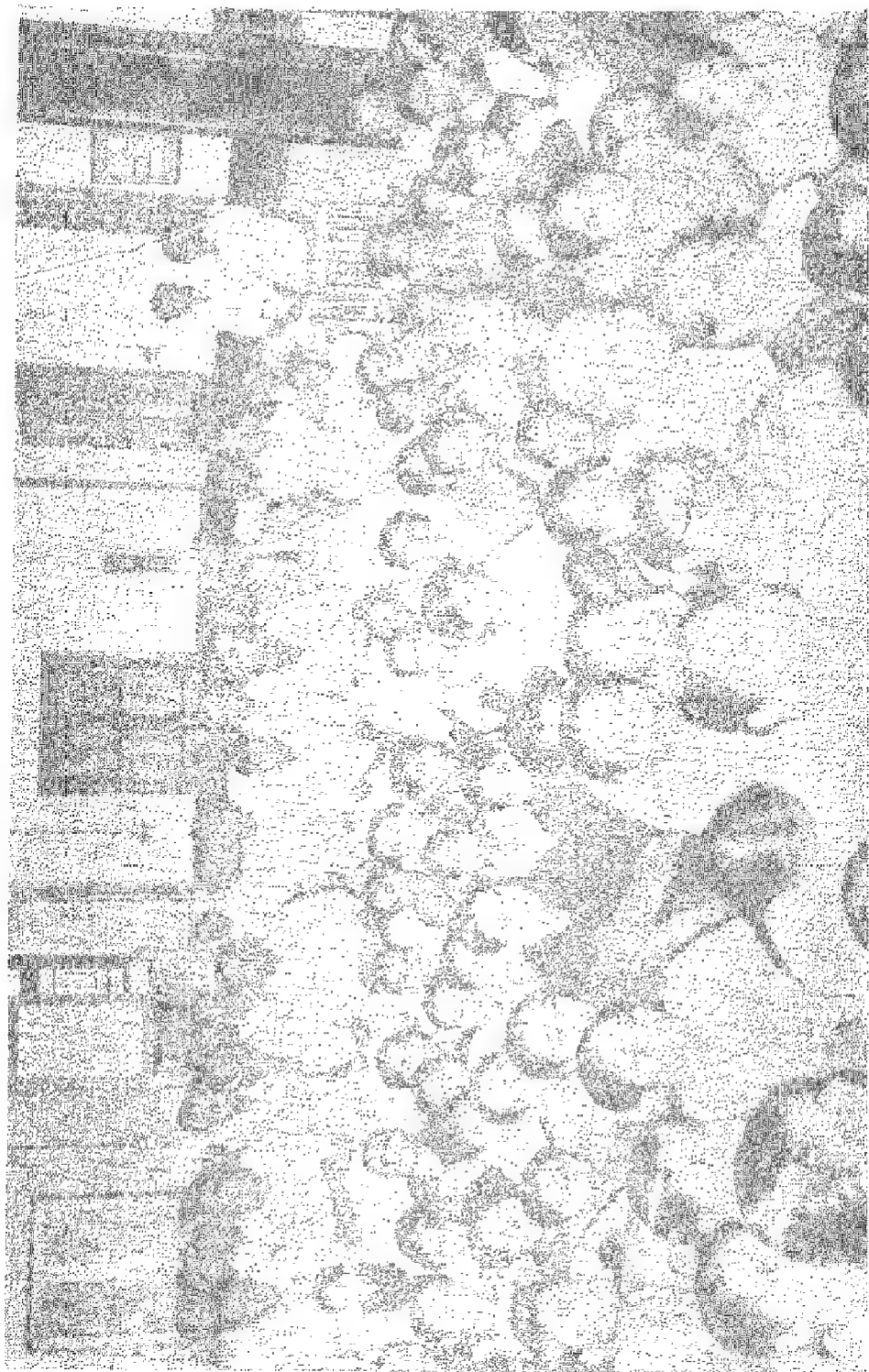
ఆధునిక కాలమున ఆంధ్రజాతి సంభవముగు అమూల్యరత్నము కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు దివంగతులైనారు. ప్రాచ్యపాశ్చాత్యవిద్యానిధి, విద్యాభోధనావిధానవేత్త, ఆంధ్రభాషావేది, కవి, విమర్శకుడు, వాగ్వి, సంభాషణాచతురుడు, రాజనీతిజ్ఞుడు: ఇట్లు బహుముఖ ప్రజ్ఞావంతుడై 71 సం॥లు జీవించి ఆంధ్రదేశమునకు వెలలేకీర్తిని సంపాదించి కీర్తిశేషుడైనాడు రెడ్డి.

చిన్ననాటనే, విద్యార్థిగానే, ఆంగ్లదేశమున ఆంగ్లవిద్యద్భుందమున కున్నా సంభ్రమాశ్చర్యముల చేకూర్చి వారి ప్రశంసలనంది, గొప్ప ఆశల చిగుర్పచేసిన రెడ్డి ఆధిక్యస్థానములనండియు, ఆంధ్రరంగమునగాని, భారత రంగమునగాని, అర్హతాసము నలంకరింప లేదేయని ఆంధ్రులకు చిరకాలము నుండి కొరత. ■ కొరత తీరకయే గతించినా డాయన.

అర్థశాస్త్రమున నతడు “ప్రియసఖ” స్మృతిగా పొందుపరచిన వద్య సంపుటి, ఆతని కవితృపు సాంపునేగాక ఆమెయెడ అతనికిగల ప్రేమానురాగ కృతజ్ఞతల పెంపునున్నా వెల్లడించుచున్నవి. ఇందుకు సహృదయు లెల్లరు ఆమరణాంత మవివాహితుడైయుండిన వీరి త్యాగమయ జీవితమును దలంచి యొక నిట్టూర్పు విడువకమానరు. అదియే ఆతని కాలోకమున ఓదార్పు, ఆత్మశాంతి ప్రదాయిని.

ସଂଗ୍ରହ ଶିଳ୍ପ ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଶ୍ରୀମତୀ

స్టార్ ఆఫ్ ఇండియా వెన్సిల్ కె

మద్రాసు వెన్సిల్ ఫ్యాక్టరీ

ఉత్తమ తరగతి అచ్చుపనులకు, లిథో ప్రింటింగుకు

హోం అండ్ కంవెనీ

అన్ని రకముల స్టేషనరీ పరికరములకు

వి. వెరుమాళ్ చెట్టి & సన్సు

సంప్రదించండి

వి. వెరుమాళ్ చెట్టి & సన్సు

3, స్ప్రింగ్ వీధి,

::

మద్రాసు-1.

(154-వ పుట తరువాయి)

తొలఱగా చి|| కాంతా వసంతకుమారీగార్లు ప్రార్థన గావించిరి. తరువాత వెంకటప్పగారు కంకణ గృహీతను, అధ్యక్షురాలిని ఉత్సవేదికపై కావ్యోనించును వారిని సభవారికి ఉచితవాక్యముల నెరుకపరచిరి.

అంత వారధయ్యలు వేదికపైకి విచ్చేయగా పుష్పమాలాలంకృతు లానర్పబడిరి. తదుపరి ఆగ్యక్షురాలు శ్రీమతి చన్నఘంటమ్మగారు యథోచిత వాక్యముల కంకణగృహీతలగు శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారిని, కంకణప్రదాతలగు శ్రీ కేసరిగారిని ప్రశంసించి తమకీ యవకాశ మొసగినందులకు వారికి తమ కృతజ్ఞత తెల్పి సభాప్రారంభ మొనర్చిరి.

అంత శ్రీ కేసరిగారు బలహీనముగనున్నను ఉత్సాహముపెంపున సభాసదుల కిట్లని గంభీరముగ విన్నవించిరి:

మహాశయులారా! ఈసమయమున నేను కొన్నిమాటలు చెప్పట ఆచారము. కాని అనారోగ్యముచే ఉపన్యసించజాలనన్నను. అయితే నాకుతోచిన మాటలను వ్రాసియుంచితినీ. వానిని నాతరపున మా అమ్మాయి చదువును; మన్నింపుడు.

అప్పుడు శ్రీమతి ములుకుట్ల నుశీలగారు కేసరిగారి ఉపన్యాసమును సభాసదులకు చదివి వినిపించిరి. శ్రీ కేసరిగారందు పొందుపరచిన ఉదాత్తభావములకు సభవారు హర్షధ్వను లానర్చి తమ సంతసమును వెల్లడించిరి. (ఈ యుపన్యాసము ప్రధానవా్యాసముగా పొందుపరపబడినది.)

అంతట శ్రీ కేసరిగారెట్లో ఓపికచేసుకొని లేచినిల్చి సగౌరవముగ శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి కరకమలములందు అందముగ వేటికయిండు భద్రమొనర్పబడియున్న స్వర్ణకంకణము నర్పించిరి. ఆమె దానిని అధ్యక్షురాలి కందివ్వగా ఆనారీమణి కంకణమును కవయిత్రి ముంజేతి కలంకరించెను.

తదుపరి శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు కంకణప్రదాతకు తన కృతజ్ఞతను వెల్లడించుచు, సభాసదులకు గంభీరోపన్యాసమున తన్నిరి. ఇది వేరొకచో ముద్రింపబడినది.

తరువాత సభకురాజాలక పలువురంపిన సందేశములు సభవారికి వినిపింపబడినవి.

సందేశములు

నెచ్చెలీమణి!

చాలా కాలమునకు మీ క్షేమవార్త వింటిని. మార్చి 2.వ తారీఖున “గృహలక్ష్మి స్వర్ణకంకణము” మీకు సమర్పింపబోవుచున్నారని వింటి. చాలా అనందము. మీ ప్రాణేశ్వరుడు గిడుగురామమూర్తిగారు కవితాలోకంబున మీచే జయ పతాకమెత్తించవలయునని పలువిధంబుల ప్రయత్నించి సఫలీకృతులయిరి. వారి కృషి ఇప్పుటికి ఫలించి దిగ్విజయమందినది. వారిప్పుటికి జీవించియుండిన అనంద సాగరంబున నోలలాడి యుందురు. ఆ భాగ్యము పట్టకబోయెను. కాని వారి ఆశయమును విమవక కృషిచేసి పూరించిన మీ ప్రజ్ఞ ప్రశస్తినయము. ఇప్పుటికైనా కీ|| శే|| రామమూర్తిగారు నూత్న శరీరంబున మీ యండనుండి, మిమ్ముల దీవించక మానరు. వారి అత్యుత్తేజస్సు మిమ్ముల రక్షించుగాక.

చేబ్రోలు సరస్వతీదేవి

గృహలక్ష్మి స్వర్ణకంకణ సత్కార మీ వర్షము శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారికి జరుగుట ముదావహము. లక్ష్మీకాంతమ్మగారి రచనలు పెక్కుగాంచితిని. వారి లక్ష్మీచారదాశతకము, లక్ష్మీచారదా నుభాషితములు మిక్కిలి కొనియాడదగియున్నవి. నుభాషితములు, భర్తృహరి నుభాషితములవలె నీతిపూరితములై

జనాదణమును బొందినవి. శ్రీమతి కారదాంబగారును లక్ష్మీకాంతమ్మగారును గలనీ భాషానేవ చేయుచుండెడివారు. ఆంధ్ర శ్రీల దురదృష్టముననో, యాంధ్రభాషాదురదృష్టముననో శ్రీ కారదాంబగారు గతించిరి. అయినను లక్ష్మీకాంతమ్మగారు భాషాయోషను తమ ఆమూల్య రచనలచే నలంకరించుచు శ్రీలకాదర్శ ప్రాయులుగనున్నారు. శ్రీకేశరిగారు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి వైదువ్యమును గుర్తించి కంకణ ప్రదానముచే గౌరవించుట నా హృదయమునానంద పూరితమొనర్చినది. కంకణ ప్రదాతను గృహీతను పరమేశ్వరడు ఆయురారోగ్యముల నొసంగి రక్షించుగాక. గృహలక్ష్మి ప్రతివర్ష మిట్లే జన్మవాసరముల జరుపుకొనుచు శ్రీ లోకము నుద్ధరించుగాక.

దేశిరాజు భారతి దేవి

ఈ సంవత్సరము 'గృహలక్ష్మి స్వర్ణకంకణము' శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారి కొసంగుటత్యం తానందకరము. శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారు తమకవియైత్రీమణులతో నొకరు, ఆమె రచించిన గద్య పద్యములచే 'గృహలక్ష్మి' ఎల్లప్పు డలంకరించుకొనుటంద రరిగిన విషయమే. ఆమెకవితా శైలి కదలి పాకమై చదువరుల కుల్లాసము కలిగించుచుండును. కంకణ గృహీతయగు లక్ష్మీకాంతమ్మగారికి నా హృదయ పూర్వకాభివందనములను అందజేయుచు, స్వర్ణకంకణ ప్రదాతయగు శ్రీకేశరిగారికి నా నమస్కృతు లర్పించుచున్నాను. 'గృహలక్ష్మి' చిరకాలమిట్లభివృద్ధి నొందుగాత!

దేశిరాజు జయలక్ష్మి

మీరింపిన 'ఆహ్వానం' యీ రోజుననే అందినది. గృహలక్ష్మి జయంత్యుత్సవము అతిజయప్రథముగ జరుగ ఆశించుచున్నాను. కంకణ ప్రదాతనూ, గృహీతనూ శ్రీ పరమేశ్వరి ఆయురారోగ్య విశ్వర్యముల నిచ్చి, నిరంతరము బ్రోవ ప్రార్థించుచున్నాను.

స్థానాపతి రుక్మిణమ్మ.

తాము పంపిన శ్రీ గృహలక్ష్మి జయంత్యుత్సవ పత్రిక చేరినది. చాలాసంతసించితిని. పాము కుబుస మూడ్చినట్లే భౌతిక దేహమును విసర్జించి చిన్మయస్వరూపులై ప్రకాశించుచున్న భగవాన్ శ్రీ రమణుల ఆనుగ్రహమువలన జయంత్యుత్సవము జయప్రథముగ జరుగునుగాక. శ్రీ గృహలక్ష్మి పత్రిక అనేక వర్షములు మహిళాసేవ చేయునుగాక. కంకణ గృహీతలకు నా అభివందనములు.

సూరినాగమ్మ. రమణాశ్రమం.

త్యాగాసేవాసక్త, గాన కళావిశారద, విద్యాసుందరి.

శ్రీమతి బెంగుళూరి నాగరత్నంగారు.

శ్రీమతి లక్ష్మీకాంతమ్మగారికొనర్చు కంకణ ప్రదానోత్సవమునకు నాఅభివందనములు (తంతి)

అసోసియేటెడ్ అడ్వర్టైజరు ఆ సర్వీస్, మద్రాసు

మీ ఆహ్వానమందినది. పనితొందర చే రాజాజకున్నాము. క్షమించుడు. గృహలక్ష్మి పెంపొందు గాక. మీకు మాతోడ్పాటు ఎల్లప్పుడుకలదు.

మీ ఆహ్వానమునకు కృతజ్ఞుడను. గ్రామాంతరమునకు వెళ్లుచున్నానుగాన రాజాలకున్నాను. ఉత్సవము జయప్రదముగాకయని ఆశించుచున్నాను.

టి. యస్. సుందరం.

గృహలక్ష్మి జయంత్యుత్సవములు జయప్రదముగా కొనసాగుగాక (తంలి)

—కోట లక్ష్మీకాంతం.

■ తర్వాత కవయిత్రులు, కవికుమారులు పంపిన పద్యరత్నములను శతావధానులు కవిచంద్రులునైన కోట సోదరకవులలో పిన్నవారైన శ్రీ కోట సత్యరంగయ్యకాశ్రి గారు లఘువ్యాఖ్యానములతో కల్పి కడు శ్రావ్యముగ చదివి వినిపించిరి.

ఆ వెంట శ్రీమతి యం. యస్. సీతాదేవిగారు (ఈమె తెలుగు సేపి కవిత్వలలుచున్న తమిళ యువతి; ఈమెచరిత్ర గృహలక్ష్మియందు 1950 నవంబరు సంచికలో ప్రకటింపబడినది.) ఇట్లుపద్యసింధిరి:

“శ్రీ కేశరిగారు ఏటేటా విద్యావతులైన గృహలక్ష్మిలకు స్వర్ణకంఠము ఇచ్చుచుండుట అందరూ ఎఱిగియున్నసంగతే. ఈ సారి స్వర్ణకంఠ బహుమతిని స్వీకరించేవారు శ్రీమతి గిడుగు లక్ష్మీ కాంతమ్మగారు; అధ్యక్షురాలు శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చన్నఘంటమ్మగారు. ఈమె ఆంధ్రమహిళాసభలో శ్రీల అభివృద్ధికి కృషిచేయుచుండుటచే అందఱికినీ పరిచితురాలే.

కేశరిగారిని ఎఱుగనివారు మదరాసులోనూ, తెనుగుదేశంలోనూ ఉండరు. ఈయన తయారుచేసిన మందులలో లోధ శ్రీలపాలిటి వరప్రసాదముగా పనిచేయుచున్నది. ఈయన శులభశైలితో నడుపుచున్న గృహలక్ష్మి ప్రతీక గృహలక్ష్మిలకు ఈడులేని సాహిత్యసేవ చేయుచున్నది. వైగా ప్రస్తుతం ఎక్కడా అనులులో లేని స్వర్ణకంఠ ప్రదానమును విడుషిమణులకిచ్చుటను చాల కాలంగా కొనసాగించుచున్నారు. అందుచేత ఈయనను గూర్చి సేను కొత్తగా ఏమీ చెప్పలేను.

ఈ సంవత్సరం స్వర్ణకంఠ గృహీతయగు శ్రీమతి లక్ష్మీ కాంతమ్మగారిని గూర్చి కొంత ముచ్చటించు పని నాకప్పు చెప్పియున్నారు. ఇది నా భాగ్యమే.

శ్రీమతి లక్ష్మీ కాంతమ్మగారు తెనుగు వాఙ్మయమందు దిట్టమైన పరిచయం కలవారు. భర్తగారి సహకారంవల ఈమె సర్వలక్షణ లక్షితంగా కవిత్వం చెప్పడం అలవర్చుకొని తన విద్యకు సార్థక పఱచుకొన్నారు. ఈమెది గొప్పకుటుంబం. పది మంది పిల్లలను పెంచి పెద్దచేసి ఇంటిగొడవలు కనిపెట్టుతూ కాలం సరిపుచ్చడమే మన ఇల్లాండ్రకు అతిప్రయాస అవుతుంది. మగ్గ్య లోగం రొమ్మా, ఉంటవి. కలిమి, లేములు కూడ వచ్చి చిక్కులకలగడం కూడ కద్దు. ఇట్టి కుటుంబ వాతావరణములో తిరుగుచుండు సరి తన కర్తవ్యములకు చక్కగ నెఱవేర్చుకొని రసవంతములగు కవిత్వం వ్రాయడం ఈమెయొక్క పాండిత్యమును విద్యయందుగల ఆసక్తిని వెలిబుచ్చుచున్నది.

ఈమె వ్రాసిన ‘లేఖదూత’ మరన్నను ఆకర్షించునట్లు అమరినది. మేధుదూతవలె పెక్కుసందేశ గ్రంథములు ఉన్నవికాని అవి ఆకాలమున కవిత్వ చేయవలెనన్న సంకల్పంతో వ్రాయబడినవి. అవి సామాన్య విద్యావంతులకు అర్థంకానివి కూడా. ఈ లేఖదూత అట్లుకాక, మన సమకాలికులై మనకంటెదుట మనలుచున్న దంపతులువ్రాసుకొన్నది. గ్రంథకర్తయేనాయిక; శుభాంతంగాముగిసే ఈచిన్నకావ్యము లోకమునకు అదర్శప్రాయంగాఉన్నది. శైలి శులభం. విషయములు అన్నికుటుంబములలో కనుపించేవే. స్వాభావికంగా,

ఉన్నవి ఉన్నట్లు ప్రేమమయులైన దంపతులు వ్రాసి కొన్నారు. భర్తను మారదేశంలోకి బదిలీచేయడం ఎడబాటుకు ఓర్వక ఉభయులున్నూ పవ్యరూపంగా ఉత్తరములు వ్రాసుకోడం, ఇవన్నీ క్రొత్తవారిగానే ఉంది. భర్త బంటరిగా ఉండలేక దైవమును, విధిని, శనిగ్రహమును తిట్టడంమానే మనుష్యుడెవడైనా ఈయనలాగే సందర్భంలో చేస్తాడని మనకు స్ఫురించును. ఆమె తనదుఃఖము దిగ్గమింగి భర్తను ఓదార్చుతూ వ్రాసేట్లుంటు బలై జోరుగాఉన్నది. ఆయన వరుసగా బిడ్డల పేర్లుచెప్పి వాళ్ళనుగురించి వివరాలు అడగడం, ఈమె తగినట్లు ప్రత్యుత్తరమివ్వడం ఆన్ని తల్లిదండ్రుల అమూల్యప్రేమను విశదపరచుచున్నది.

ఈమె తన బంధువుల పిల్లలిస్తటి సరిబంధు కుమార్తెలము, వరకులకు తీసికొరాదని వివ్యువు రాలితో తర్కించుటయు, ఈమె కార్య నిర్వహణకైని నేనొళ్ళ చాటించుచున్నది. భార్యభర్తలూ, మణిదలూకాక ఈ పెళ్ళికి సంబంధించిన వానన్ను కవిత్వంమూలంగానే ఈమెతో పెళ్ళిమాటలు జరపడం చదివితే ఎంతో సరదాగా ఉన్నది. ఈమె వ్రాసిన మానసిక సామ్రాజ్యము ఆధ్యాత్మిక బోధ చేస్తున్నది.

ఈమె మఱదలూ మెయు కలిసివ్రాసిన లక్ష్మీ కారదా నుభాషితము, లోకనీలిన ఉదాహరణ ములతో బోధించునది. లక్ష్మీ కారదానుమాకి నీతి అడపిల్లలకు నీలిన బోషించుచున్నది. లక్ష్మీకారదాకథక ములు భక్తిపూరితములు. చాటుపద్యములూ ఈశ్వరస్తుతి హాస్యరస పూరితమైనది. లక్ష్మీకారదా గీతములు సులభముగా చిన్నపిల్లల, పెద్దలూకూడా ఇండ్లలో విశేషములు జరుగునప్పుడు పాడుకొనవచ్చును. అన్నింటికి వరుసలు, కొన్నింటికి స్వర తాళములు ఇచ్చియున్నారు. భజన, లాలి, పూజలపాటలు, మంగళ హారతులు అన్నియు ఉన్నవి.

ఈమె పాండిత్యమును గుర్తించి శ్రీ కేసరిగారు బహుమతి ఇవ్వడం గృహలక్ష్మలందరికీ చేయు మర్యాదయే అనవచ్చును.

పూర్వం శ్రీలలో కవితలు వ్రాశేవారు చాలామంది ఉండిరి. తమిళ భాషలో అప్పయార్, అండాళ్ వంటి వారున్నూ, తెనుగులో రంగాజమ్మ, మొల్ల, ముత్తుపళ్ళెనివంటి వారూ ఉండిరి. కాని ఆ కాలమందు కవులను కవయిత్రులను ప్రోత్సహించుటకు రాజులు, జమీందార్లు ఉండిరి. క్రమంగా శ్రీ విద్య అణగద్రొక్కబడినది. కవుల నాదరించువారే అరుదైనారు.

నేటికి శ్రీలకు స్వర్ణయుగమువచ్చినది, మాటుమూలగలపల్లెలకూ పత్రికలు, పాఠశాలలు లభి మైనవి.

వారి తరువాత అఖిల భారత మహాశా మహాసభా గౌరవకార్యదర్శి శ్రీమతి బి. కామేశ్వరమ్మగారిల్లుపన్నసించిరి..

“పూజనీయులగు డాక్టర్లు కేసరిగారు, సభాధ్యక్ష సభాసదులారా,

ఈ కంకణ ప్రదానం 20సం॥ ల నుంచీ జరుగుతున్నా, ఇంతవరకు నాకు ఈ ఉత్సవమునకు వచ్చి పాల్గొనే అవకాశం కలుగలేదు. పత్రికలలోమాత్రం చూచి అనందించే దాన్ని. నేటికి ఈ అవకాశం కలిగింది కాబట్టి ప్రత్యక్షంగా ఆ ఆనందం అనుభవిస్తున్నాను.

కేసరిగారు ఈ మధ్య చాల అస్వస్థులుగా ఉంటున్నారు. అయినా వారు ఓపికతో ఈ ఉత్సవం స్వయంగా జరిపించటం, దానిని మనము చూచి ఆనందించడం మన అందరి ఆదృష్టం. వారికి బాగా ఆరోగ్యం చేసుకొని వారిపై ప్రతిసంవత్సరమున్నూ ఈ కంకణ ప్రదానం చేస్తుండాలని కోరుతున్నాను. కేసరిగారు: ఇన్ని సంవత్సరాలని లేదా యేమి?

కామే: కాదు; పుచ్చుకోవలసిన వాళ్లం ఇంకా చాలామందిమి ఉన్నాము.

కే: గతసంవత్సరపు మాతృపూజ ఈ సంవత్సరానికి ఫలించినది. ఈ సంవత్సరము మాతృపూజ వచ్చే సంవత్సరానికి ఫలిస్తుందిలే.

కా॥ ఈ సంవత్సరము కంకణము తీసుకున్న లక్ష్మీకాంతమ్మ ఇందుకంటేనా అర్హురాలు. ఆమెను నాకు చిన్నప్పటినుంచీ తెలుసు. అంటే మాకు రి, రిసంవత్సరముల ప్రాయంనుంచీ ఇద్దరమూ రాజమండ్రిలో అడుకున్న వాళ్ళము. మాకు బంధువుకూడ ఆమె. పెద్దవతర్వాతకూడ బంధువుల ఇంట్లో పెండ్లిండ్లకు తరుచు కలుసుకుంటుండే వాండ్లము. చిన్నప్పడు నేనూ ఆమెవలె సన్నగా పొడుగుగా ఉండాలనీ వంతులు వంతులు జాట్టుండవలెననీ అభిలాషగా ఉండేది; కాని సాధ్యమైంది కాదు.

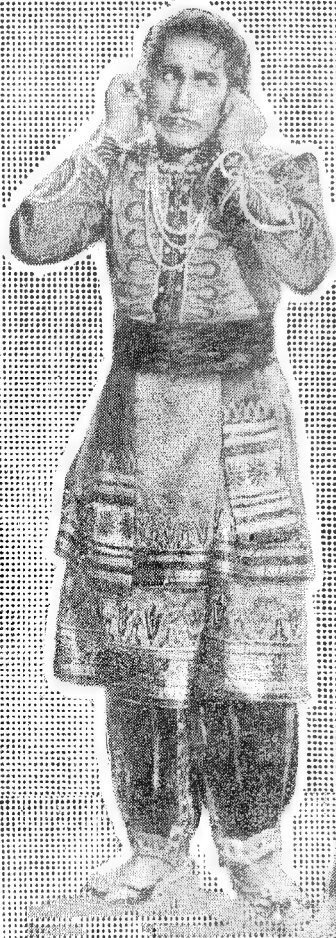
ఆమె చిన్నప్పటినుంచీ చాలచురుకైనది; తెలివైనది. ఆమె వక్కలంకవారి ఆడపడుచు. వాళ్ళమ్మ పేరు చెల్లాయమ్మగారు. తండ్రి గవరాజుగారు. అన్న డాక్టరు కామరాజుగారు. మాతామహలు రాయవరపు వారు. వారింట్లోనేచిర కాలంచితకమ్మరి నరసింహంగారుండేవారు. అందుచేత ఆమెవిద్వాంసులమధ్య కవుల మధ్య పెరిగింది. ఆ సాంప్రదాయంలో పెరిగిన వారంతా ఇట్లాగే ప్రతిభావంతులైనారు. ఆసలు రాజ మహేంద్రవరమే విద్యతేంద్రము; కవిత్వానికి పుట్టిల్లు. కందుకూరి వీరేశలింగంగారు, చితకమ్మరి లక్ష్మీ నరసింహంగారు ఇల్లాంటి వారిస్వస్థలమైన రాజమండ్రిలో పుట్టి పెరిగి తే కవిత్వంరాక తప్పదు. నాకూ వచ్చు. కవిత్వము వ్రాయడం: కాని తనను వ్రాయనందున అలవాటులేదు. ప్రయత్నంచేస్తే బాగానే వ్రాయగలను. రాజమండ్రిలో సంబంధం గొప్పతనం కలిగివుంది. తూర్పుగోదావరిజిల్లా చాలామంది గొప్పవాళ్ళకు జన్మస్థానం. అట్టిచోట పుట్టిపెరిగి కవిత్వం వ్రాయనేర్చిన మా లక్ష్మీకాంతమ్మకు ఈ రోజున శ్రీ కేసరిగారు కంకణము ఇవ్వడం న్యాయం. నాకెంతో సంతోషకరం.

శ్రీ కేసరిగారిని నాకు చాలా రోజులనుంచీ తెలియును. వారు మొదటినుంచీ అనేకవిధాల శ్రీల అభివృద్ధికై పనిచేస్తున్నారు. వారు శ్రీల ఆరోగ్యానికి లోద్ర కనిపెట్టారు. దాని నమ్మి సంపాదించిన ధనం పెట్టి చాలామంది యువకులను చదివించారు; అనేకరకాలుగా శ్రీ ఉద్యమాలకు ధనసహాయం చేస్తున్నారు. గృహలక్ష్మి పత్రికపెట్టి శ్రీ రచయితలకు ప్రోత్సహ మిస్తున్నారు. రచనలో ప్రారంభపరాండ్రనా, ఉత్తమరచయి కాకపోయినా తిరుగగొట్టక ప్రచురించి ప్రోత్సహించి, వారు అభ్యాసంచేత ఉత్తమ రచయితలుగా తయారుకావడానికి తోడ్పడుతున్నారు. అట్లా ఉత్తమరచయితలైనవారికి ఒక్కొక్కరికి ఏటేటా స్వర్ణకంకణమునిచ్చి బహుకరించి ఈవిధంగా ఉత్సవాలు చేస్తున్నారు. ఈ రోజున నా కీసంగతులు చెప్పడానికి అవకాశమిచ్చిన శ్రీ కేసరిగారికి వందనములు. శ్రీ కేసరిగారికి ఇంకా ఆయురారోగ్యైశ్వర్య ములుకల్గి ఇట్లే శ్రీల అభివృద్ధికై పాటుపడుతుంటారని ఆశిస్తున్నాము.

అంత శ్రీమతి చన్నుంటమ్మగారు తమ అంత్యోపన్యాసము నొసంగిరి. ఆమె ఆద్యంత్యో పన్యాసముల సంగ్రహమును వేరొకచో ప్రచురించితిమి.

సభాసదులకు, కంకణ గృహీతకు అధ్యక్షురాలికి వందన సమర్పణ మొనర్చుచు వెంకటప్పగారు కామేశ్వరమ్మగారన్నట్లు తూర్పుగోదావరిజిల్లా రాజమహేంద్రవరముల అధికృతను కాదనననియు, గాని ఆ అధికృతను సాధించిన వారిలో కందుకూరి వీరేశలింగం, చితకమ్మరి లక్ష్మీనరసింహం, టంగుటూరి ప్రకాశం, ఇమ్మానేని హనుమంతురావు నాయుడు, డా. ముబ్రహ్మణ్యం, గంజాము వెంకటరత్నం పంతులు గార్లకాక రాజరాజనరేంద్రుని ప్రధానామాత్యుడు వజ్రతుల్యైగ్గడ సహా గుంటూరు జిల్లా ప్రాంతములనుండి వచ్చిన వారనే సంగతి మరువరాదనియు నేడు రాజమహేంద్రవరం కవయిత్రిక కంకణముచుచ్చున్న శ్రీ కేసరి గారును గుంటూరు జిల్లావారేననియు కావున 'గుంటూరు గొప్ప' 'గోదావరిజిల్లా అధికృతకు తోడైనప్పుడే ఆంధ్రదేశంలో వ్యవహారములు తులతూగునట్లున్నదనియు చెప్పిరి.

అంత యుత్సవము ముగిసినది. సభకుచిచ్చినిన పెద్దలాక్కొక్కరుగా వచ్చి శ్రీ కేసరిగారినికుశల ప్రశ్న గానించి వారివద్ద శలవుగైకొని వెళ్లిరి.

ನಿಜಯ ವಾರಿ...

ಪಾತಾಳ ಬೈರವಿ

ಡೈರೆಕ್ಟರ್

K.V. ರೆಡ್ಡಿ, BSC (HONS)

Produced by - NAGI REDDI-CHAKRAPANI

సిద్ధముగా నున్నది

అమెరికన్ మాడల్ రోల్ఫిల్లు బాక్స్ కెమెరా

చాలాచోకయైనది. హెచ్చుశక్తిగల లెన్సులున్న పూర్వపాతరున్న చక్కగా అమర్చబడినవి. క్రొత్తగా శేర్మకొనేవారున్న సులభముగా ఉపయోగించవచ్చును. 120 సెం||రు ఫిల్ముమీద $2\frac{1}{2}$ అం||లు $\times$ $3\frac{1}{2}$ అం||ల మంచి ఫోటోలను తీయును; ఇవి ఎన్నటికి మాయవు. గ్యారంటీగా సంతుష్టి కలుగును. ఉపయోగించే పద్ధతులు పూర్తిగా తెలుపబడియున్నవి. ధర 1 కి రు 10.8-0 లు. పోస్టేజి, ప్యాకింగు రు 1.8-0 లు ప్రత్యేకము. తోలుపెట్టె 1 కి రు 3.0-0లు. సరుకు అయిపోతున్నది; నేడే ఆదరు చేయండి. వి. పి. పి గా పంపబడగలదు. ఉత్తరప్రత్యుత్తరాలు ఖచ్చితముగా ఇంగ్లీషులోనే జరుపవలయును.

Apply to:- BENGAL CAMERA HOUSE,

(108) P. O. 21, ALIGARAH, U. P. (INDIA.)

వరి అన్నం గుండె జబ్బుకు మందట!

వరిఅన్నపు అన్నం రోగాలు కుదర్చడానికి అద్భుతంగా ఉపకరిస్తున్నదని అమెరికన్ డాక్టర్లు కనుగొన్నారు. అమెరికాలో మూడోవంతుమంది గుండెపగిలి చచ్చిపోతుంటారు. దేశంలో జీవితం భయంకరమైన పోటీలతో కూడుకొని గందరగోళంగా ఉంటుంది. అందుచేత వారికి రక్తపుపోటుపెచ్చు; దాని ఫలితంగా గుండెజబ్బు అక్కడ ముఖ్యమైన రోగము. అక్కడోకచోట 18,000 రక్తపుపోటు రోగులకు వరిఅన్నం పెట్టగా వారిలో 1200 మందికి చాలా బాగా నయం కనిపించింది. కొంతమందికి రక్తపుపోటు మామూలుకు దిగిపోయింది. ఉల్బిన గుండె కాయలు యధాస్థితికి వచ్చాయి. ఆ జబ్బువల్ల చూపు మందగించినవారికి చూపుకూడా వచ్చింది. డ్యూక్ విశ్వవిద్యాలయంలో వరిఅన్నంతినే చీనావాళ్లు మొదలైన ఆసియావాసులకు గుండెజబ్బు తరచు రాదేమినుమా అని ఒక ప్రొఫెసరు యోచించి పరిశోధింపగా ఈ రహస్యం బయటపడింది. ఆయన ఈ రోగులకు రోజుకు నాలుగుసార్లు వరిఅన్నం ఒక చిన్నగిన్నెడు పెట్టేవాడు. దానితోకూడ పండ్లు, చక్కెర, బంగారపు సిరప్. (1) పండ్లు, పండ్లరసం కావలసినంత; వీటితోపాటువిటమిన్ మాత్రలుకూడ. రోగి లేరుకొనేకొద్దీ బంగారాదుంపలు; టామాటోలు, తేలికగా జీర్ణమయ్యే మాంసముకూడా. ఈ చికిత్సలోఉన్న చిక్కంతా ఏమంటే ఒకేరకమైన ఆహారం రోగులకు వినుగు పుట్టిస్తుంది!

శ్రేష్ఠతకు
మన్నికకు
అందమునకు
అసందేహమనకు

విజ్ఞప్తి
"సై" పెన్
గమనించు

అందరకు అందుబాటులోని దరలు

శాస్త్రి పెన్ వర్క్స్ తెనాలి

సంపాద కీయములు

మద్రాసు క్రిస్టియన్ స్త్రీ కళాశాల.

మద్రాసు క్రిస్టియన్ కళాశాల యాజమాన్యమున నొకక్రొత్తవసతి గృహము ప్రారంభింపబడుట నభినందించుచున్నాము. ఈవసతిగృహ నిర్మాణమున కగు వ్యయమును ఆమెరికా స్త్రీలవద్ద చందాలుగా వసూలు చేయబడినది. ప్రిన్సిపాల్ టి.డి. మేజర్ కన్య సగర్వముగా చెప్పుచున్నది. ఇట్లువారు ప్రావ్య దేశములందలి 7 కళాశాలల కీనిధిని అర్పించియున్నారు. అందు కి భారతదేశములోనున్నవి, మరి కి చీనాలో నున్నవి; వేరొకటి జపానులోనున్నది. మరియు నీ కళాశాలపాలించు అదేశపు పరిపాలక వర్గములు తమ ఆధికారమును భారతదేశములోనే యున్న పరిపాలక వర్గమునకు విడిచిపెట్టిన వనుటయు శుభసూచకము. మంచి అభివృద్ధిలోనున్న ఈక్రొత్త స్త్రీ కళాశాలవారు శాస్త్రవిద్యాశాఖను అవసరమైన పరికరములను సమకూర్చుకొనుటకు రు. 18,000 లను విరాళము కోరగా ప్రభుత్వమువారు ధనములేదని నిరాకరించినట్లు. స్త్రీవిద్యలో శాస్త్రబోధనా శాఖలు అభివృద్ధిగాంచినగాని వారు నిజముగా సంఘమున తమ ప్రత్యేక బాధ్యతలను నిర్వహింపజాలరు. కాన ప్రభుత్వమువారు ఈ విరాళమును నిరాకరించుటను మేము హర్షింపజాలము. ఈ సం॥మున 60 కోట్లు వసూలుచేసి వెచ్చింప నుద్యమించిన ప్రభుత్వము స్త్రీల యున్నతవిద్య కాపాటి సాయము చేయజాలకుండుట హాస్యాస్పదము. నేడు మనరాష్ట్రమున మద్రాసు విశ్వ విద్యాలయావరణలో 12 స్త్రీల కళాశాలలున్నవనియు అందు 6000 మంది విద్యార్థినులు కళాశాల విద్య నభ్యసించుచున్నారనియు వైస్ ఛాన్సలర్ శ్రీ లక్ష్మణస్వామి మొదలియారుగారు చెప్పుచున్నారు. ఇదిచాల గొప్పగా భావింపరాదు, ఒక్కమద్రాసు నగరంలోనే కళాశాలలో 8000 మంది విద్యార్థులున్నారనియు చెప్పుబడినది. దీనినిబట్టిమాడ స్త్రీలు ఉన్నతవిద్యయందంత వెనుక బడియున్నారో తెలియగలదు. క్రొత్తరాజ్యాంగమున అన్నివ్యవహార రంగములలో స్త్రీ పురుషభేదము రద్దుచేయబడినది. వయోజనవోటింగుహక్కు ఇవ్వబడినది. జనాభాలెఖలలో పురుషులతో స్త్రీలును సమాదృప్తరూపా, పరస్పరమలా అన్న ఆరా తీయబడుచున్నది. స్త్రీలును పురుషులతోపాటు అన్ని వ్యవహారరంగములలో సమముగా వర్తించుట కనుచును పౌరధర్మము తెలియపరచుట, వారును సంపాద్యపరులై దేశీయార్థిక సంపత్తిని వృద్ధిపరచుననంటే, ముఖ్యముగా స్త్రీలుగా సంఘమున వారికిగల ప్రత్యేక బాధ్యతలను నిర్వహించవలెనంటే, వారికిన్ని పురుషులతోపాటు కళాశాలవిద్య వివిధగా అందుబాటులో యుండవలెను. కావున మద్రాసువంటి నగరములలోనైన ఇకపై స్త్రీలకళాశాలలు వృద్ధికావరెనే స్త్రీలక్ష్మణస్వామి మొదలియారుగారి కోరికను బలపరచుచున్నాము.

శ్రీ వికృతినామ సం||ర ఫాల్గుణ, ఖరనామ సం||ర చైత్రమాసములు.

మాసములు	నంబు	నంబు	నంబు	నంబు
1951 సం	16	శు	అ 11.44 మృగ 6-39 రావి 0.6	
	17	శ	స 1.23 ఆర్ద్ర 12.55 రావి 15-52	
	18	ఆ	జ 21.1 పున 18-24 దివి 10-10	
	19	సో	ఏ 24.14 పుష్య 23-12 రావి 27-13	
	20	మం	ద్యౌ 26.15 ఆశ్లే 9.44 రావి 28.1	
	21	బు	త్ర 27-15 మఘ 29-6 రావి 19.32	
	22	గు	చతు 26.12 పుబ్బ 30.11 రావి 18-13	
	23	శు	౦ పూర్తి 25 1 ఉత్త 30.4 రావి 20.39	
	24	శ	కృష్ణ పా 22.13 మా 28-53 రావి 18-9	
	25	ఆ	వి 18.26 చిత్త 26.46 రావి 10.1	
	26	సో	త 13.51 స్వా 23-50 రావి 6-53	
	27	మం	చ 8.36 విశా 20.18 రావి 9.39	
	28	బు	పం 2.55 వషి 57.5 అనూ 16.22 రావి 21-27	
	29	గు	సప్త 50.42 శ్రేష్ఠ 12.5 రావి 4.29	
	30	శు	అష్ట 44-51 మూల 8-59 దివి 4.14	
ప్రత్యేకములు	31	శ	నవ 39 22 పూషాద 4.4 దివి 22-42	
	1	ఆ	దశ 34-22 శ్ర 55-28 దివి 5.31	
	2	సో	ఏ 30 9 ధని 55.15 దివి 7.7	
	3	మం	ద్యౌ 27-4 శతభిషం 54.13 దివి 33.2	
	4	బు	త్ర 24.5 పూర్వా 54.12 దివి 10.11	
	5	గు	చ 23.28 ఉ భా 55-24 దివి 18.41	
	6	శు	● అమావాస్య 22.45 రేవ 57.45 దివి 26.36	
	7	శ	ఖరనామ సంవత్సరం. శ్రీఖరనామసం వై. శు. పా 25.40 అ 60-10 తెలుగు సంవత్సరాది	[రావి 20-44]
	8	ఆ	వి 28.16 ఆ 2.3 రావి 20.55	
	9	సో	త. తది 31.26 భ 6-46 రావి 4.22	
	10	మం	చ 36.10 కృ 12.3 రావి 25.10	
	11	బు	పం 40-24 రో 17.58 రావి 2 3	
	12	గు	ష 41.59 మృ 23.59 రావి 16.9	
	13	శు	స 49.20 ఆర్ద్ర. శ్యాజ్యాభావః	
	14	శ	అ 53.20 పున 35.23 దివి 2.41	
	15	ఆ	స 56.46 పుష్య 40-20 పునస్త్యాజ్యాభావః పుష్కర యోగం, శ్రీరామనవమి	

కేసరి రత్న త్రయము

లక్ష్మద్ర

గర్భాశయరోగనివారిణి

తక్కువగాను పోవుట, కునుమరోగము, సంతానహీనత, రక్తహీనత, మలబద్ధము, నూతికావాతము, కీళ్లనొప్పులు, అరికాళ్లు అరచేతులు మంట మొదలగు శ్రీమర్మ వ్యాధులను కుదుర్చును. లోక శ్రీలపాలిటి వరప్రసాదము, కల్పవృక్షము, కామ ధేనువు, కొంగు బంగారము, రత్నఖచిత యాభరణము, సర్వాభిష్ట ప్రదాయినియని వాడినవారు పలువిధములుగ స్తోత్రము చేయుచున్నారు.

12 ఔ. రు. 4-0-0

6 ఔ. రు. 2-2-0

అమృత

రక్త శుద్ధిద్రావకము

ఇది రక్తహీనత, మలబద్ధము, అజీర్ణము, కీళ్లనొప్పులు, సోమరితనము, మేహప్రణములు, నుఖసంకటములు, నిస్సత్తువ, కడుపులోమంట మొదలగు వ్యాధులను నివారించి శరీరమునకు కాంతిని ముఖమునకు తేజస్సునుయిచ్చును. ఈ మేలైన యావధములవలన నెందరో యారోగ్యవంతులైనారు.

12 ఔ. రు. 4 0-0

6 ఔ. రు. 2-2-0

అద్భుత

సర్వజ్వరనివారిణి

అహార, విహార ఋతుభేద దోషంబులవలన అన్నాశయమునందు క్రిమికూటముచేరి పలు విధములైన జ్వరములు సంభవించుచున్నవి. వాతజ్వరము, పిత్తజ్వరము, కఫజ్వరము, సన్ని పాతజ్వరము, మరి యితర విషమజ్వరములను, కడుపులో క్లిమానును జ్వరగడ్డను కుదుర్చును. ఈ ఔషధమును పసిబిడ్డలకుగూడ యివ్వవచ్చును.

1 ఔన్ను బుడ్డి రూ. 1-2-0

తపాలా ఖర్చులు ప్రత్యేకము

కేసరి కుటీరం లిమిటెడ్

ఆయుర్వేద ఔషధశాల

15, వెట్టుకాట్ రోడ్డు, రాయపేట, మద్రాసు 14.

తెనుగుజిల్లాలకు, నైజాముకు ఏజంట్లు :

శీతారాం జనరల్ స్టోర్సు, బెజవాడ - సికిందరాబాదు..

లోధ్ర

FOR
LADIES'
HEALTH

KESARI KUTEERAM LTD
ROYAPETTAH MADRAS

ఆడుజన్మను సార్థకపరచే
ఆరోగ్యప్రదాయిని